

గ్రామలక్ష్మి.

హిందూదేశమున శిశుమరణములు

నాటి శిశువే రేపు దేశాభివృద్ధికి పట్టుపారువ కాగల పౌరుడు. అగుటనే శిశువులు దేశమునకు ముఖ్యసంపద అని ప్రపంచమునందలి సమస్త దేశముల వారును అంగీకరించియున్నారు. అయితే కొందఱి ఈ అంగీకారము ఆముఖ్యసంపద పరిరక్షణమునకు పురికొల్పుచుండుముగ నున్నది. మఱికొందఱు అంగీకరించుటతో తమపని తీరినదని అనుకొని శిశుసంపద విషయమై చీమతలయంతయైన శ్రద్ధను చూపక పట్లకుండుచున్నారు. ఇట్టి వారిలో భారతదేశీయులు అగ్రతాంబూలమును పొందలేని పెద్దమనుష్యులైయున్నారు. చూడుడు: ఏబది రెండువారములుగల సంవత్సరములో ఒకవారమును వారు ఆరోగ్యశిశువారము అను నామమున పిలుచుచు ఆ ఏడుదినములును ఉత్పనములు, ఉపన్యాసములు, ప్రదర్శనములు, ప్రస్థానములు చేయుదురు. ఉత్పనములు తత్కాలికానందము నిచ్చుటతో సరి. ఉపన్యాసములందు ప్రస్తరింపబడు మహానీయవిషయములన్నియు ఉపన్యాసమందిరములందే గాలితో లీనమగును. పలక బాటుటకునోచని ఆప్రదర్శనములు కేవలప్రదర్శనములుగనే ఉండుచున్నవి. ఆరోగ్యశిశువారనిర్వహణసందర్భమున గావింపబడు శిశువుల ప్రస్థానములు వారి ఆరోగ్యము పెంచజాలినవిగా నుండుటలేదు సరికదా మీదు మిక్కిలి తుంచుచున్నవి. కాళ్లు చేతులు విఱుగద్రొక్కుకొని ఆరోగ్యశిశువారము అయిన దనిపించి ఆయేటికి శిశువుల విషయములో తాము చేయగలిగినంతయు చేయలేని

సంతయు చేసితిమని భావించి మిగిలిన ఏబదియొక్క వారములును భారతీయులు చంకలు తాటించుకొనుట సంవత్సరము సంవత్సరమును పరిపాటియై ఉండుచున్నది.

ప్రజలుకాని, ప్రజానాయకులుగాని, ప్రభుత్వమువారుకాని ఈవిషయమును గమనించివట్లు గన్నట్టదు. భారత దేశమునందలి శిశుమరణములసంఖ్య ఒకపరి పరికించితిమేని గుండె స్తీరైపోవును. ప్రపంచమున ఏఒక్క దేశమునగాని శిశుమరణములసంఖ్య ఇంతటి హృదయవిదారకముగలేదు. విపులప్రయత్నముచే ఇప్పటి శిశుమరణములసంఖ్య తగ్గింపబడనిచో కొన్నివందలసంవత్సరములలో భారతదేశమున 'భారతీయుడు' అనుపురుగు లేకుండ పోవుననట అత్యుక్తిగాదు.

ప్రపంచమునందలి ముఖ్యపట్టణములలో వేయిమందికి ఏడాదికి ఎంతమంది శిశువులు మరణించుచున్నారో ఒకసారి చిత్తగింపుడు: బొంబాయి 450, కలకత్తా 317, అలహాబాదు 265, కెయిరో 247, మాస్కో 177, డబ్లిను 112, గ్లాస్కో 101, వియన్నా 98, బెర్లిను 92, పారిసు 89, బోస్టను 81, చికాగో 77, బర్మింగ్హామ్ 75, లండను 66, న్యూయార్కు 64. వీనినిబట్టి తెలియదగునదేమి? ఇతర దేశపు పట్టణములందలి శిశుమరణముల సంఖ్యకంటె భారతదేశమునందలి పట్టణములందు శిశుమరణములసంఖ్య మిక్కిలి హెచ్చుగానున్నదని. ఈ హెచ్చుదలకుగల కారణములేమి?

కారణముల నారయుటకు విశేషశ్రమపడనవసరములేదు; సూక్ష్మదృష్టి నుపయోగింపను అవసరములేదు. మాతృత్వము వహించు స్త్రీకి తగిన రక్షణలేమి, తల్లికి వికాసములేమి, ప్రజలయందు విద్యలేమి—అను ముఖ్యమగు మూడు లేములుకూడి హిందూ దేశమున శిశుమరణముల ఎచ్చుదలను తెచ్చి పెట్టుచున్నవని విశేషశ్రమపడ నక్కఱలేకనే స్థూలదృష్టితోడనే గ్రహింపవచ్చును.

మాతృత్వము వహించు స్త్రీకి తగినరక్షణలేదు. తల్లినిబట్టి బిడ్డ. తల్లి బలహీనురాలగుచో బిడ్డయు బలహీనముగనే యుండుటసహజము. బలహీనమగు బిడ్డ చుట్టుముట్టాడురోగములకు సులభముగనే దాసోహముచేయును. హిందూ దేశమున స్త్రీలు బలహీనలుగానున్నారు. అతిభాల్యవివాహములు, పసిలేనముసనే గర్భము ధరించుట మొదలగు దురాచారములు ప్రబలియుండి భారతరమణి బలారోగ్యములను దిగదీయుచున్నవి. (శారదాచట్టము అమలులోనికివచ్చినది గనుక ముందీమస్థితి కొంత తొలగవచ్చును.) పుట్టుకచేతనే బలహీనయైయున్న హిందూస్త్రీ గర్భవతిగానున్న సమయమునను, ప్రసూతయైనపుడును రోగదేవతకు తన్ను వరపుగ నమ్ముకొని చావుబ్రతుకులలో యుగి

తక్షణములు శుచ్చుచుండును. అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రములందు సంవత్సరమునకు ప్రసూతిరోగములచే 20,000 ఇరువదివేలమంది స్త్రీలు మరణించుచున్నారు. హిందూ దేశముననో 60,000 అరువదివేలమందికి అధికముగనే మృత్యుముఖమున బడుచున్నారు. కనిపెంచుచున్న కాంత చనిపోయిన దనగానేమి? జాతిని పారంపర్యముగ వెలయించుటకు స్త్రీపురుషశక్తుల ప్రసాదించు ఒక దేవత నిగ్గమించిన దన్నమాట. ఇందు మూలమున దేశమునకు ఒసగుడు నష్టము కొలదియిడరానిది. అయితే ఈనష్టము వెంటనే గుర్తింప బడ జాలినదికాదు. గుర్తింపబడు తత్కాలికనష్టములుకూడ తక్కువవికావు. తల్లి చనిపోయినమీదట ఏమిడిపి ఆదరించి ఎత్తుకొని ఎడపిల్లను కడుపులో పెట్టుకొను వారెవరు? వేళయెఱిగి పాలుపోసి చంటిపిల్లను పాకువారెవరు? బాధ్యతగల పోషణకు మొగమువాది చంటిపిల్ల చనిపోవును; ఎడపిల్ల ఆరోగ్యమును గోల్పోయి బ్రతికియు ప్రయోజనము లేనిదగును. చూలింతతనమున, బాలింతతనమున స్త్రీల ఆరోగ్యము తగినట్లు పరిరక్షింపబడునేని ప్రసూతిరోగములచే దేశమున ఇన్నిమరణములు ఉండ నేరవు; దేశమున ఏటేట గల్గుచున్న అరువదివేల ప్రసూతిమరణములలో తుదకు ముప్పదివేల మరణములనైన మనము కొంచము జాగ్రత్త తీసికొన్నచో లేకుండ చేయ వచ్చునని సుప్రసిద్ధ వైద్యులొకరు చెప్పుచున్నారు. హిందూదేశమున శిశుమరణముల సంఖ్య తగ్గింపవలయునన్నచో మాతృత్వము వహించుస్త్రీల సంరక్షణమున మున్నుండు జాగ్రత్త చూపవలయును.

అటుపిమ్మట తల్లికి వికాసము కల్గించు విషయమున విశేషశ్రద్ధ చూపవలయును. జాగ్రత్తచూపి ప్రసూతిరోగదేవత కరాళవదనమునుండి రక్షించినను ఆమెను అజ్ఞాన సింధువుగనే యుంచితిమేని కలుగగల విశేషప్రయోజనము కనిపింపదు. తాను గర్భవతిగా నున్నప్పుడు గాలివెలుతురుగల గడలలో పెశ్రమించుట; ఆరముగ్గినపండ్లు, పుష్టి కల్గించు కూరలు భుజించుట; కాచి వడపోసి శుభ్రము చేయబడిన జలమును మాత్రమే త్రాగుట మొదలగు ఆరోగ్యసూత్రములను అవలంబించు శ్రద్ధ—మలబద్ధము, తలనొప్పి, మొగము పొంగరించుట, పాదములు మెలుగుచూపుట మొదలగు దుర్లక్షణములు కనిపించిన తోడనే రోగము రొప్పుచేసి వైద్యసాహాయ్యమును పొందుతెలివి హైందవ స్త్రీల వ్యాదయమున వికసింపజేయవలయును. సాధారణముగ వారు ఆరోగ్యసూత్రములను అవలంబించుటలో అధికధనవ్యయమును భరింపవలసి యుండునను దుర్భాగములలోనై యున్నారు. వికాసమును కల్గించి వారివ్యాదయములనుండి అట్టి దురభిప్రాయమును దూరముగా తఱిమివేయవలసియున్నది. తెచ్చినపాలపై మూతవేయుటకుగాని,

పెట్టు అన్నమును వేళపట్టునకు పెట్టుటకుగాని, మఱి ఇట్టివియేయకు శుచిసూత్రముల నవలంబించుటకుగాని కావలసినది త్రొత్తఖర్చుగాక కొంత శ్రద్ధమాత్రమే అను విషయమును స్త్రీల మనస్సున బట్టింపవలయును. అధికాధికముగ నేటి శిశుమరణముల సంఖ్య తగ్గించుటకు తల్లికి ఇట్టి వికాసము కల్గించుట యొకముఖ్యసాధనము.

మఱియొక ముఖ్యసాధనము ప్రజలలో విద్యను వ్యాపింపజేయుట. విద్యావంతములైన సంఘములలో శిశుమరణములు మిక్కిలి తక్కువగానున్నవి. క్రిందిలెక్కల నొక తూరి తిలకింపుడు: హిందూదేశమునందలి ప్రత్యేకసంఘములందు మహమ్మదీయులలో నూటికి ఇరువది ముగ్గురు చదువుకొనినవారున్నారు. వారిలో వేయింటికి 1919-వ సంవత్సరమున ముప్పది ఒక్కరును, 1925-వ సంవత్సరమున నలుబది యొక్కరును చనిపోయినారు. హిందువులలో నూటికి ముప్పదిఇద్దఱు చదువుకొనినవారున్నారు. వారిలో వేయింటికి 1919-వ సంవత్సరమున ఇరువదియెనమండుగురును, 1925-వ సంవత్సరమున ముప్పదిఒక్కరును చనిపోయినారు. ఆంగ్లోయిండియనులు, ఐరోపాదేశీయులు వీరిలో నూటికి ఎనుబదిమంది చదువుకొనినవారున్నారు. వారిలో వేయింటికి 1919-వ సంవత్సరమున పదునేడుగురును, 1925-వ సంవత్సరమున పదునేనుగురును చనిపోయినారు. తేలిక సారాంశమేమి? విద్యావంతములగు ఆంగ్లోయిండియను, ఐరోపాదేశీయులలో సగటుమరణములసంఖ్య క్రమముగా తగ్గుచుండగా విద్యావ్యాప్తిలో వెనుకబడియున్న హిందూమహమ్మదీయసంఘములలో సగటుమరణముల సంఖ్య క్రమముగా హెచ్చుచున్నది. మరణములసంఖ్య తగ్గించుటకు విద్యావ్యాప్తియొక అమోఘసాధనమని సువిశ్చితమగుచున్నది. కావుననే బుద్ధిమద్ద్రగేహరుడు గో క్షేమహాశయుడు నిర్భంధప్రాథమికవిద్యావ్యాప్తికొఱకు నిద్ర, తిండి యెఱుగక ప్రాకులాడినాడు.

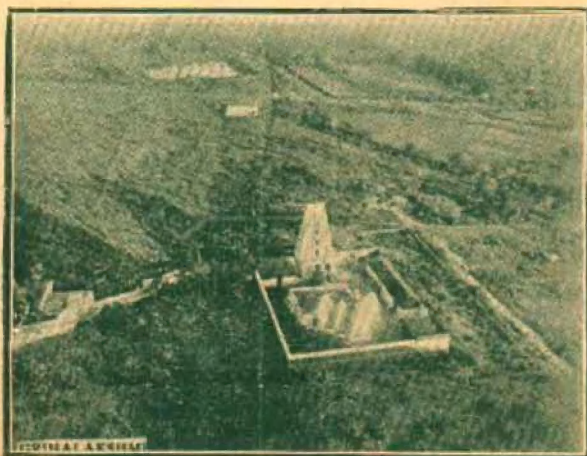
ప్రజాక్షేమమునకు శ్రీరామరక్షలనడగిన స్థానికసంస్థలు ఈ విషయమై మిక్కిలి శ్రద్ధ చూపవలసియున్నది. ప్రసూతిరోగముల అనుపాను లెఱుంగుటలో అనుభవముగల మంత్రసాని, మాజిక్కులాంతరు సహాయమున శుచిసూత్రములను స్త్రీలకు బోధించు ఒక ఉపన్యాసకురాలు, ప్రజల కనురెప్పలను విప్పగల విద్యాలయము హిందూదేశమునందలి ప్రతికుగ్రామమునందును ఉండవలయును. ఏనాడీమూడును మన గ్రామములకు లభ్యమగునో ఆనాటినుండియు హైందవశిశువులకు మరణగండములు తగ్గిపోవును. అప్పుడు భారత మాత శిశుసంపదవిషయమున తోడిదేశములతో తులనాగూచు తిరుగగలదు. అట్టి శుభ సమయముయొక్క ఆగమనము అచిరకాలముననే కలుగుగాక!

శృంగార కృతి

బాల చంద్రులు

శ్రీ తెల ప్రోలు రాణీ వారు తీసిన ఛాయాచిత్రములు

(ఆకిరిపల్లి) శ్రీ శోభనా చలపతి దేవాలయము
(పెట్టగట్టుపైనుండి ఎత్తినది)

(ఆకిరిపల్లి) శ్రీ శోభనా చలపతి
అశ్వవాహనముపై వేంచేయుట

(ఆకిరిపల్లి) శ్రీ శోభనా
చలపతిరథము

రాణివాసమున స్త్రీల స్వేచ్ఛ

శ్రీమతి దివాకర్ల మాణిక్యంబగారు

[పాచీనభారతవర్షమున రాణివాసపు స్త్రీలకెట్టి స్వాతంత్ర్యమును లేదని కొందఱు సంఘ సంస్కరణాభిలాషులు చెప్పుచుండుట సత్యమునకు దూరమైయున్నది. మనయిండ్లలో నేడు స్త్రీలకుగల స్వేచ్ఛ కేవలపాశ్చాత్యసంఘధర్మములను బట్టి ప్రచారమునకు వచ్చినదికాదు.

ప్రాచీనధర్మవేత్త లందఱును స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్య మీయరాదని శాసించినట్లు సరియైన తత్త్వమును తెలిసికొనకుండ ఇప్పటి సంఘసంస్కారు లనుట మిక్కిలి శోచనీయుముగ నున్నది. వారు చర్చితచర్చణముగ 'నస్త్రీ స్వాతంత్ర్య మర్హతి' అను మనుధర్మకారుని వాక్యమునే మూలసూత్రముగ నుగ్గడించుట అప్పటి స్త్రీల సంఘస్థితిని తెలిసికొనక చెప్పినమాటయై యున్నది.

ప్రాచీనకాలమున సంతకపురమునందలి స్త్రీలు పురుషులతో మిక్కిలి కలసి మెలసి సంచరించెడివారనియు, పురుషులు అప్పటి స్త్రీలను ఈనడుమ వచ్చిన 'ఘోషా' పద్ధతి యందువలె కారాగృహములనుంచినట్లు నిర్బంధవిధానముల నుంచలేదనియు నిశ్చయించుటకు ప్రబలాధారములున్నవి. అందొక్కదానిని మాత్రమే యాదిగువఁ జేర్కొనుచున్నాను.

పదునొకండవశతాబ్దమున సోమదేవునిచే రచింపఁబడిన కథాసరిత్సాగరమున గ్రంథమునందు స్త్రీలను ఇండ్లలోపెట్టి తాళమువేసి పరపురుషుల కంటబడకుండ చేయు పద్ధతుల నేవగించుకొనుచుఁ జెప్పబడిన ప్రసంగమొకటియున్నది. ఒకప్పుడు సరవాహనదత్త చక్రవర్తి తనభార్యయగు రత్నప్రభాదేవితో సంతకపురమునందుండగా సతని మిత్రులగు గోముఖాదిసచివ్పక్షములతనిని చూడవచ్చిరి. అప్పుడు ద్వారమున కావలియున్నస్త్రీ వారిని కొంతయడ్డు పెట్టఁబోగా దేవియగురత్నప్రభ యామెను నివారించి "ద్వారమిక నెల్లప్పుడు తెలువఁబడియే యుండవలెను. ఆర్యపుత్రునిస్నేహితులు ఇందుప్రవేశించుటకు ఆటంకముండరాదు." అని భర్తవైపులిరిగి ఇట్లుచెప్పెను.

“ఆర్యపుత్రా! ప్రసంగవశమున వచ్చినది కనుక నేను చెప్పుచున్నదానిని వినుము. నీతియే స్త్రీలను రక్షించునదికాని ఇట్టి నిబంధనలుకావు. శీలమే కులస్త్రీలను ఉత్తమ మార్గమున కాపాడవలెనుకాని వట్టి యీర్ష్యయు మోహమునుకావు. చపలచిత్తయైన స్త్రీని దైవమైనను చెడిపోకుండ రక్షింపజాలడు. మహోద్వేగమున బోవు నదినికాని, నారీమణినికాని యెవ్వడును నిలుపజాలడు”. ఇట్లు చెప్పి యీవిషయమై తేటపనునట్లుగా కథను చెప్పి తనమహిమనానాసమునిట్లు పూర్తిచేసెను.

“కావున స్త్రీల రక్షింప నెవ్వరును సమర్థులుకారు. కులమువతులెప్పుడును నిజసత్త్వ పాశబద్ధమువలననే విశుద్ధవర్తనలయ్యెదరు. ఈర్ష్యావశులై పురుషులు వారిని నిర్బంధించుట దుఃఖమునకు మూలమగుచున్నది. అట్టి నిబంధములనున్న యువతులు అవ్వలి ప్రపంచ మనిన మిక్కిలి యాత్మక్యమునుజూప సంసిద్ధులై యుందురు. ”

విదుషీమణుల యువయోగార్థము పై కథాభాగమునకు సంబంధించిన మూలము నందలి వాక్యములను క్రింద ఎత్తి చూపుచున్నాను.

రత్న ప్రభ

ద్వారమేషం నరోద్ధవ్య మిహ ప్రవిశతాంతుః

* * * *

ఆర్యపుత్ర! ప్రసంగేణ వదామి తవ త చ్ఛ్రుణు
నీతి మాత్రమహం మన్యే స్త్రీణాం రక్షానియన్త్రణమ్
ఈర్ష్యా కృతోద్భవా మోహంకార్యంతేన న కించన
మహర్తరేణ రక్ష్యంతే శీలేనైవ కులస్త్రీయః
థాతాపీ నప్రభుః ప్రాయశ్చపలానాంతు రక్షణే
మత్తానదీన వారీన నియంతం శేన పార్శ్వతే

* * * *

ఇతి జగతి సరక్షీతుం సమర్థః క్వచిదపి కశ్చిదపి ప్రసహ్యనారీమ్
అవతితు సతతం విశుద్ధ ఏకః కులయువతీం నిజసత్త్వపాశ బద్ధః
ఎవంచ ఈర్ష్యానామ దుఃఖైక హేతుర్దోషః పుంసాంద్వేషదాయీ పరమామ్
యోఽయం మా భూద్రక్షణా యాంగనానా మత్వేక్షుక్యం ప్రత్యుతాసాం కరోతి.

—ఇతి కథా సరిత్యగరః—రత్నప్రభాలక్ష్మకః.

ఇంచుమించు వేయేండ్లక్రితముగల పరిస్థితులను జూచి చెప్పిన సోమదేవుని పైవాక్యము లిప్పటికాలమునందలి స్త్రీలయెడగూడ చక్కగా సరిపోవునని పురుషులు గ్రహించుట సంఘమునకు మిక్కిలి శ్రేయస్కరము.

అర్పణ

ఇందు కూరి సత్య నారాయణ రాజ గారు

అదియుద్ధసమయం. పగలుకూడా వీధుల్లో జనప్రచారంలేదు. తలుపులు బిడాయిచుకొని యిళ్లల్లో కూర్చుండేవారు ప్రజలు. ఊరంతా కళకాంతులులేక వెలవెలబోవూవుంది. ఎప్పుడు శత్రువులు మీదవచ్చిపడతారో అనేభయమే ప్రతీవాళ్లకీ. ఏడ్చేప్పిల్లల్ని “యిదిగో పటాలంవస్తోంది. నోరుమూయ్” అని ఝడిపించేవాళ్లు తల్లులు.

రాత్రి సుమారు పదిగంటలవుతుంది. తలుపు ఘడియవేసుకొని లోపల చిట్టని ఉయ్యాలలోపండుకోపెట్టి జోలపాటలు నెమ్మదిగా పాడుతూ ఊపుతోంది సరసమ్మ. చిన్నమరది కాబోలు మడతమంచంమీద హాయిగా నిద్రపోతున్నాడు. హఠాత్తుగా వీధిలో తలుపుకొట్టిన చప్పుడు అయింది. పాపం ఆమె ఉలిక్కిపడింది. “ఎవరు చెప్పాయిట్లాంటి వేళ తలుపుకొట్టింది” అని అనుకొంది. మళ్లీ చప్పుడు అధికమయింది. “తలుపుతీయకపోతే బద్దలు కొట్టుకొని ప్రవేశిస్తాము” అనేమాటలు గంభీరంగా వినిపించేయి. తత్తరపాటుతో పరుగెత్తుకువెళ్లి తలుపుతీసింది. తలుపుతీయంగానే పటాలం గబగబా లోపలకు ప్రవేశించింది. వాళ్లను చూడడంతోపే ఆమెకు గుండెలు ఝల్లుమన్నాయి. నోట్లించి మాటరాలేదు. నిశ్చేష్టితురాలైంది. అసహాయ. ఏంచేస్తుంది పాపం? యింట్లో మగవాళ్లులేరు. భర్త పటాలంలోజేరి స్వాతంత్ర్యసమరంలోకి పోయాడు. అయినా ధైర్యం చిక్కబట్టి అట్లాగే నిలబడిపోయింది. “దాహం” అని అరచేరు. తుండుడుకు చెందిన హృదయాన్ని గట్టిపరుచుకుంటూ, కంగారుగా, వంటయింట్లోకి జొరబడి మంచినీళ్లుతెచ్చి కంపిస్తూఉన్న కరాలతో అందిచ్చింది పానీయం వాళ్లకు. “రెండుగంటల క్రిందట మీపటాలం యిలా వెల్లిందట. యెచ్చటికి పోయిందో చెప్పగలవా?” అని ప్రశ్నించేడు సేనాని ఆమెను.

తెల్లబోయిందామె అమాటలు వినడంతోఁ. కత్తివేటుకన్నా నెత్తురు చుక్కలేదు మొహంలో. ఆవిడకు తెలుసుసైన్యం యెట్లావెల్లిందో. తనప్రియుడూ, యింకా దేశస్వాతంత్ర్యంకోసం ప్రాణాలని సమర్పించటానికి ఉద్యుక్తులైన యువకులూ ఉన్నారు ఆపటాలంలో. వారు యేమార్గంగానూ వెళ్లారోచెప్పి వీళ్లువాళ్లమీదపడి కట్టబోయే

స్వాతంత్ర్యసాధాన్ని కూలదోస్తారనీ ఆమె తెలుసుకొంది. “నాలాంటివాళ్ల నా అడగటం మూసైనాన్నిగూర్చి?” అని అంది యెట్టకేలకు.

“అవును. నీకు తెలుసును కాబట్టి అడుగుతున్నాము.”

“మావాళ్లకు హానికలిగించేవిషయం మీకెట్లా చెప్తాననుకొన్నారు.” అంది సరసమ్మ జంకూకొంకూలేకుండా.

“అలాగా! నీచేత బలవంతంగానైన చెప్పిస్తామాడు.” అని దబాయించేడు సేనాని.

“నేను అబలను. అబలలతో ఢీకొనే వీరులా మీరు?”

కొంచెం కోపంవచ్చింది సేనానికి—

“చెప్తావా? చెప్పావా? నీ అవస్థయేమవుతుందో ఊహించుకో! ఖాన్! గుఱిచూడు. అబద్ధం వచించేవంటే నిన్ను పేల్చేస్తాము.”

భయకంపిత అయింది ఆమె. మెరపువలె ఆలోచనలు మానసికాంబరాన మెరసి పోయాయి. తాను ద్రోహంచేస్తే దేశపుస్థితి తలపోసింది. తన నాథునిసంగతి, స్వాతంత్ర్యానికై తమ రక్తంతో దేశమాత సాదాప్రత్యక్షన చేయటానికి ఉంకించుకొన్న యితర యువకుల సంగతి జ్ఞాపకంవచ్చింది ఆమెకు. ప్రాణము బుద్ధుడప్రాయమని ఆమె చింతించింది. నిమిలితనేత్రయై కొంచెంసేపు అక్కడ, అట్లే నిలబడిపోయింది. కొంతసేపటికి ఆవేశ పూరితయై కనులువిప్పింది.

“తుపాకులు బారుపెట్టి ఉన్నాయి. నేను మళ్లీ ఆజ్ఞాపిస్తున్నా? నిజంచెప్ప.”

జవాబులేదు.

“అఖరుసారి; మాట్లాడు?”

నిశ్శబ్దం.

అట్లా ఆమె కొయ్యలా నిలబడిపోయింది.

“ఛా” మృని శబ్దించింది.....

భూదేవి ఆనందపారవశ్యంతో సాధ్వి, వీరవనిత, త్యాగస్వరూపిణి అయిన ఆమె భౌతిక దేహాన్ని కాగలించుకొంది.

శారదలేఖలు

సాధాగ్యవలియగు కల్పలతకు:—

నచ్చెరీ!

అవును నేనుగూడ నదియే విషయమై యోచింపుచున్నాను. విచారించిచూడ ఈ పెండ్లిండ్రదద్దుచట్టము నామోదించుటలో నామోదింపకుండుటలోగూడ యిబ్బందులే కనుపడుచున్నవి. ఇది శారదాచట్టమువలె సులభముగా నామోదింప దగినదికాదు. దీని నామోదించితిమా భారతమహిళల నిరుపమానశీలముచే నముపార్జితమైన జగద్వందిత కీర్తికి కళంక మొదలెడు పరిస్థితు లేర్పడవచ్చును. మఱియు అవమానము, క్షేళము, చింత, మున్నగు కష్టములకు స్త్రీ గుఱికావలసివచ్చును. కాదంటిమా? నిష్టేతుకముగా భర్తృపరిత్యాగినులైన స్త్రీల దుర్గతికి తరణోపాయము దోచకున్నది. కాన ఈ విదాకులచట్ట మొకవంక స్త్రీలకు ఆత్మహత్యాకరముగను నొకవంక ప్రాణదానకరముగను కనుపించు చున్నది. దీని నింకను నిదానించి విచారించ నగును.

ఒక రొక మంచి పనిని చేయుచున్నచో వారితో సరికూగుటకు మనము యత్నించుట తప్పగాదు. కాని చెడుగునకు గూడ పోటీబడుట యుక్తమనిపించుకొనునా? పురుషులు భార్యను పరిత్యజించుటయనుచితకృత్యమని మనమిప్పుడు భావింపుచున్నాము. భావనమేగాదు. అందులకు వారిని కఠినముగా నిందింపుచున్నాము. వారిసట్లు మనము దూషింపుచు మనముగూడ నదియేపని కవకాశమును గోరుట సమంజసమగునా?

కల్పలతా! దాంపత్యముయొక్క పరమార్థము మహూత్కృష్టమైనది. దాని యొక్క లక్ష్యము కేవలము భోగలాలసతగాదు. కాన దాంపత్యధర్మమును కేవలము భౌతికదృష్టితోఁజూచి విషయతృప్తియే పరమావధిగానెంచి పెండ్లిపై పెండ్లిగోరుట ప్రశస్తమగు యోచనకాదు.

ఒక పార్శ్వమునకు వ్యాధిసోకినచో దానిని నివారించుటకు రెండవమార్గమునకు గూడ నా వ్యాధిని ప్రాకించుట వ్యాధి నివారణకు మార్గముగాదు. ఒకవంక పురుషుఁడొనరింపుచున్న దారాపరిత్యాగము అనుచితము నక్రమము సంఘువిచ్ఛిత్తికి కారణము పాపభూయిష్టమునై హిందూసంఘసౌష్ఠవమునకెనలేని యవకృతిగావింపుచున్నది. నేడు స్త్రీలకుగూడ నట్టియవకాశ మొసగినచో నాలోపము నివారణమగునని భావింపరాదు. బహుశా యిబ్బందిచుగును.

మానవజన్మ మెప్పుడును లోపరహితముగాదు. ఎంతమంచివారియందును నేదియో యొక లోపముండితీరును. అట్టిచో నెంతయన్యోన్యానురాగముగల సతీవతులయందైనను నెప్పుడోయొకప్పు డేదియోయొకప్పు డభిప్రాయ భేదములు గలిగి తీరును. అంతమాత్రమునకే ఆడుది మగనిని, మగవాడు పెండ్లమును మార్పుకొనుచో నిక నాసంసారములో సారస్యమేమున్నది? ఒకవేళ వాదసౌకర్యార్థమై విడాకులు పుచ్చుకొందురేయనుకొందము? అట్లులైనను వీరి కష్టము నివారణగాదు. ఏలనందువా మరల క్రొత్తగా కట్టుకొన్న ఆలు మగలలో మాత్రము పొరపొచ్చెములు పుట్టవని కంట్రాక్టేమున్నది? కాన కల్పలతా! ఇట్టి గంగాశంతనులసమయములతో దాంపత్యజీవనము నిర్విఘ్నముగా చెల్లదు. తమదాంపత్య జీవితమును సుఖమయముగాను, ఒడిదుడుకులు లేకుండునట్లును జరుపుకొనదలంచుచో స్త్రీపురుషు లిరువురు పరస్పరవిశ్వాసప్రేమలుగలిగి సౌహార్ద్రముతో నొకరిలోపముల నొకరు సైరణతో సవరించుకొని జీవితమును సదుపుకొనుటయే యుత్తమమార్గము. మఱియు విడాకులచట్టముచే మన సంఘము నెదుర్కొనబోవు మఱియొక కష్టముగూడ లభుదాలోచనీయము. మన దేశమున స్త్రీలకు సవతిబిడ్డల యెడగల యీర్ష్య సామాన్యమైనదిగాదు. ఇందువలన బాలబాలికలు పడుచున్న యిడుమలును సామాన్యమైనవిగావు. సవతిబిడ్డలను చూచి సహింపలేక స్త్రీలు కొందఱు విషప్రయోగాదిదుష్కృత్యములకు గూడ వెనుదీయకుండుట మన మనేకసమయములలో వినుచున్నాము. నేను విడాకుల చట్టము నామోదించినచో బిడ్డలకు సవతిత్వండులుగూడ వచ్చెదరు. ఒక పురుషుని యదు పాజ్జలకులోబడియున్న స్త్రీయొక్క మాత్సర్యమే సవతిబిడ్డలయెడ సధికతనుమైయుండగా స్వతంత్రుడగు మగవాడు సవతిసంతానము నెడల నింతకంటె నీర్హ్యభువగుటకు నవకాశము గలదుగదా. కావున విడాకులచట్టముచే బిడ్డల సుఖసీతి కష్టభూయిష్టమగును. మఱి ఆలుమగల సంసారమోనూతి ఒప్పు బిడ్డ చందమున నెప్పటి కప్పుడు ప్రమాదకరమై యుండును. ఇక నట్టి సంసారములో స్థాయియెక్కడ? సుఖమేది? ప్రేమ కవకాశ మెచ్చట? అన్నియు మృగ్యము. గట్టిగ మాట్లాడిన భార్యలేచిపోవునేమో ననెడిభయము మగవానికిని మగడులేచిపోవునేమో ననెడి భయమాడుదానికిని కలుగుచుండ నిట్టి పిటికి శనపు కాపురమెన్నాళ్లుసాగును. ఇట్టి దంపతులు యేమాత్రపు సౌఖ్యమనుభవించుదురు. కాన విడాకులచట్టముచే హైందవ సంసారములకు విపరీతపరిస్థితి యేర్పడుట ఒకవిధముగా యోచింప నిక్కువమనలేదలంపు గలుగుచున్నది. కాని మిత్రమా! నేనిట్లువ్రాయుటచేత తన కత్తి కెదురుకత్తిలేక భార్యయెడ నిరంకుశముగను నిర్దాక్షిణ్యముగను ప్రవర్తించెడి పురుషుల చెయిదములను నేను గుర్తింపలేదనిగాని, సమర్థించుచున్నాననిగాని భావింప

కుము. తోటకూరలోని పుగుగువలె స్త్రీ బహునీచముగా పురుషులచే విసరివేయబడు చున్నదని నాకు తెలియకపోలేదు. ఇందువలన మన స్త్రీలలో పెక్కురు ఆజన్మ దుఃఖముతో కుమిలిపోవుచున్నారనియు నేనొంగుదును. ఈవిషయము ప్రస్తావించునపుడు మన బంధుమిత్రులలోని స్త్రీలలో భర్తచే పరిత్యజింపబడినవారి నిర్వికారాకృతి నా మనోవిధిని పొడకట్టుచున్నది. ఆ అభాగిను లెట్టి యవరాధముచేసినవారునుకారు. వారి తలిదండ్రులు పుష్కలముగా ధన మీయజాలక పోవుటయో, వారు రూపవతులుకాక పోవుటయో, వారు విద్యాభిరతిగలవారుగుటయో, వంధ్యులగుటయో, రోగగ్రస్తలగుటయో ఇవియే వారిని పరిత్యజించుటకు కారణములు. ఇందువారు గావించిన నేరమేమియులేదు. అయినను వారు నిరాశ్రితముగా భర్తలచే విషనాడబడి జీవచ్ఛవములవలె పుట్టినింట బడియున్నారు. నిజముగా నిట్టి క్రూరకర్మము తలంచినప్పుడు డైవోర్సుచట్టము నిప్పటి కిప్పుడు పుట్టిన బాగుండుననినంత మనస్సు భగ్గురుమనును. కాని మన ఆర్యసాంప్రదాయ ధర్మమునుబట్టియు, కటుంబజీవితముయొక్క శాంతి నాశించియు, సంతానమునకు కలుగ జోయెడి యుష్కద్రవము నాలోచించియు నించుక వెనుక ముందులరయుట యవసరమగు చున్నది. కాన ప్రత్యేక పరిస్థితులలో అసగా బాలికగర్భాదానము కానట్టిదియు లేదా సంతానము లేనట్టిదియునై యుండి భర్త మండుడు, పిచ్చివాడు, కుష్ఠురోగి, దేశాంతరగతుడు నైనచో నట్టి బాలికకు పునర్వివాహ మొనర్పవగును. ఇదియే యాజ్ఞ పల్క్యస్మృతియందుదాహరితమైన ధర్మమాశ్రమము. ఇట్టి స్థితియందే స్త్రీకి పునర్వివా హార్హత నొసంగవగునని నాయుభిప్రాయము. దీని కొప్పదేని జీవకళత్రునకు వివాహాధి కారము శాసనరీత్యా నిషేధింపబడనలెను; కాని యెట్టి మనహాయింపులులేక విడాకుల చట్టము నామోదించుట మాత్రము ఉచితమార్గము కాదు. నేనిట్లు వ్రాయుటచే విడాకులచట్టము వచ్చినంతమాత్రముననే దంపతులెల్లరు కుప్పలు తిప్పలుగా తెంపి ముడులు పెట్టుకొందురా, ఏమి నీ పిచ్చియాహాయని నీవు నవ్వెదవేమో. కాదు. కాదు. అట్టి విషమస్థితి భారతదేశమున కింతలోరాదు. కాని త్రికరణములయందు వాక్కియల కంటె మనస్సునకే ప్రాధాన్య మెక్కువగదా. ఆమోదము మానసికకార్యము. ఇందే మన పడనద్వివేకము వెల్లడికావలెను. నేను భారతస్త్రీలు డైవోర్సుచట్టము నామోదించి నారనినచో ఆచరింపకపోయినను నామోదించినట్లే గదా? అందువలననే, భూతకాలమును పరిశీలించుము. భవిష్యము నాలోచించుము. వర్తమానము గుర్తింపుమని నిన్ను హెచ్చరించుట.

వీ డా కు ల చ ట్ట ము

౧౪

శ్రీ మ తి వి. జ్ఞా నాం బ గారు

శ్లో॥ భర్తృ భాతృపితృజాతి క్వత్రూక్ష్వ తుర దేవతైః
బంధు భిశ్చస్త్రీయః పూజ్యా భూభద్రాచాభద్ర నాశనైః.

—యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి

స్త్రీలు భర్తల చేతను బంధువుల చేతను పూజింపఁబడదనెన వారని స్మృతులు సమాప్తములులతో కానించుచున్నను ప్రస్తుతము వారు బానిసలకంటె హిసముగాఁ జూడఁబడుచు పులవిధముల హింసింపఁ బడుచున్నారు. భర్తలయొక్క స్వలాభాపేక్షచే వారు తమ పవిత్రస్థానములఁగోల్పోయి నిర్జీవశిథిల శిలాదిగ్రహములవలె అణచి పెట్టఁబడిన నబ్బరు బంధులవలె పూజాపునస్కారములు లేక స్వాతంత్ర్య విహీనలై కృశించిపోవుచున్నారు. వేయేల? త్రాగుబోతులును పరధనదారాసభలును మానవ దాసదానివులునుఅయిన భర్తృవాదుభారల కశోరదారుణమా సములందుబడి ప్రతిసంవత్సరమును వందల కొలది వారీమత్తులు విచ్చగఁగముగాఁ దమప్రాణములఁగోల్పోవుచున్నారు. స్త్రీల నిట్టి భయంకర పరిస్థితులనుండి విముక్తలఁ గావించుటకు వివాహవిహించన కాసముకంటె ప్రబలపాధక మింకొకటి లేదని నాయగ్నిపాయముకాని యీకాసన మా చరణలోనికి వచ్చిన యెడల స్త్రీలు స్వైరీలులయ్యెదరని కొందరు వాడింతురు. అది కేవలము భ్రమగాని ప్రమగాదు. స్వైరీలును నీతినియములునుఁ గాని పాంఘికధర్మములనుఁగాని రాజకాసనములనుఁగాని కట్టువడి యుండఁ జాలరు. స్వైరీలు లెప్పటికిని స్వైరీలులే. పతి ప్రతలట్లు గాదు, వారికిఁ బరియే గతి. వారు నిరంతరము

శ్లో॥ అశీలః కామవృత్తోవా గురైర్వా పరివర్జితః

నస్త్రీయాః పరివర్జ్యస్యై త్పతంతదై వవత్పతిః—

అను మంత్రిమును జపించుచునే యుండురు. అటులైనచో నికఁజట్టి పెండులకనియెడలేహా? గంపెడు పీల్లలన్నను ద్వితీయ వివాహమునువిచ్చిస్తారు భర్తలను— తప్పు లేమన్నను దండించు భర్తలను— త్రాగుబోతులై జూదరులై వేశ్యాదారులై సంపాదవిద్యహేతుం దనమసర్థులై యున్న భర్తలను భయ పెట్టి సక్రమపథగాముఁ గావించి మానవసంఘముందు తామకూడా స్వతంత్రవ్యక్తుల మనిపించు కొనుటకు మాత్రమే స్త్రీ రీవట్టమును వాంఛించుచున్నారు. తప్పేమి?

౧౫

శ్రీ మ తి భ ర్తృ వ ర ము ల క్ష్యే దే వ మ్మ గారు

ఇందైన దానిని ఆశించుటకునూ కంపెన దానిని నిరశించుటకునూ ప్రాణులకు సర్వసామాన్యమైన పుట్టుకతో కలిగిన హక్కులు. ఇట్టి సర్వసామాన్యమైన హక్కులకు హద్దు లేర్పరించుటయే సమాజహితము. ఇదియే చట్టములనియూ, నియమములనియూ అనుటకు. వివాహనియమముకూడా ఇట్టి హద్దులలో చేసినదియే. అయినప్పటికిని పురుషులు మాత్రము కేవల స్వాధీనములై ఈహద్దులను ఆతిక్రమించి ముందుకు పోగిపోవుచున్నాడు. దీనివలన స్త్రీలకుపైతము పుట్టుకతో కలిగిన హక్కులు పోవుటయే కాక హద్దులు మాత్రము యెక్కువగు చున్నవి. సమావభాగస్థులయందు ఒకడు స్వాధీనములై నెండవవానికి స్థలసంకోచము కల్గినట్లున్నది. హద్దులనుమీరి హక్కులనుమాత్రము అనుభవింపుచున్నట్టి పురుషులను మాత్రము ఈ చట్టము వివరీతముగా తోచవచ్చును. నెండవది ఈచట్టమువలన స్త్రీలకుకూడా పుట్టుకతో వచ్చిన హక్కులు సమానములని తెలియవగును. కనుక న్యాయబుద్ధికి చూడ ఈ విధానల చట్టము కేవలము సంఘహితమునకై నియమింపవలెననుటయం దేలాటి సంశయము కలుగదు.

వివాహమునది ధర్మాత్థ కామమోక్షములకు గాను. ఇట్టి ఘనమైన కార్యక్రారమును పనించుటకు శ్రీపురుషులు సమాన ప్రేమ బుద్ధి బలములు గలవారై, తగ్గ మట్టున సమానవయస్కులునూ ఆయివుండ వలయును. అట్లు కాక నష్ట, పాండు, క్షయ, మొదలగు ప్రార వ్యాఘ్రులు గలవాఁకీనీ, మరియొ

శ్రీమతి ధ. లక్ష్మీ దేవమ్మగారు

ఈ చట్టమువలన పాతివ్రత్యముకేలాఁగియు భంగమునూకలుగదు. నిజమైన పాతివ్రత్యము మనస్సు ననుసరించి యున్నది. అట్టిచో కల్మషరహితమైన ఏకమనస్కులగు శ్రీలయొక్క శీలమును భంగపరచుటకు ఇట్టిచట్టములకు సాధ్యమా? కాదు. కనుక వివాహచట్టమును అవస్థము అదరింపవలయును.

దాని మానమున మఱిగొండలు మహానీయురాండ్ర అభిప్రాయముల వెలువరింతుము.

—సంపాదకుడు,

యొందులకును తరము కాని అంగహీనలకును, బలహీనులకునూ, కేవలము ద్రవ్యవ్యాసకులొంగిన తలదండ్రులుకొందరు తమ చిన్న బిడ్డల నిద్ది పెండ్లి చేసి తాముగడ్డనెక్కుచున్నారు. ఏలాటి పురుషుడైననూ సరే వానితో పిల్లలకు పుష్కటించిన కన్నెచెర తాయనట మగ వారికి ఇట్టి చెరలు లేవు. ఇట్లమైన పెండ్లి చేసుకొన వచ్చును. లేకున్న లేదు.నిదానించి ఆయిననూ సరే, యెండ్లుగడచి వ్యర్థుడైననూ సరే, అడ పిల్లకు మాత్రము ఇట్టి హక్కులు లేవు. ఇట్టి బలవంత వివాహములకు లోబడిన బాలికలను పై వివరింప బడిన ఘన తర ధర్మాత్థ కామ మోక్షములకు వివాహ నియమములను సాధించునని విద్యాగంధ మెరుగని ఈ పది బాలికలకు సాధ్యమా? ఇట్టి మగలను విడిచివేయవలయు. ఆదరించుటకు ఆసాధ్యము. అన్ని టనుసమానమైన యెద్దులకు కట్టిన కాడిని మోయును గాని, ఒకటి బలహీనమైన యెడల కార్యము నుంటుబడి సఫలమగుటకు మారు విధులనుగను. అట్టి జతను విడ దీయుటయే ఉత్తమము.

నారీ మంగళము

విద్యాన సూరి గుచ్చి కృష్ణమూర్తి గారు

పాచీన భారతదేశమున స్త్రీకి విద్యాభ్యయమున సభికారముగలదు. మధ్య

యుగమునఁ బరాధీనతాసంగమువల్ల నారీజాతి కవనతయు, అధఃపతనము నారంభమైనది. ఈవిధముగ నాటినుండియు భారతనారి సామాజికతోరశాసనమువల్లను శిక్షాభావమువల్లను, గ్రమక్రమముగ కుసంస్కారపూర్ణమైన యాపదలందుబడి ఘోర దురవస్థల పాలగుచున్నది.

జగము పరివర్తనశీలము. కాలముగడువఁగా గడువఁగా వర్తమాన యుగమున నారీజాతియందుఁ గలిగిన జాగరణతరంగములవల్ల మాహృదయమున సంతోషచలనము గలిగినది. ఇతర దేశములనుబట్టి చూడ మన దేశమున నారీశిక్షయాశానురూపముగ లేదు. విద్యార్థిను లనేకు లొకవత్సరకాలము మాత్రము విద్యాభ్యాస మొనర్చి విద్యాలయమును విడచు చున్నారు.

స్త్రీ శిక్షా మార్గము నన నేక బాధలు.

౧. గతానుగతికరః—ఏమార్గము నెవరుత్రొక్కిన సదే యందఱు త్రొక్కుట. మాతృవిషయపరిశీలన మనావశ్యకము.

౨. అవరోధప్రధః—దీనిచే స్త్రీ లుచ్చశిక్ష నందుటకవకాశములేదు.

౩. బాల్యవివాహములు:—అల్పవయసునందే వివాహములుచేయుటచేత ననేకులు విద్యను మానుట సంభవించుచున్న విషయమందఱెఱింగినదె.

౪. స్వాస్థ్యాభావము:—

ఏనారీసమితియుఁ బైనఁజెప్పిన నాల్గు ప్రతిబంధకములవిషయమై యుపేక్ష చేయుటకు శక్తిగలిగియుండలేదు. విశేషించి వంగ దేశనివాసికి సాధారణముగనుండు స్వాస్థ్యావస్థ యెవరికి నవిదితమైయుండిదు. మలేరియా, కలరా, ఇన్ ఫ్లుయెంజా, యక్షు, మొదలగు నానాప్రకారనృశంసరోగము లేసుజల, సుఖల, సన్యశ్యామల యైన మాతృభూమి యందుఁ బరిణతమైయున్నవి.

శిశువు జన్మించినదాది మృత్యుముఖమున ననేకపర్యాయములు పడుచుండును. ఇట్టి విపరీతమరణము లజ్ఞానమువల్లనే సంభవించును. దారిద్ర్యదూషితమైనపుడును, అనియమితభాద్యవస్తువులవల్లను, అశిక్షితయగు లేక అపరిష్కారయగు ధాత్రీసాహాయ్యమువల్లను, సూతికాగారమున నానాప్రకారకుసంస్కారజనితమర్వ్యవస్థవల్లను, బహుప్రసవములవల్లను, బాల్యవివాహములను విషఫలమువల్లను ఇట్టి సకలవిధామంగళ కార్యసహాయమువల్ల మన దేశమున మరణసంఖ్య యభివృద్ధియగుచున్నది. నారీజాతికి స్వాస్థ్యరక్షానియమ మవిదితమై యుండుటచేతనే దైనందినము మనయొక్క ఈజాతిక్షుద్ర

కాయము గలదిగనుక్కిరాప్రాయము గలదిగను, దుర్బలమ స్త్రీలము గలదిగనునగుచున్నది.

ఈ సకలామంగళము లిట్లుండ నుపరి మనలను దర్శింపము నిష్పీడన మొనరించుచున్నది. ప్రపంచమున నితరదేశముల దృష్ట్యా మనదేశమున దార్శిద్యమెంత యెక్కువ యనువిషయకథనముచే నిపుడు సమయనష్టము గావింపఁజాలము. ఉపయుక్తాహారచికిత్సా భావములవల్ల నెన్నివందల శిశువులో యకాలమృత్యువు వాతఁబడుట చూచుచున్నాము. ఎంతమంది స్త్రీలకో స్వాస్థ్యభంగము గలుగుచున్నది. ఎన్నియో సంసారములు రోగాంధకారమునఁ బడుచున్నవి.

వర్తమానయుగమున మనము మహిళాశిక్షోన్నతికి, స్వాస్థ్యన్నతికి యత్నింపవలెను. కార్యక్షేత్రము విస్తీర్ణమైనదిగాని కార్మికసంఖ్య యత్యల్పము. తథాపి ప్రకృతోద్యమము చేష్టాసహితమైన కార్యమునందు ప్రవృత్తమై నిరుత్సాహమునందఁజాలదు. జాతీయ శిక్ష కన్నతి గల్పించుటకు నాఁజాలి యెక్కువసహాయకారికాఁగలదు. మన నిరక్షరలైన, అశిక్షితలైన స్త్రీలకు శిక్షాదానము చేయవలయును. ఎవరినిగాని యస్పృశ్యులని దూరముగనుండు మనుట తగదు. అస్పృశ్యులు నిరక్షతవల్ల, అజ్ఞతవల్లఁగల్గినరోగమువల్లను, దుఃఖమువల్లను, దార్శిద్యపీడనమువల్లను జగర్జరింతులైయుందురు.

ప్రాచీనభారతజాతి నాదర్శముచేసికొని చదువుట, వ్రాయుట, వీనికిఁదోడుగ స్త్రీలు ప్రత్యేకముగ గృహకార్యము, పచనము, శిల్పము, చిత్రవిద్య, కారుకరణము, వ్యాయామము, స్వాస్థ్యరక్షణము, రోగినేవ, సంగీతశిక్ష, సంతానపాలనము మొదలగు నట్టి యత్యావశ్యక విషయములను నేర్చుకోవలయును. వంగదేశస్త్రీలు పచనమునఁగడు సమర్థులను విషయము సర్వవిధితము. కాని ఈపాకవిషయములో మనకుఁ దెలియని వైజ్ఞానికవిషయములనేకములుగలవు. ప్రపంచము రసనత్పత్తియై మొకరికంటె నొకరు గురుపాకమును ఖాద్యములను జేయుదురు. వానివల్ల రసనత్పత్తిగల్గినను బరిణామములో శరీరమున కనేకనష్టములు గలుగును. అమెరికాలో ఖాద్యద్రవ్యములలోనేది యెంతపరిమాణము ఎంతపుష్టికరము అనువిషయమును గభీరగవేషణద్వారా నిశ్చయించి యన్ని భోజనశాలలోను నావస్తువును బ్రకటించిరను విషయమును వినుచున్నాము. తదనురూపముగ నాదేశీయు లాహార్యనిర్ణయముచేసికొని మిగుల బలశాలులును దీర్ఘకాయులును దీర్ఘజీవులును నగుచున్నారు.

ప్రాచీనభారతదేశము కళల కెక్కుదాదరము చూపిరది. సంగీతము జీవికి భగవత్తదమైన విశేషదానము. మాతాపితలు, కన్యాపుత్రులు సంగీతాలాపనచేసినచో

గృహసంసార మానందపూర్ణముగను మధుమయుముగను ఉండును. కొందఱు భక్తులొక్కొక్కవుడు సుదీర్ఘకాలము ధ్యానముగ్నులైయుండియు భగవత్సాన్నిధ్యలాభమునందినారు గారు. కాని యొకసంగితో ఛాన్ద్యసముపల్ల నట్టిలాభమునందఁగలము. సంగీతము జీవి మనమును రసమయముగను, స్నిగ్ధముగను జేయును. మఱియొక కళావిద్య చిత్రవిద్య. దీనితో మన ప్రాచీనభారతీయమహిళాగణమునకు విశేషపరిచయముగలదు. గార్హస్థ్యజీవనమున నానాప్రకారమైన యుత్సవాదులలోఁ బ్రాచీనాంగనాజనము గృహమును సుచిత్రము చేయుదురు. చిత్రవిద్య కల్పనాశక్తిని పృథ్విసందించును. మనోసౌందర్యమును గలుగ జేయును. చిత్రములు భాషాప్రకాశమును సైతముచేయఁగలవు. నేత్రములకు రూప గ్రహణశక్తిని బెంపొందించునదియుఁ జిత్రద్యయే.

ఈ దేశమునఁ బూర్వము మహిళాగణము శిల్పవిద్యకు విశేషోత్సర్జముచూపినది. క్రమముగ దేశము దారిద్ర్యపూరితమైనది. లుప్తశిల్పములఁబునదుర్ధరించుటయు, దైన్యము నివారించుటయు మనకుఁగర్తవ్యము. దారిద్ర్యమువల్లనైన కఠోరఘాతప్రతిఘాతముల వల్ల నుపయోగకరములైన వానిలాభ మనేకులకుఁ బ్రాప్తిండుటలేదు. కాని పరిశ్రమచేసి యనేకావశ్యకద్రవ్యములను నిర్మించి మన మర్థోపార్జనముచేయవలయును. విదేశీయులు శిల్పము, అటవస్తువులు మొదలగు సుఖకరములైన విషయము లనేకములు మనదేశమున వ్యాప్తిచేసి యెంతో ద్రవ్యము నార్జించుచున్నారు. దేశమందు సువిజ్ఞమైన నరనారీగణము సమవాయప్రధానలంబనద్వారా యీ సకలకార్యములను బరిచాలనముచేయునట్లు దేశ వాసుల మనస్సులలోఁ బ్రచారముచేసి పంథానిర్దేశము చేయవలయును.

శిశుశ్రేయమును, నారీశ్రేయమును, దేశమునకు శ్రేయము. ఈవిశాలక్షేత్రమున నానావిధా కల్యాణ నివారణార్థము స్త్రీని గౌరవింపవలెను. స్రుభమతః నానావిధసామ్రాజ్య మిక బాధా నివారణ నిమిత్తమైన జ్ఞానోపదేశము స్త్రీలకు లేనిచో జాతీయచేష్ట విఫల మగును. ఇంగ్లండు, జర్మనీ, మొదలగు దేశములందు పందలకొలఁది మహిళాసముత్సాహికార్యమందే వ్యాప్తములైయున్నవి.

మఱియు స్త్రీయొక్క స్వాస్థ్యభంగమున కవరోధము మఱియొక కారణము. పెద్ద పెద్ద బజారులందును చిన్న చిన్నకుద్రమైన గల్లీలయందును జీవించెడి స్త్రీలకు, సూర్య తాపముగాని, ముక్తవాయుసేవనముగాని ప్రాప్తింపదు. స్త్రీలుస్వస్థముగను, సతేజము గను, సబలముగనునుండవలయునన్న నిత్యమును వ్యాయామముచేయవలయును. పంగ దేశమందలి నారీజాతి కన్నతి గల్పించుకొఱకై “సరోజనలిసి నారీమంగళసమితి” యందలి

సభ్యురాండ్రు సత్కార్యములిట్టివి చేయుచు నల్పకాలములోనే సమగ్రమైన వంగదేశమున నిట్టి సమితులు స్థాపించి అంతఃపురకాంతలకు సైతమిట్టి స్త్రీవిద్యోత్సాహమును బుట్టించి మహిళావకారమును జేయుచున్నారు. ఇట్టిసమితులకు మాయాంతరింగికధన్యవాదములను శుభేచ్ఛను చెలుపుచున్నాము.

కావున భగినీగణమంతయు మనోవాక్కాయకర్మలచే సుశిక్షాలాభమునకు యత్నింపవలయును. భ్రాతృబృందము సైతము వారి వారి స్త్రీలయెడ దాక్షిణ్యము వహించి సుశిక్షాదానమునకై యత్నింపవలెను. స్త్రీశక్తిస్వరూపిణి. భద్రపురుషులును, మహిళా గణమును జీవనవిషయములో భేదాభేదము లేంచక యేకత్రసమావేశమై కార్యక్షేత్రమున సగ్రేసరత్వము వహింపవలెను. మాతృభూమియొక్క సేవావిషయములో నందఱును నేకహృదయముగను, నేకప్రాణముగను, నేకమనముగను ఉండి భారతీయమహామంత్రమును స్మరించు కోవలయును.

“ సంగచ్ఛన్వం, సంపదధ్వం, సంవోమవాంసి జానతాం” —

— “ వంగలక్ష్మి ” నుండి.

గృహలక్ష్మి

శ్రీమతి తల్లా వ్యగడ విశ్వనుందరమ్మ గారు

నకలరసగుంఫనలతోడ చానలెల్ల
నూతనోత్సాహ భావముల్ నూత్నకళలు
నెనయజేయగా నవకాశమిచ్చినట్టి
వెలది గృహలక్ష్మి వేయేండ్లు వెలయుగాత!

ఆంధ్రదేశజలైనట్టి అంగవలకు
మధురరచనాసమన్వితమహితమైన
సృతికారాజ మొకటియు బడయలేని
కొడువదీర్చుతగృహలక్ష్మి సదమలమతి.

కాల్పనిక ప్రాథమందెల్పు కథలుకొన్ని
మేలరచనల క్రొత్తసామెతలు గొన్ని
బుద్ధిశక్తుల నెంతయు వృద్ధిసేయు
స్వాదుపదయు క్తవాసరాజములుగొన్ని

హృదయములయందుసీరశక్తులనుమడింప
నదరు బెనరును లేని ధైర్యమునకూడి
అతితరపటుత్వఘనమనీషాని బెంచు
ప్రథితవిజ్ఞానయుత విమర్శనలుగొన్ని

సవ్యపద్ధతి లలితభందములగూర్చి
ఉత్తమోత్తమపథముల సూర్జితగతి
ఆంధ్రవనితామణుల యశోవ్యాప్తిబాడు
శ్రావ్యతరభావగీతికాచ్చటలుగల్గి

కూర్చి చెలికత్తెయై తెన్నుకులనతులకు
గృహములందెల్ల గృహలక్ష్మి గృహములక్ష్మి
యై, కరముగూర్చి కలకాల మలరుగాత
పలువిధముల లానెయై ప్రబలుగాత!

ర యి తు బి డ్డ

స ర షా రి కె ట్టి వేంకట రత్న ము గా రు

౨

మొకరమలమీదనే ఆధారపడియున్న పాకలో నొకయెత్తుపీటపై నామాతనపురుషుడును, కొబ్బరి యాకు చాపపై నామెయు, నామెయెడిలో బాలచంద్రుడును గూర్చుండియున్నారు. రప్పపాటులోనే యా వసించిన కారుమట్టులు వీనుగుతోండములవంటి నీటిధారలను జోరుమని గ్రుమ్మరించుచుండుటచే మడిలో పనిచేయుచున్న ఉడ్డుకత్తెలు ఎక్కడిఆకు అక్కడనే పారవైచి పెద్దమహుని మాటచొప్పున గలగలమని వచ్చి ఒక్కగంటలో యింటివసారాలోవచ్చి పడివారు. పసిపాపము గైకొని యాబాలకుడు కల్లియున్న పాకలోనికి జనినాడు. కల్లి గొండుతల్లతో తనక్రిందపెదవి నొక్కినది పురునిరాకగాంచి. అదెందులలో బాలుడుగ్రహించినాడు. వెంటనే చంటిపిల్లనొకచో ఈతయాపచాపపై గుడ్డలుపరచి పరుండలెట్టి కెల్లి కల్లిప్రక్కనే అసీనుడైనాడతడు. బాలచంద్రుడు కల్లియొడిలోనుండి లేచికెల్లి చంటిపిల్లవద్ద కూర్చు న్నాడు. వాన అటులనే జోరుమని మరియుచున్నది. నడుమనడుమ పెల్లుగా ఉలుములు, తగుతుతగుతుమని మెలుపులు.

కల్లి: 'మా పిల్లలకు వానఅంటే చాలాయెప్పుడంటే. క్రొత్తవారు మీరున్నారని అగినారుగాని లేకపోలే ఈదరికి బట్టలన్నియు తడుపుకొనే వుంటారు. నామట్టుకు నామకూడా వానకురుస్తూవుంటే యెక్కడలేని సంతోషమూ, ఉత్సాహమూకలుగుతుంది. జోరుమని వానకురుస్తూవుంటే యేమో పని మేళవుడే తనకరుణావృష్టి మరిపించుకూఉన్నాడా అనిపించుకుందంటే, అదేమోకాని'

అతడు: 'అవునమ్మా, వానలు లేకపోయినా, నూయ్యడు లేకపోయినా మనుష్యులగతి యేమయిపోవల కిందీ? అవిఉంటే పంటలు బాగాపండుతాయి, పదిమంది కడుపునిండా భోంచేస్తారు.'

పెద్దవాడు: 'ఈమధ్య అమెరికావారు వానమరిపించే యంత్రము కనిపెట్టివారంటే మీకు తెలుసుకో లేదో! ఆ యంత్రము కైకెల్లి అక్కడి గాలిలోవున్న నూత్ముమైన నీటిబిందువుల నన్నిటిని చేదదీసి వర్షము మరిపిస్తుంది.'

బాలచంద్రుడు: 'దానితోలి నాకెందుకన్నయ్యా! చల్లగా వానకురుస్తూవుంటే మన ముతకబట్టల్లా యెంత వెచ్చగా ఉంటుందోమాడు. కుంపటిదగ్గర, చలిమంటదగ్గరకూడా అంత హాయిగాఉండదు.'

నూతనుడు: 'అయితే యిందాకే మిమ్మల్ని అడుగుదామనుకొని మీరేమవుంటాకో అని అడుగ లేదు; యింత నాటాపదనము, చదువు వున్నటువంటివారు మీరుకూడా యిటువంటి మోటుగుడ్డల వేసు కొవడము చూస్తే వాకు నవ్వువస్తుందమ్మా! మీరేమన్నావరే. అల్లాగలే మీరుస్వదేశీవారా యేమిటి?' అని పరిహాసార్థకమైన నవ్వు వచ్చినాడు.

అమె: 'మేమే యేమిటి, మీరుమాత్రము స్వదేశీవారకాదు? మనము విదేశీవాళ్ల పెల్లాఅవుతాము యీ గడ్డమీదపుట్టి యీ గాలిలోపెరిగినవాళ్లము.'

అతడు: 'అదికాదండీ నేనన్నది. అయితేమీరు గాంధీగారికిప్పులా యేమిటి అన్నమాట'.

అమె (నవ్వుచు): 'ఓహో, అదా మీ అర్థము. అట్లాగైతే ఒక విషయములో మేము గాంధీగారి కిప్పులమే, గుడ్డలు వేసుకోవడములో. మీవంటి వారినికూడా యీ మోటుకద్దరుబట్టలు వేసుకోమని బతి మాలుతాము. ఈ మతకలట్రలు మనము వేసుకోవడమంటే పదిమంది కూడులేనివాళ్లకు అన్నము పెడుతున్నా మన్నమాట. మనదేశ మెంతవీధ దేశమో మీకుమాత్రము తెలియదా యేమిటి? మావంటి ఆడవాళ్లు చెప్ప వలెవా.'

అతడు: 'అదియేమోకాని గాంధీమాటాడితే 'రాట్నం, రాట్నం' అని కలవరించడము చూస్తే నాకు నవ్వువస్తుంది.'

అమె: 'అవును మీవంటివారికి నవ్వురావడములో ఆశ్చర్యములేదు. విదేశీయులుకూడా ఆరేని మహా త్వము తెలుసుకొని పూజాదృష్టితో చూస్తూ ఉన్నప్పుడుకూడా. గాంధ్రు, గాంధ్రును మీదపడినంహాన్ని ఒక్కపోటుతో చుపే బలాఘ్యుడుకూడా పుండుపైవారి బాధకలిగించే ఈగలను పట్టుకోలేక పోలాడని మీకు తెలియని సంగతా? 'బలవంత మైనస్వము చలిచీమలచేతకక్కి చావదనుమతీ' అని చిన్నప్పుడు చదువుకున్న సంగతి మరిచిపోయారా?'

అతడు: 'ఎంత ఆలోచించినా నాకీ కద్దరు ధరించడమెందుకో అర్థముకాదమ్మా! మొనమొన్నటి వరకూ అర్మను మహాయుద్ధముతో దేశమంతా అట్టుడికినట్లు ఉడికిపోయింది. మళ్లీ యీ నాన్ కోఆపరేషన్ బయలుదేరి దేశాన్నంతా శ్వశాసము చేసివేస్తోంది. ఉద్యోగము చేసుకొని పదిదబ్బులు గడించి కటుంబా

మనుష్యులము. జంతువులవలె ఎల్లా వుండగలమా? అయితే యిక వాటికి మనకూ భేదమేమిటి? జీవతోన్నతి-కోరికగోరిక డొన్నత్యముకోసము మానవులకు స్వభావసిద్ధముగానే విపాసవుంది. ఆ విపాస తీర్పుకోవడానికి, జీవతోన్నతి పొందడానికి ఎటువంటి కష్టమైనా పొందవలె. జాళ్లవలె రప్పలవలె మనకూరుకుండలేము. మనము సజీవులము. మన రక్తసాగలలో వేడినెత్తురు ప్రవహిస్తూ ఉన్నంతకాలము, మనలో నివ్వలేజున్న వెలుగుకూ ఉన్నంతకాలము జంతువులవలె, జాళ్లవలె ఉండుకుండలేము. వైమెట్టు ఎక్కడానికి, చేతినుండిబారిపోయిన, లాగుకొనిపోబడిన స్వేచ్ఛామృతముకోసం-ఆ తో్యతికోసం పోరాటము జరుగుతుంది. జరగవలసిన ఆవసరము ముహూర్తానికిగలదు. ఏమో ఎవరో పరిపాలిస్తున్నారు, కాస్తరిండి పడజేస్తున్నారు పడివుండరాదా అని అవలకింది మీవంటి వారుకాదు. వాళ్లుజేరేవున్నారు. జర్మనుయుద్ధమైంది. మళ్ళా ఈ పోరాటము ఆలజడియొందుకు సిచ్చివాళ్లు కాకపోలే అంటారా? మనుష్యులు, మనుష్యులు కత్తులు, తుపానలుపట్టుకొని యుద్ధముచేయడము శాంతిమాత్రనే కాంతికిలుగుతుందా! కాంతిఅంటే అదికాదు. యుద్ధము అయిపోయినంతమాత్రాన కాంతి దేకానికి లభించలేదు. అదిఆత్మలోనుంచి - సంస్కారమువల్ల ప్రసాదించబడుతుంది. బహిష్కరణపంచము కొంతవరకూ దానికి సాయపడుతుంది. నిరవధికమైన కాంతిదేకానికి ప్రసాదించడానికి ఆమహాత్ముడే యుద్ధమాన్ని బయలుదేరిపోయింది. ఇది ఒకానొక మహోత్సవమైతే సాధన ఆత్మోన్నతి కోసము, జీవితోన్నతి కోరకు. Spinoza చెప్పేడు 'For peace is not the absence of war.' అమ్మా! నిన్నువాన్నగారు చెప్పేరు దానితరువాతి వాక్యమేమిటి?

తల్లి: 'It is the virtue that is born of the vigour of the soul' అని Tacitus Politicus లోవుంది.'

బాలుడు: 'అవును. అవును, వినండి మళ్ళాఒకసారి 'It is the virtue that is born of the vigour of the soul' అన్నాడు Spinoz అనే ఒకగొప్ప దర్శిజేదాంతి. అంటే ప్రతిఆత్మ ఉన్నతినండవలె. ఆప్పుడు కాంతి. ప్రకాంతి. అంతవరకు కష్టము, నుఖము; అనందము, దుఃఖము ఏదీలేవు. అటువంటి a virtue ఆత్మోన్నతి కోసమే ఆ మహాత్ముడే యుద్ధమానికి ప్రాణముపోయింది. పండితీయల పరిపాలనలో నిర్వీర్యులమై, నిస్తేజులమై, నిష్ఫలమై ధర్మజ్ఞానములేక పరమేశ్వరప్రసాదితమైన స్వాతంత్ర్యము గోల్పోయి యున్నవారికి ఆత్మోన్నతి యొక్కడిది. లేకపోలే? ఇవన్నీయింకా మన ఉపాధుకూడా అందని వెన్నెలలోతుగా ఆలోచించియే ఆ మహాత్ముడు ఈ యుద్ధమును బయలుదేరిపోయాడు. మనము విజయము పొందినప్పుడే అనాడు నిష్కారణముగ, నిర్విణ్ణులై, జలియనువాలాలగులో ప్రాణములు గోల్పోయిన ఆ పరమభాగవతుల ఆత్మలు కాంతిసండుతాయి. అనాడే ఆదేశీయసోదరుల పవిత్రాత్మలు అనందభాషము చేరుతాయి. అంతవరకు మనకూ వారికీకూడా ముక్తిలేదు.'

అంతటి చల్లనివాతావరణమునకూడా ఉద్దేశముచే చెడుటలు గార్యమున్న పుత్రునిగని అమె చిఱువగవుతో 'తండ్రీ! అంతతొందర పడకూడదు ఇతరులతో మాట్లాడేటప్పుడు. ప్రకాంతముగా వున్న చిన్నరేటాకములో ఒకతాయిపడవేస్తే నీరంతా అల్లకల్లోలమైనట్లు, ఆయనేకో అనేటప్పటికి అంత ఉద్దేశంపొందినావు. అది సరికాదు. ఒక్కొక్కప్పుడు సేతుకూడా యీ విషయమైయే చాలాపరిశ్రాంత పడుతూవుంటావు. మీ వాన్నగారో, ఆయన హృదయం సముద్రమువలె అనంతగంభీరమయినది. అందులో ఒక తేడ్దకాదు ఏమగు దూకినను చలించక అటులేవుంటుంది. నీ దృష్టిలో ఆయాదర్శ ముంచుకోవలె. ఎవరితో ఎప్పుడెల్లా

మాటాడవలెనో నూదానీకు నాన్నగారు చెప్పేవున్నారో అని మరల రెండువ్రేళ్లతో తన పెదవి నొక్కుకొన్నది.

బాలుడేమియు మాటాడక చిలువగవుతోడనే ఊరకున్నాడు.

బాలవంధ్రుడు: 'కాల్గను సొమ్ము కొంగతనంగా తిన్నవాళ్లంతా రాంబొందులు కన్నా నీచులని నువ్వేచెప్పవు కాదమ్మా?'

తల్లి: 'అవును నాయనా, ఎంతోమంది మహాపతివ్రతలు దేశంకోసము, మానంకోసము గాంధీమహాత్ముడువచ్చి భిక్ష మెత్తితే ఒంటిమీరివగలు, కట్టుకునే బట్టలు, అన్నీతీసి, చివరకు మంగళనూత్రాలుకూడా తీసిందిచ్చి త్యాగము కనబరిచిన మహాత్యాగమూర్తులిచ్చిన ధనం హుంబినవాళ్లు మనదృష్టిలో రాంబొందుల కంటే రాక్షసులకంటే నీచులు, క్రూరులు కారామక? వాళ్లు మృదయాలేను. ఒకవేళ ఉన్నదా అది తాతితో చేయబడ్డదే. వారేమో ఈయన దృష్టిలో గడుసువారు. కమనీయ కీర్తులు, పాపం.'

అంతవఱకు వర్షమువైపు, ఆగసమువైపు మారుచు ఆ మెసుటూలకించుచున్న అతడు: 'వాళ్లు ఏమైతే మనకేమి రెండి. ఏదోమాటవరకు కన్నాగాని పేనుమాత్రము వాళ్లపని హస్తాంతరానా? అంతమంది ముందు వెంకా మాడకుండా త్యాగముచేసిన సొమ్ము హుంబారంటే - కాకపోతే నాసందేహమేమిటంటే అటువంటి దొంగలు, నీచులు ఇండాక మీరే అన్నారుగా నూటికితొంబయితొమ్మిండుగురు మూర్ఖులని-యిటువంటివాళ్లు యింతమందివుంటే ఒక్క గాంధీమహాత్ముడుతోటి. మీవంటివాళ్లు పట్టువలగలవాళ్లు పట్టుచుని పదిమందిలేరే యింతచిన్న సంఖ్యతో స్వరాజ్యం యెల్లావస్తుందా అని నా సంశయం. ఒకప్రక్క హిందువులు మహమ్మదీయులు, యింకోకప్రక్క బ్రాహ్మణులు బ్రాహ్మణేతరులు, మరొకప్రక్క పంచములు క్రైస్తవులు పోట్లాటలు. పోనీ యిదిఅంత రెళుచేయకగనవికావు అనుకుందామా, మనము మాటాడేది ఒకభాష. ప్రక్కవాళ్లు మాటాడేది యింకోకభాష. ఒకరిభాష వొకరికి తెలియదు - దేశమంతా నూటతొంబయితొమ్మిది భాషలు, వేయిన్నూరు కులాలు, బాకులు - ఇన్నిటితో విశ్వభాషము ఎల్లాకలుగుతుందో నా కర్థము కాకుండా వుంది' అన్నాడు.

ఆమె: 'అయ్యో! యిదంతా పాతపురాణం. మూర్ఖులులేని దేశమేలేదు. ఫ్రెంచి రివల్యూషన్లో ప్రోహులులేరా? అమెరికాస్వాతంత్ర్య సంగ్రామములో కుదితులు లేకపోయినారా? రషియా స్వేచ్ఛాసమరములో కల్మషులగతిమేమయినదీ? కాకపోతే వీళ్లందరినీ నడపటానికి శక్తిమంతులైన నాయకులు కావాలి. నాయకులు లేము చెప్పినమాట దాటకుండా వీళ్లనందరినీ తయారు చేసుకోవాలి. చీరులుమాడండి. వేసకు వేలు. లక్షలు వుంటవి. అవన్నీ నాయకుడు చెప్పినట్లే బాగుబుద్ధి పెట్ట బయలుదేరుకవి. అంతటి సుజ్ఞానముకూడా మానవులలో మటుకూడుచునుపోయింది. అది నేను సమర్థులైన నాయకులువల్ల పొందవలె. ఇక అనేకభాషలు, అనేకకులాలు ఉన్నవంటారా? నిజమే. ఏడువేలమైళ్లు దూరమునుండి వ్యాపారము నిమిత్తమువచ్చి అదివరకే వున్న దచ్చి, పోర్చిగీసు, ఫ్రెంచివాళ్లను, వీకంటే యేకచ్ఛత్రంగా నిరంకుశంగా పరిపాలిస్తూవున్న మహమ్మదీయులను చూసిబూని మారేమిగాయచేసి చేయలేమా నుంపినీవారు? వారికి మనదేశ భాషలేమైనారావే! మనదేశములోవున్న ఆచారాలు, కులాలు, వివిధబాకుల భాషప్రవృత్తి (Psychology) అయినా బాగాయోగకర వారు. అటువంటి పరిస్థితులలో మన భాషతెలియకు, మనకు బాటైనా సరిగా లేవు. ఆరోజుల్లో, వారు రక్తమైనా ఎక్కువగా దేశానికి బలియిచ్చుకోకుండా దేశాన్నంతా జయించలేదు!

మనమో ఈ దేశములోపుట్టి, ఈ దేశములో పెరి - మనభావప్రవృత్తి యెట్టిదో మనమెరుగుదుము. బాటలు క్రొత్తక్రొత్తపనికరాలుకూడా లభించివున్నాయి యిప్పుడో. ఇట్టి పరిస్థితిలోనే మనదేశాన్ని మనము పొంద లేకపోలే యింతప్పుడో ఎక్కడో ఎల్లాగో చేయులుగుతామనీ కలలానివార్త. ఒకప్రక్క-గాంధీ, మరొక ప్రక్క అరవిందభూషణ యద్దరు మహావీరశిఖామణులున్నారు. వీరినాయకత్వములో మనవారు ఒకహృద యంగా అయిపోయి ఒక్కతాడుమీద యేమిసాధించలేము?'

అతడు: 'అయితే కావచ్చు, ప్రస్తుతము నేనేమీ చెప్పజాలను. కాని - నిన్నుగాక మొన్న కలకత్తా, ఢిల్లీ, లాహోరులలో మహమ్మదీయులు, హిందువులు కొట్టుకొని చచ్చినారు దానికేమి చెపుతారు?'

పెద్దమూరుడు: 'అయ్యో! ఈసారి జవాబు నమ్మ చెప్పనియ్యదే!—అయ్యో, యిటుచూడండి: మహమ్మదీయులనుధ్య హిందువులనుధ్య కొట్లాటలు ఉండవలసివదే. బ్రాహ్మణులను బ్రాహ్మణేతరులను నడుమ సాంఘికసమరముకూడా ముఖ్యముగా వుండవలె. పంచములలోను క్రైస్తవులలోను కలవరముకూడా ముఖ్యముగావుండవలెననియే చెపుతాను. ఇవన్నీ యేమని చెపుతున్నవో చిత్తగించారా! దేశములో స్వారం శ్రేష్ఠ, స్వేచ్ఛాసమరోత్సాహము వ్యాపించినదని. ఇంతవరకూ అడగినదగి, అధిపాతాళమున కణిపోయి మట్టి లిన్న పాములవలె పడియున్న దేశీయులలో ఒకజాతికి యింకొకజాతికి యీసమరములు బయలుదేరిన వంటి సంచలనము కలిగినదన్నమాట, ఒకరంటే ఒకరు జీవితోన్నతి బడయవలెనని కోరిక, పట్టుదల కలిగిన దన్నమాట. ఇంతవరకు "సంధ్యావందనము నిరభ్యంతరముగా జరిగితేనే చాలు"నని కొందరు, "పాలంతాగా పండితే పదిపుట్లుధాన్యం బడిలోపడత"నని కొందరు "బ్రతికుంటే బయిపాపలై నా యేమగుతినవచ్చు"నని మరి కొందరు, "ఏమికావ్యతం, బ్రతికే సెండుకోజాలు కడుపులో చల్ల కదలకుండా" అని యిందాక మిగన్నారే అల్లాగు కొందరు వైరాగ్యముతో సమస్తము సవ్యసించిన సవ్యాసలవలె ఆకాశమునకమాన్యు మీస మేపాలు లెక్క పెట్టుకొనుచూ రాజ్యము పరులచేతులలో బుద్ధిపూర్వకముగానే మనము పెట్టివేళాము. "వైరాగ్యము ఏదియెల్లాపోలే మనకెందుకనే మనకొంపతీకారు, అనాడు దేశీయులు. ఇప్పుడో ఆ వైరాగ్యపు వైరి వదిలింది. దేశముకాంక్ష మనస్ఫూర్తిగా కలిగింది. నేపీరక్తము ఉలికింది. నాళాలు దిగి నీ శక్తిమంత మైవది. దిన్నప్పుడునేర్చుకన్న "నరుడు పొరుషజీవితోన్నతికాని పుతమిపుట్టుట చచ్చిపోవుటగుడు" అనే వాక్యము పాఠశాలో పెట్టవలెననే సంకల్పముదయించింది. స్వారంత్రైపు వాసవలదేశమంతా వ్యాపించిపోయినది. క్రొత్తనడక, క్రొత్తవృష్టి, క్రొత్తవిజ్ఞానము, సరిక్రొత్తదేశభక్తివ దేశీయప్రజలను సకపరచుకొన్నవి. అందు చేతనే ఈ కొట్లాటలు, పోట్లాటలు, ఒకరికంటే ఒకరువై రావలెనని, ఒకరికంటే ఒకరు లతుక క్తి చూపవలె నని, ఒకరికంటే ఒకరు తమదేశభక్తి యెక్కువగా ప్రకటించవలెనని - విపాసాన్ని రేకెత్తి యిదివరకువున్న మందమతితనము, నిద్రమత్తు, వైరాగ్యము దగ్గముచేసి దేశీయప్రజలలో చొక నూతనతేజము కనిగొందింది. ఆ స్వారంత్రైపుయొక్క, ఆ పొరుషజీవితోన్నతికై విపాసయొక్క శ్రేణి, ప్రతిబింబాలే ఈ దేశములోని కల్లోలము, అలజడిన్నీ. ఈ కల్లోలము, ఈ సమరోత్సాహము, రాబోయే గొప్పయుద్ధానికి - యుద్ధమంటే తుపా కులు, తుపాకులుపుచ్చుకొని యుద్ధము చేయడముకాదు - ఇది ఆధ్యాత్మిక సంగ్రామము. దానికి యివన్నీ ప్రథమపోరాటములు. ఇప్పుడిది పాఠశాసమయము. దేశీయులు క్షిణిగొందుచున్నారు. వీటిమూలంగా ఫల నిధి అందుకోవడానికి, తుదకు సమస్తముకూడా త్యాగముచేసి, 'అయితే' కేవలము ఈపోట్లాటలు ఉత్తమ మైనవే అని నేను చెప్పడములేదు. వాటిలో మంచిఉన్నదీ, చెడుకూడాఉన్నదంటాను. ఆ కొద్దిదోషములు పోగొట్టుటకైయే సత్యాగ్రహము.

బ్రహ్మ ఆర్థపరమాజములు, విశ్వభారతి పనిచేస్తున్నది. వీటిమూలంగా కేశీయులలో గాంధీప్రయత్నము జరుగుతూ ఉన్నమాటనిజమే. అది తెలిసివుండియే నేను చెప్పినదానిమానించుతాను. అసలే సంచలనము లేకపోలే, యేదో వొకరీతిగా, దేశీయులు కొన్నార్జన తాళ్లవిగ్రహాలైపోతారు. సర్వము మంచికొరకే అనేపద్ధతిలో నివాణ్ణి నేను. నానకావలసింది దేశములో ఉత్తీజము, ఉత్తేజము, స్వాంత్ర్యోపిపాస ప్రస్తుతము మరకీవి జయము వల్ల, అపజయమువలనానూడా లభిస్తున్నది. మొన్న బాన్స్ బీర్లకుల సత్యాగ్రహ యుద్ధములోని విజయము దేశీయుల రక్తవాళములలో నూతనోత్సాహము, నూతనోత్తేజము, స్వేచ్ఛాపాస, ప్రజ్వలించేసినది. ఒకానొక నూతనబలము, వొడ్లుమరిపించే శక్తియు, వొడలువులికించే ఘట్టుదల అనేకిందినది ప్రజలలో. ఇక మనకు భయములేదు. ఇకమన హృదయాలలో నిరాశకు, నిర్వీర్యానికి చోటులేదు. ఆ దురదృష్టపురోజాలు గరించిపోయినవి. ఇప్పుడుగాలిలోనూడా ఆధ్యాత్మికపరమోత్సాహము ప్రసరించిపోయింది. నక్షత్రాలవగరు వ్యాపించి పోయింది. మనలను పరమేశ్వరుడు ప్రేమదృష్టులతో ఆశీర్వదించుచున్నాడు! అందులో అబద్ధములేదు.

తల్లి! “బాగాచెప్పినావోయి, తండ్రి. కాని మగవాడవై నడుపు నీగుణము పోయిందికాదు. మా స్త్రీల కోర్కెలుసంగతి చెప్పినావే కాదేమి! సహజసిద్ధివంటి నాయకురాలు మనమున్నదంటే, వసంత దేవివంటి సదమలమార్మదేశాపాదకురాలు మనభాగ్యమైతే, అన్నపూర్ణాదేవివంటి మహాశక్తిగళిల, వీర వనిత మనలోనిదై లే మనకేమి కొరతవున్నదీ! ఆనాడు ప్రాన్సులో జోన్ ఆఫ్ ఆర్మీ వీరావేశురాలు వున్నదీ అంటే మనదేశములో గూర్ఖా లక్ష్మీబాయివంటి నిర్విగ్రహపరశాక్రమురాలు వెలికినది. ఏనాటికైనా లక్ష్మీ, సరస్వతి, పార్వతి దేవులవలె పురుషులతోపాటు స్త్రీలునూడా వుంటేనే త్వరలో దాస్యవిముక్తి కలుగుతుండన్నమాట మరిచిపోయినావు కామాను! ఆనాడే విజయలక్ష్మి తనంతలానే వరిస్తుంది దేశాన్ని. అప్పుడు దేవతలు పూలన్నము మరిచిస్తారు. పరమసిద్ధయైన జగన్నాథుడు హృదయపూర్వకముగా ఆశీర్వదించుతాడు”

బాలుడు చిలుకగుప్తులో ‘అవునమ్మా! మరిచిపోయితిని. క్షమించు’ అన్నాడు.

బాలచంద్రుడు ‘అమ్మా! నేనుకూడా రావణదే యుద్ధానికి’.

నూతనపురుషుడు మునీమునీ సత్వసత్వరు ‘మవ్వెవ్వరితో యుద్ధముచేస్తావోయి. నాతో చెయ్యరాదూ? లేకపోలే పోనీలే గాలితో చెయ్యి చూద్దాము,”

పెద్దకుమారుడు: “ఏమండీ, నేనూమాయమ్మ చెప్పినదాని కేమంటారు”

బాలచంద్రుడు తెచ్చుకొనిన కోపముతో ‘నేనీప్పుడు గాలితో కుస్తీపట్టి నేర్పుకుంటున్నా. పెద్దయ్యాక ఎవరు అడ్డువస్తే వాళ్ల మీదచేస్తాను’ అన్నాడు.

నూతనుడు పెద్దబాలునివై పురూచి ‘ఏమనుట కేమున్నది? మీవంటివానికి యేమిజవాలు చెప్పగలను? నీకుమాస్తే పదిహేనుయేళ్లు లేవు; ఈ వుపస్యాపాలు ఎక్కడ నేర్చుకున్నావయ్యా?”

తల్లి: ‘మావాడు కొన్నాళ్లు స్థాటుఘోరము లేవ్వరునూడా యిచ్చాడురెండి; అప్పుడు బాగా తరిగియుకులయ్యాడు.’

నూతనుడు: ‘కాని యేమైనా మీవంటివారు పట్టణాలలోవుండి వుద్యోగాలు చేస్తూవుంటే యెంత కమలపండువుగా వుంటుందీ! అప్పుడు కచేరీలలోను, ఉద్యోగాలలోను వున్న మార్గస్యమంతా వూడ్చిపెట్టుకు

పోతుంది. అప్పుడు మీ చేతికింద పదిమంది బంధువులు, ఆశ్రువులు కలకలలాడుతూ వుంటారు. ఏమైనా యిదేమో అడవిలాగు మనుష్యసంచారమైనా లేకుండా చొక్కరే వుండడమంటే నాకుమాత్రము-నిజము తెలుసున్నాను-కష్టముగానేవుంది. వచ్చి గంటవ్వురకాలేదు యెల్లాగో లెంగగావుంది అప్పుడే.

అమె: 'మాకు పట్టెట్లాగే స్వర్గలోకం. ఆ ప్రద్యోగపు దర్జాలు, నాకర్లు, చాకర్లు మా కెందుకులేండి, మీవంటి వారికిగాని. బస్తీల చెడుగాలి, యిరకాటము, మాదావుడి మేము ధరించలేము. మాకీ గొడ్డు, గోడ, పాడి, పంట యిదే పదిలేలు. స్వచ్ఛమైన నీటిలో హాయిగా స్వేచ్ఛగా తిరిగేమత్స్యస్థి తీసుకువెళ్లి సింహాసనముమీద కూర్చోలెట్టితే దానికి బంగారము, వెండి, రత్నాలు, వేషభాషలు ఎందుకూ? మీదు మిక్కిలి వుక్కిరిబిక్కిరి అవుతుందిమాడూ.'

నూతనపురుషుడు: 'ఇప్పటికీ చాలా ఆలస్యమైంది. వానవెలికిందిమాడూను. నేనేమైనా తప్పులు మాటాడితే త్తమించండి. వెలపు పుచ్చుకుంటాను' అనిలేచినాడు.

అమె: 'మంచిది. నాయనా, వారి నంతవరకు పంపించరా' అని చంటిపిల్లను బాలచంద్రుని తీసికొని పొలము గట్టుపై పు బయలుదేరినది. పొలములో పెప్పటివలెనే ఊడ్చుకత్తెలు ఊడ్చుచున్నారు. నూతనపురుషుడు పెద్దబోవమిది కాటికట్టిలు బాగ్రతగా దాటి తుమ్మచెట్టుగుంపువరకు వెళ్లి నాడు.

ఇంతలో ఇంటియజమాని పెద్దపూసడు కలిసివచ్చుటగని ఆమెలేచి మరల కెందువ్వోలో పెదవి నొక్కుకొన్నది. యజమానియుంటులే పెదవి నొక్కుకొని నవ్వుచు 'రోడ్డుప్రక్కనే బోడి బాగు చేయిస్తూ ఆతను మనయింటి వైపురావడము చూశాను. కనిపెట్టివాత్రకదూ!' అన్నాడు.

అమె: 'తెలిశే మీదేవురనిమాడా అడగకుండానే పంపించితేవాను. మనరవుడే అందఱుంటే ముందుగానే పసిగట్టిందినుమండీ!' అన్నది.

ప్రేమ

శ్రీమతి అ. శ్యామలాంబగారు

పరిణయం బాదిగ పరికింప మఱిలంగ కనులార నాధునిగాంచుటెపుడో?

చాతుర్యఖనినని స్వామికి చెప్పక చేష్టల తెలియగా జేయుటెపుడో?

యేరికేనియు కోర్కె నెఱిగించి ప్రాణేశు చేరబిల్వమటంచు చెప్పటెట్లొ?

దయయుంచి "భోగికి" తప్పకరమ్మని వయసురానట్టి నేవాయుటెట్లొ?

వచ్చునో? రాదో? ప్రాణేశువదనకమల

దర్శనంబబ్బు భాగ్యంబుదనరునొక్కొ?

యనుచుయశావనలజ్జాభయంబులతిగ

బెనయ తలచువధూటిదే ప్రేమయనగ.

అమ్మ! అర్చనమాజములు, విశ్వభారతి పనిచేస్తున్నది. వీటిమూలంగా శక్తియులలో కాంతిప్రయత్నము జరుగుతూ ఉన్నమాటనిజమే. అది తెలిసివుండియే నేను చెప్పినియోచిహ్నమిచ్చుతాను. అసలే సంచలనము లేకపోలే, యేదో వొకటిగా, దేశీయులు కొన్నాళ్లకు జార్జి విగ్రహాలైపోతారు. సర్వము మంచికొరకే అనేపద్ధతిలో నివాణ్ణి చేయ. నానకావలసింది దేశములో ఉత్తీర్ణము, ఉత్తీజనము, స్వాంత్ర్యసిపాస. ప్రస్తుతము మనకి విజయము వల్ల, అపజయమువలనామాడా లభిస్తున్నది. మొన్న బాల్గోల్డెరుల సర్వార్థమ యుద్ధములోని విజయము దేశీయుల రక్తనాళములలో నూతనోత్సాహము, నూతనోత్తేజము, స్వేచ్ఛాసిపాస, ప్రజ్వలించజేసింది. ఒకానొక నూతనజలము, వొడ్లుమరిపించే కొంగము, వొడలుపులికించే పట్టుదల ఆనీకించివి ప్రజలలో. ఇక మనకు భయములేదు. ఇకమన పృథ్వీలలో నిరాశకు, నిర్వీర్యానికి చోటులేదు. ఆ దురదృష్టపుగోజులు గరించిపోయినవి. ఇప్పుడుగాలిలోనూడా ఆధ్యాత్మికసమగోత్సాహము ప్రసరించిపోయింది. నక్షత్రాలవరకు న్యాసింది పోయింది. మనలను పరమేశ్వరుడు ప్రేమదృష్టిలో ఆశీర్వదించుచున్నాడు! అందులో అబద్ధములేదు.

తల్లి! “బాగాచెప్పినావోయి, తండ్రి. కాని మగవాడైనందుకు వీరణము పోయిందికాదు. మా స్త్రీల తోడ్పాటుసంగతి చెప్పినావే కాదేమి! సరోజినీదేవివంటి నాయకురాలు మనమున్నదంటే, వసంతాదేవివంటి సదమలమార్మదేశాసాధకురాలు మనభాగ్యమైతే, అన్నపూర్ణాదేవివంటి మహాత్మాగళిల, వీర దవీర మనలోనివైతే మనకిమి కొరతవున్నదీ! అనాకు ప్రాప్తులో తోవ అథ అయ్య. వీరాచేతురాలు వున్నదీ అంటే మనదేశములో యూన్న లక్ష్మీబాయివంటి నిర్విక్రమపరాక్రమరాలు తెలిసింది. ఏనాటికైనా లక్ష్మీ, ఇరస్వతి, పావ్యతి దేవులవలె పురుషులతోపాటు స్త్రీలునూడా వుంటేనే త్వరలో దాస్యవిముక్తి కలుగుతుందన్నమాట మరిచిపోయినావు కామోను! అనాదే విజయలక్ష్మీ తనంతలానే వర్తిస్తుంది దేశాన్ని. అప్పుడు దేశతలు పూలవన్నము మరికిస్తారు. పరమపితయైన జగన్నాథుడు పృథ్వీపూర్వకముగా ఆశీర్వదించుతాడు”

బాలుడు చిటుకగుప్తగో ‘ఆవునమ్మా! మరచిపోయితిని. క్షమించు’ అన్నాడు.

బాలచంద్రుడు ‘అమ్మా! నేనుమాడా రావణదే యుద్ధానికి’.

నూతనపురుషుడు ముసిముసి నవ్వునవ్వుచు ‘నువ్వెవ్వరితో యుద్ధముచేస్తావోయి. నాతోచెయ్యరాదా? లేకపోలే పోనీలే గాలిలోచెయ్య మాడ్తాము,”

పెద్దకుమారుడు: “ఏమండీ, నేనూమాయమ్మ చెప్పినదాని నేమంటారు”

బాలచంద్రుడు తెచ్చుకొనిన కోపముతో ‘నేనిప్పుడు గాలిలో కుస్తీపట్టి కేర్చుకుంటున్నా. పెద్దయ్యాక ఎవరు అడ్డుపెట్టే వాళ్ల మీదచేస్తాను’ అన్నాడు.

నూతనకుడు పెద్దబాలునివై పుచూచి ‘ఏమనుట నేమున్నది? మీనంటివానికి యేమిజవాలు చెప్పగలను? నీయూన్నే పదిహేనుయేళ్లు లేవు; ఈ పుష్యాసాలు ఎక్కడ నేర్చుకున్నావయ్యా?’

తల్లి: ‘మావాడు కొన్నాళ్లు స్థాటుఘోరము లేర్పరులుమాడా యిచ్చాడులెండి; అప్పుడు బాగా తరిగియుకులయ్యాడు.’

నూతనకుడు: ‘కాని యేమైనా మీనంటివారు పట్టజాలలోవుండి పువ్వుగొలు చేస్తూవుంటే యెంత కనులవందువుగా వుంటుందీ! అప్పుడు కచేరీలలోను, ఉద్యోగాలలోను వున్న మాలిన్యమునా పూడ్చిపెట్టుకు

పోతుంది. అప్పుడు మీ చేతికింద పదిమంది బంట్లోకులు, ఆక్రతులు కలకలలాడుతూ వుంటారు. ఏమైనా యిదేమో అడవిలాగు మనుష్యసంచారమైనా లేకుండా వొక్కరే వుండడమంటే నాకుమాత్రము-నిజము చెప్పుకున్నాను-కష్టముగా నేవుంది. వచ్చి గంటన్నరకాలేదు యెల్లాగో లెంగగావుంది అప్పుడే.'

ఆమె: 'మాకు పల్లెటూళ్లే స్వర్గలోకం. ఆ వుద్యోగపు దృగ్బాలు, నౌకర్లు, చాకర్లు మాకెందుకులేడి, మీవంటి వారికిగాని. బస్తీల చెడుగాలి, యిరకాటము, మాడావుడి మేము భరించలేము. మాకి గొడ్డు, గోడ, పాడి, పంట యిదే పదివేలు. స్వచ్ఛమైన నీటిలో వోయిగా న్వేచ్చగా తిరిగేమత్స్యన్ని తీసుకువెళ్లి సింహాసనముమీద కూర్చోబెట్టితే కానికి బంగారము, వెండి, రత్నాలు, తేమభాషలు ఎందుకూ? మీదు మిక్కిలి వుక్కిరిసిక్కిరి అవుతుందిమాడాన.'

మారనపురుషుడు: 'ఇప్పటికీ చాలా ఆలస్యమైంది. వానవెలికిందిమాడాను. నేన్నేమైనా తప్పులు మాటాడితే క్షమించండి. వెలపు పుచ్చుకుంటాను' అనిలేచినాడు.

ఆమె: 'మంచిది. నాయనా, వారి నరివరకు పంపించరా' అని చంటిపిల్లను బాలచంద్రుని తీసికొని పొలము గట్టువైపు బయలుదేరినది. పొలములో వెప్పటివలెనే ఊడ్చుకత్తలు ఊడ్చుచున్నారు. మారనపురుషుడు పెద్దలోకమీది తాటిపట్టిలు బాగ్రత్తగా దాటి కుమ్మ చెట్లగుంపువరకు వెళ్లివాడు.

ఇంతలో ఇంటియజమాని పెద్దసమూహుడు కలిసివచ్చుటగని ఆమెలేచి మరల సెండుప్లేట్లో పెదవి నొక్కుకొన్నది. యజమానియవటులే పెదవి నొక్కుకొని నవ్వుచు 'రోడ్డుప్రక్కనే బోది బాగు చేయిస్తూ అతను మనయింటి వైపురావడము చూశాను. కనిపెట్టివావుకదూ!' అన్నాడు.

ఆమె: 'తెలిశే మీరేవూరనిమాడా అడగకుండానే పంపించివేశాను. మనవుడే అందరకంటే ముందుగానే పసిగట్టిందిమమందీ!' అన్నది.

ప్రేమ

శ్రీమతి అ. శ్యామలాంబగారు

పరిణయం బాదిగ పరికింప మఱలంగ కనులార నాధునిగాంచుటెపుడో?

చాతుర్యఖనినని స్వామికి చెప్పక చేష్టల తెలియగా జేయుటెపుడో?

యేరికేనియు కోర్కె నెఱిగించి ప్రాణేశు చేరబిల్బుమటంచు చెప్పటెట్లొ?

దయయుంచి "భోగికి" తప్పకరమ్ముని వయసురానట్టి నేవ్రాయుటెట్లొ?

వచ్చునో? రాదో? ప్రాణేశువదనకమల

దర్శనంబబ్బు భాగ్యంబుదనరునొక్కో?

యనుచుయోవనలజ్జాభయంబులతిగ

బెనయ తలచువధూటిదే ప్రేమయనగ.

త ప్త జీ వి

తు ర గా వేంకట రామ య్య గారు

౧

ఆయెడారు నడువజాలక
నడరియూ కోశించుదీనుం
దెవరో; గాంచి తె నేటికై నను

౨

ప్రబలమగు నుడిగాడ్పులకు న
బ్రంబు దాకెను నినుకవరదల
నెగసి నుడివడికుంభినింబడి

ఈశ్వరా నీవు.

పొగ్గిరిమఃఖించున్

౩

అగ్నిమంటలఁ గ్రుమ్మరించెడు
బొగ్గరపు లుండలను నిలువగఁ
జెట్టుచేమయులేకఁ గడుశో

షిల్లి తడబడెడిన్

౪

కడుపుమంటలు నెండమంటలు
కాళ్లక్రిందుగ నగ్గిమంటలు
తలను పుట్టెడు బరువుగలదెటు
దాటగల చొక్కో

౫

మెండుకొను దాహమ్మునకునై
యెండమావుల వెంబడించుచు
సంతుగానక తృప్తిసందక
హాపురని యేడ్చున్

౬

గాలితో నాకాశవీధుల
గలసిపోవుద మన్నఁగానీ
తలనుగల బరువులనుదింపే

దాతయే లేడు.

౭

అంతులేని యెడారులుంటే
యలపుడీర్చు రసాలవనములు
నాటడే "ధర్మాప్పరావీ"
నాడుగల్లినచోన్

౮

తరుణమిదిదేవా! మహాప్రభో!
తిప్తజీవన్ముడైన వీనిన్
దేల్పుమీ భవదీయకరుణా
దివ్యవాహినులన్

ఏ డ వ మె ట్టు

శ్రీమతి ఎచ్. కావేరిబాయిగారు, బి. ఎ; యల్. టి.

౧

దేశోగ్యమైనను, వ్యాధియైనను, మనస్సుయొక్క స్థితి ననుసరించి యుండును. వైద్యులనేను శరీరసంబంధమైన చిహ్నములను బట్టి రోగచికిత్స చేయుదురు. నాపద్ధతి యేమనగా ముఖియములను చూచి, వ్యాధికి మూలకారణమును, తెలిసికొనుట.

నాకు లండన్ నగరమందు గొప్ప ప్రాక్టీస్ (Practice) కలదు. ఆనేకులు దినదినము రోగనివారణ నిమిత్తము, నాయొద్దకు వచ్చుటచే నొకనాడైనను నాకు విశ్రాంతికలుగుట కాస్పదము లేనందున, ఇట్లు పెక్కుకాలము గతించినప్పటికి కొంత విశ్రమము పొందినంగాని నాదేశోగ్యము నశించునని, భయపడితిని. లండన్ నగరమందు నాకు నిశ్చింత యుండదని తలచి యూరప్ ఖండములోని యితర స్థలములను చూడవలెనని నిశ్చయించితిని. ఇట్లుండ మనోహర విహారాధ్యమై ప్రయాణము చేయువారికి యేర్పాట్లు కలిగిన నావయొకటి బయలుదేరుటకు సిద్ధముగా నుండెను. ఆయోడలో నాకోక స్థలము నేర్పాటుచేసికొంటిని.

మేము బయలుదేరి యుత్తరసముద్రముమీద ప్రయాణము చేయుచుండగా కెరటుములు, తుపానులచే పడవ యధిక

ఎచ్. కావేరిబాయిగారు ముగా నుగుచుండెను. సముద్రవ్యాధిచే పీడితులమై మేము మాక్యాబిన్ (Cabin) లను వదలకుంటిమి. పిమ్మట బాల్టిక్ (Baltic) ప్రదేశముగానే నార్వే (Norway) తీరపు చీలికల, ద్వీపములకుదగ్గ సముద్రము సరోవరమువలె నునువుగానుండెను. హాయిగా నుండుటచేత క్యాబిన్లనుండి డెక్ (Deck) మీదకు వచ్చి తిరుగుచుంటిమి. మాతోడి ప్రయాణికు లెవ్వరెవ్వరో చూచుకొనుచు; సముద్రమును, ద్వీపములను, నార్వేతీరమును, పరీక్షించుచు కాలము గడుపుచుంటిమి.

ఒక క్యాబిన్ నుండి యొక మంచము మోసికొని రాబడెను. ఆ మంచముమీద మిక్కిలి సౌందర్యవతియై పంజామ్మిదియేండ్ల వయసుగల బాలిక యొకరై రోగివలె పడియుండెను. నడుమునుండి క్రిందకు

యువతికరీరము కప్పుబడియుండెను. ఆమెను మోసికొనివచ్చి యామె కువచారములు చేయుచుండిన శ్రీ యొక ఇంగ్లీష్ రెడ్ క్రాస్ నర్స్ (English Red Cross nurse) వలెనుండెను. ఈమెయందు కళావిహీనత కలిగియుండుటయే కాక ముఖము ముడుచుకొన్నట్లుకూడ కనబడెను. బాలిక యెవరిని గమనింపక నీటివంక చూచుచుండెను. నేను కొంతయూగి రోగివైపుచూచితిని. ఆనెను లగ్న చేసిరి. దాది నావంక క్షణమాత్రము చూచెను. ఆయితే నాయాపువందు కారణములేని పగయు, శ్రోధమును కనబడెను. నేను నడచుట వరల వారంభించితిని. చీకటిపడగానే రోగిని దాది లోనికి కొనిపోయెను.

రెండవదినముకూడ చల్లనిగాలి కొరకు డెక్ మీదకు సాయంపనుయమున వస్త్రమి. రోగిని, దాది మంచము మీద తీసికొనివచ్చెను. వారు తెలిసికొనకుండునట్లు నేను షికారు చేయుచు వారిని గమనించుచుంటిని. గులాబినప్పై గొను తొడుగుటవలన బాలికరూపవిలాసములు మరింత తేజస్వియుండెను. ఆమె యెప్పటి వలెనే పెదమొగముగా పరుండి యుండెను. అటు నిటు షికారచేయుచు నామె పరీక్షయను నొకగడియ నిలిచితిని. ఏదో వస్తువు తెచ్చుటకై దాది యామెను విడిచి వెళ్లియుండెను. రోగి చటుక్కున నావంకనుతిరిగి యిట్లునెను:

“డాక్టర్ గారు! మీతో నొకరహస్యము చెప్పవలెను. నన్ను మీరు పరీక్షించెదరా?”

“అమ్మా! నావకుండెడిన వైద్యులు మిమ్మును కనిపెట్టుచుండగా నన్ను పిలుచుట మంచిదా?” యంటిని.

“ఎందుచేత మీరు నాకు చికిత్సచేయరాదు?” అని ఆమె అనెను.

“అని ప్రొఫెషనల్ ఎటిక్వెట్ కాదం” టిని.

“ప్రొఫెషనల్ ఎటిక్వెట్ (Professional etiquette) అను దానినొకటి గట్టిగా పట్టుకొని మీ డాక్టర్లు మనస్సాక్షిలేనివాడై యున్నారు. వ్యాధిగ్రస్తురాలైన యొక చీడబాలిక బాధయెట్లున్నను సరే, మీరు చూడకూడదా?”

“అమ్మా! నేనెట్లు చేయరాదు. అయితేమిమ్మును చూచుచున్న వైద్యులు నాసహాయము కొరకు యెడల నేను వారికి ఫలహాని చెప్పదను. కాని మీకేవ (Case) నేను తీయకూడదు.”

“వారు కొర పెలవిచ్చినయెడల నన్ను పరీక్షించెదరా?” యని మరలనడిగెను.

“వారు నాకు పెలవిచ్చి, నాతో నుండివలె” నంటిని.

“లేదు, మిమ్ములను నేను వంటరిగా చూడవలెను.”

ఇట్లు చెప్పువంతలో నర్సురికివచ్చుచుండెను.

“ఆమెను గురించి మీరు బహుబాగ్రతగా నుండవలెను. ఆమెకు తెలియని సంగతులుగాని, యామె కనిపెట్టని విషయములుకాని లేవు. మీ గట్టివాతో యామెగ్రహించి యున్న”దని బాలిక యనెను.

దాదినచ్చి పగతోనిండిన చావుతోనన్నొక్కసారి చూచెను. నేను మరల షికారు మొదలుపెట్టితిని. కొంతసేపైన వెనుక పడవయావస్తు దీపములతో వెలుగుచుండెను. ఓడనాయకుడు, వతని భార్యయు, రోగి చెంత కుర్చీలమీద కూర్చుండి సంభాషించుచుండిరి. నన్ను చూడగనే వారు రోగికి నన్ను పరిచయము (Introduce) చేసిరి.

“మేమిద్దర మిదివరకే కలిసి సంభాషించి యున్నా”మని బాలిక చెప్పెను.

మేనుండరము కొంతకాలము కూర్చుండి మాట్లాడినపిమ్మట దాది రోగికి కాలివకప్పి లోపలికి కొనిపోయెను. భోజనమునకు వేళయగుటచేత నందరము చెదరిపోతిమి. నేను నాక్యాబిక్ లోకి వెళ్లి వస్త్రములు

మార్పుకొని భోజనస్థలమునకు పోవుచుంటిని. బారిలో రోగిగడి చాటవలసి వచ్చెను. అచ్చటికి వచ్చినప్పుడు గాజావస్తువు వేస్ (Vase) వంటిదో క్రిందబడి పెట్టుమని పగిలిన శబ్దమువంటిది. అందుచే నొకింత రలుపు చెంత నిలిచితిని. ఎవరో యిటు నిటు పరుగిడుటయు తెలుపల నొకరు నిలిచినట్లు గ్రహించి యిష్టపడక రలుపునందులలో నుండి నన్ను చూచినట్లును తెలిసికొని నేను పొగిపోతిని. భోజనకాలకు వెళ్లుటకు నేను మెట్లు దిగుచుండగా రోగియాహారమును పల్లెములో పెట్టుకొని దాని మెట్లెక్కుచుండెను. అచ్చట మేమెదురుపడిన వెంటనే నన్ను మే కన్నులెర్రితేసి చూచెను.

భోజనము ముగిసితిమిప్పుట వడుకొనుటకు పూర్వము చల్లనిగాలి ననుభవించుచు కొంతమంది డెక్ మీదనుంటిమి. నేను కట కటాలకు పట్టుకొని నిలిచి చీకట్లు క్రమిస్త నీటిని, ఆ కాపమును చూచు చుంటిని.

“ఏమండోయి! నేను వేదనుండ, మీ వెంటరానుండ మీరు వ్యాధిగ్రస్తురాలిని చూడవన్నారట కదా?” యని యొడ వైద్యుడడిగెను.

“అది వాస్తవమే” యంటిని.

“మీ మీద గట్టి విశ్వాసమేదో యొకటి యామెకు కలదు. పోనీ యామె కోరిక తీర్చరాదా?” యనెను.

“మీ వెంటవచ్చి రోగిని చూచుటకు నాకభ్యంతరములే” దంటిని.

“నెండవ వారెవరు నుండరాదట. మీరు వంటిగా వెళ్లవలెనట. నాప్రాగ్గనవిని మీరాపెను తృప్తిపరుచుదురుగాక” యని వైద్యుడు చెప్పెను.

“అందుకు నేను సమ్మతించ”నని జవాబుచెప్పి ఆమెకేమి జబ్బుటారు?” అని ప్రశ్నించితిని.

“కాళ్లు పడిపోయినవి.”

“అది కుదురువా?” యంటిని.

“నాకేమియు సమ్మతము లేదు.”

“అయితే మీ బ్యాటరీ (Battery) నాకు వాడుకొనుటకు, దయచేసిందెడల నేనామెను పరీక్షించెదను.”

౨

ఆమరువాటి యొడయును, దాని నాయొద్దకు వచ్చి, “మీ రాకకు రోగి సిద్ధపడియున్న” దనెను.

నేను బ్యాటరీ పట్టుకొని బారిక గదిలోనికివెళ్లితిని. నన్నచ్చటికో క్యావిజనుండి పోవుచుండెను.

“ఒక నర్సెయినును లేకుండ నేను మిమ్మును పరీక్షింపను. ఆమెను పిలువండి. బ్యాటరీనైనను నొకరు పట్టుకొనవలె” నని రోగితో నేనంటిని.

“లేదండి నేను మీతో సంభాషించునప్పు డెవరు నుండరాదు. బ్యాటరీ తెచ్చితిరా? అయితే నాకేమి వ్యాధియు నెదరు?”

“మీ కేవ్యాధియులేదు. ఇదంతయు నటన.”

“చూచితిరా! ఆమె నిశ్చయముగానే గ్రహించినది. ఒకమీదనున్నవారందరు నాకు జబ్బని నమ్మిరి. మొట్ట మొదటలోనే మీరు షికారుచేయుచు నావంకచూచునప్పుడు మీరుమట్టుకు సంభేదపడి నట్లు చూచాడి గ్రహించినది. ఆమె సామాన్యరాలు కాదు. మీరు జాగ్రతపడవలెను. మీరు నిజముగా

నా గుట్టు తెలిసికొంటేలో లేక మే మూరికే యనుమానపడిరిమో లేల్పుటకు మిమ్ములను వంటరిగా రమ్మ నుట" యని బాలికచెప్పెను.

“ఈ వేషము, ఈవటనఎందుకు” అని అమెనడిగిరిని. అమె యిట్లుజవాచెప్పెను.

“మేము రష్యన్ డోక్టరులము. మా తండ్రి జర్మనీలో గొప్పవైద్యుడు. అతనికిప్పుడున్నది తండవభార్య. నా మారుటితల్లి పెట్టుక్రమల నోర్వ లేక మా పెద్దతండ్రి దగ్గరకు తప్పించుకపోవలెనని మార్గము యూహించు చుంటిని. మా పెద్దతండ్రి జారుచక్రవర్తిగారి యాస్థానవైద్యుడు. ఆయన నొకసామంతరాజును కొనవలసినదే. వైద్య శిఖామణియని యాయన కీర్తిప్రపంచకమంతట నిండియున్నది. మీకుకూడ తెలిసియేయుండును. ఆయన కొకగొప్ప లేబొరేటరీ (Laboratory) యున్నది. క్యాన్సర్ (Cancer) వ్యాధికి మూలకారణము తెలిసికొనుటకు క్యాన్సర్ మైక్రోబ్లను పెంచుచుండును. ఎవరు బాగుచేయలేని రోగము నటించినచో మా పెద్దతండ్రియొద్దకు నన్ను పంపుదురని యూహించి యిట్లు వేషమువేసితిని. జర్మనీలో నెవరిని నాబబ్బు కుదుర్చుట సాధ్యముకాకుండెను. అందుచేత దాడినిచ్చి నన్ను రష్యాకి పెట్టుటకై సాగనంటి. ఇదిపంగతి.”

ఈ చరిత్ర కట్టుకథ వాసు తోచెను. అయిన నామెకోరిక ప్రకారముగా నామె రహస్యము నెవరికి తెల్లడిచేయని మాటఇచ్చిరిని. ఓడవైద్యుడు నన్ను ప్రశ్నించి నప్పుడుకూడ “వేదో యొకరిగా జవాబులు చెప్పితిని.

మాయోడ చివరకు పెంట్ పీటర్స్ బర్గ్ (St. Petersburg, now Leningrad) చేరెను. ఎప్పటి వలెనే దిగిపోవువారు ఎక్కడివారు అదానిది పడుచుండిరి. ఒకగొప్ప పరివారముతో నొక పెద్ద యధికారివంటి మహాపురుషుడొకడు పడవమీదకు వచ్చుచుండెను. ఆయన బాలికను కలిసికొని ముద్దు పెట్టెను. పరివారపు వారందరు నటునిటుప దగులిడుచు బాలిక సామానము రోడనుండి తీయుచుండిరి. దాది యొకయినుపపెట్టెను బహుజాగ్రత్తో మోసికొనివచ్చుచుండెను. కొంతదూరము వచ్చినతరువాత బరువుచేత కాబోలు పెట్టికిందపడి తెరచుకొని యందులోని కాగితములు చెల్లాచెదురుగా పడిపోయెను. అమె తొందరగా వానిని తీయుచుండెను. సహాయము చేయవలెనను యూహతో నేను కొన్ని కాగిత ములను తీసితిని. తక్షణమే చట్టరాని రోషముతో నాచేతినుండి వానినీడ్చి గట్టిగా లాగుకొని పగతో నిండినచూపు నామీద నొకగడియ నిలిపెను.

ఇనుపపెట్టెలో విలువగల సామ్యులు లేకుండ కాగితములుండుట యాశ్చర్యముగా నుండెను. మఱియు దాది వాడగ్గరనుంచి తీసికొనువంతలో నొక కాగితముమీద బాలికపేరును చూచితిని. అమె నాతో చెప్పివేరదికాదు. దానిమీద “పిల్లా” అనియుండెను. ఆపత్రములనుగురించి నేనాలోచించు చుండగా రోగి నన్నునీటిచి తన పెద్దతండ్రికి ఇంట్రడ్యూస్ చేసెను.

అనుహాపురుషుడు మిక్కిలి సంతసించినవానివలె నన్ను పొగడి యాదాత్రి వారిభవనమున విందార గింప కోరెను. నేనెన్నివిధములుగా వెళ్లకుండునట్లు ప్రయత్నించినను వ్యర్థమయ్యెను. బాలికకూడ బ్రతిమాలుచుండెను.

“డాక్టర్ హాల్ఫాక్స్ గారు మిగ్రప్రఖ్యాతి నేను వినియుండలేదా? ప్రసిద్ధిగాంచిన వైద్యు లిద్దరు కలిసికొనినప్పుడు—నాయంట మీకు గౌరముజరుగకతప్పదు. నాలేబొరేటరీ గురించి మీరు వినియే యుండురు. నేను క్యాన్సర్ మైక్రోబ్లను కృషిచేయు పద్ధతి చూచుట కిష్టములేదా?” యనెను.

ఏవైద్యున కిష్టముండదు? నేను సమ్యుతించితిని.

3

సెంట్రీటర్న్ లో దిగినవారు కాక నావలోనున్న యితరులు కూడా కొందరు పట్టణమును చూచుటకు వెళ్లితిమి. చీకటి పడకమునుపు పడవకు తిగినవచ్చిచేసి నేను నాకున్న దుస్తులలో మిక్కిలి విలువ గలవానిని ధరించి యా యధికారిధివానమున కేగితిని. అనుందిరపు వైభవసౌందర్యములను వర్ణింపజాల. అచ్చటి వీపములు, తెరలు, పాన్సులు, తీవానీలు, కుర్చీబల్లలు చూచినయెడల నీబడించారుడే రహస్య దేశపుచక్రవర్తియూ యనునట్లుండెను. నేను వెళ్లునప్పటికి నేవకులు లెప్పించి మరెవరును బయట కనబడలేదు. బంగారు జరితో చేతిపని నలంకరించు ముఖమల్ చరాయి అంగీ తోడగన నేవకుడొకడు నిశ్చలముగా నన్ను కలిపికొనుటకువచ్చి వంగి నమస్కారముచేసి నవ్వికష్టలమువలన తీసుకవెళ్లి యది నా కొరకు సిద్ధపరచబడిన గదియనిచెప్పెను. నేవకుని వస్త్రములు నాయంబరములను తగ్గస్కరించుచున్నట్లుండెను. అయింటికెంచిన స్త్రీపురుషులెట్లు వెలుగుచుందులో వారిమధ్య నేనెట్లు కనబడుదునో కదాయని కొంత సిగ్గుపడితిని. నేనున్న గది యతినికాలమై నేను శ్రమతీర్చుకొనుటకు కావలసిన, సదుపాయములుకలిగి ప్రక్కన స్నానపుగది (bathroom) సహితముగా నుండెను. నేనొక సోఫామీద కూర్చుండి అనుందిర ములోనున్న విలువగల వస్తువులను చూచుచు చుట్టుకొట్టుచుండగా పట్టుగొను భవ్యము కనబడెను. ఎచ్చటనుండి వచ్చినవోగాని నా యెదుటనుట్టుకు ఓల్లా యొకయవ్వగవలె మోహనీయాపము ధరించి నిల బడి యుండెను. నేనులేది పంకరించుచుండలో మాట్లాడవలదని వాళ్ళచేసి యొకజాబును నాచేతిలోపెట్టి దీనిని చదువు మని యదృశ్యమయ్యెను. నేనుజాబును నిట్లుచదువగా నిట్లు వ్రాయబడియుండెను.

“ఇతరులకు మా మీద కరుణలేదు. ఇతరులకు దయ యనునది మేముచూపము. నీవు మా రహస్యములను కనిపెట్ట ప్రయత్నించితివి గనుక నీ ప్రాణములు తీయఁచున్నాము. నీకు తప్పించుకొనుటకు మార్గము లేదు. ఈ భవనమందే కాక పట్టణమంతటా మా గూఢచారులున్నారు. ఈ జమిందారుడు నా పెద్ద తండ్రి కాడు. మేముందరమును జరుగుచున్న పరిపాలన వ్యాయచక్రములు మొదలైనవానిని నాకనము చేయుట కేర్పడిన సంఘస్థులము (Nihilists) మాలోనెవరైనా సంఘమును తృప్తిపరచని యెడల వారికి మరణముసిద్ధము. అయితే నీవునాకు చేసిన సహాయముకొరకై నిన్ను తప్పింపవలెనని ధైర్యచిత్తుడనైన యాంగ్లేయుడా! నాయధిలాస, నాకెంత యపాయము వచ్చునో నే నెరుగను. కాని నీకొక్క సలహానిచ్చెదను. నామాటప్రకారము నడిచితివా నీ ప్రాణములు దక్కవచ్చును. కాని నిశ్చయము మట్టుకు చెప్పలేను.

ఏమాత్రము ధైర్యము విడువవలదు. నీయాపద నీవు గ్రహించిన ధైర్యమాచనవలనైన వారు తెలిసి కొనిరా యేయద్దుత కార్యమైనను నిన్ను రక్షింపజాలదు. కనుక వారందరితో నుల్లాసముగా సంభాషించుచు ముఖమునం దానందము కనపర్చుము. విందుమాటమునందు నాప్రక్కన కూర్చుండి నన్ను నరించువానివలె నాకు రహస్యములు చెప్పుచుండుము. వారు నీతో నేటియన్నను విశ్వసించిన వానివలెనుండుము. నీకేరైన నాకృత్యము కలిగించిన యెడల మృదయములోనున్న విశ్మయముకై రానీయకుము. భోజనమైనపిమ్మట జమిందారుడు తనలేబోరేటవీని చూడరమ్మని నిన్ను పిలుచును. ఏమియు సంభాషణక యితని వెంటబోము. అయితే ఏదవమెట్టును గురించి జాగ్రత్తపడుము.”

తెలివిమూలినవాడనై యట్లు మృత్యువు నోటబడితిని కదాయని నన్ను నేను కపించుకొంటిని. ఒక పావుగంటసేపు నాకేరీను కొయ్యబారెను. పిమ్మట జాబును తీసికాల్చిచేసి దాని భవ్యమును పొదము క్రిందత్రొక్కి వేట్టితిని. ఎంతవిలపించినను జరుగవలసిన కార్యము జరగక మానదు. మరణము పొందవలసిన యెడల పిరికివానివలెగాక ధైర్య సాహసములతోనే మృత్యుదేవత నెదుర్కొందునని దృఢపరచుకొంటిని.

భోజనము చేశ పుణ్యవతి నాకు మర్యాదలు సల్పిన నేవకుడు మరల విశ్వబ్రహ్మగావచ్చి నన్ను విందుకాలకు దోడ్కొనిపోయెను. అచ్చట జమిందారుడు నన్నెదుర్కొని నల్లని ముఖముతో వస్త్రముల వలనను ప్రజ్వరిల్లుచున్న కంఠువ్రజాదులతోను మార్పించిన దాదిననాకు “నాజమిందారికి” యని ఇంట్రూడ్యూస్ చేసెను.

“మనము చివరకు కలిసికొంటిమికదా! యని యాపెచెప్పెను. ఆస్వరము ఆచూపు, “కుదకునాచేర జిక్కిలివికదా?” యనునట్లుండెను.

అచటనుండిన శ్రీపురుషు లందరు ధరించిన యమూల్యమైన వస్త్రములు, నగలు వారిని గంభీర్యుల వలె నలంకరించెను. వీరందరితో నన్నుగూర్చి పొగడి నానిమిత్తమే యంతటి విండు జరుగుచున్నట్లు జమిందారుడనెను.

అతిపొందర్యవతియగు ఓల్లా చేవరాశ్రీవలె నాద్రక్కనే కూర్చుండియుండెను. ఆమెమాట ప్రకారము నేను మధురవాక్యములతో నామెకు వరించువానివలె నామె దిక్కువరిగి యితరులకు వివబడి వివబడ కుండునట్లు సంభాషించు చుంటిని. ఇదంతయు జమిందారుడును దాదియు కనిపెట్టుచుండిరి.

భోజనము ముగిసినపిదప నితరు లనేకవిధముల కాలమును గడుపుచుండిరి. జమిందారుడు తన లేబోరేటరుమానుటకు నన్ను రమ్మ నెను. నామరణము నెదుర్కొనుటకు మారు మాటాడక బయలుదేరి వెళ్లిరిని. అభివనము నందోక చీకటిసారంగమువలె నొకసండుండెను. ఓల్లా దీపము పట్టుకొని మామండునడచుచుండెను. ఎంతోదూరము నడువగా నొక కలుపుదగ్గర నిలిచితిమి. జమిందారుడు నన్నులోనికితోడ్కొని పోయి “చూచితిరా? నాలేబోరేటరు” యనెను. అది వికాలమైగది. వీరువాలతోను, మందులతోను మరీసామానులతోను నిండియుండెను. అవియన్నియుమాచిన పిదప గదిలో నొక చివరయుండిన యొక మంచమును చూపెట్టెను.

“నేనొకప్పు డాసక్తితో పనిచేయునప్పుడు రాత్రులలో కాలమేలాగు పోవుచున్నదో యెరుగను. మధ్య రాత్రియందు నాపదక గదికి వెళ్లలేక నిచ్చటనే రాత్రి గడుపుట కీపడకయున్న” డనెను.

నేను దాని సమీపముగాపోయి, యచ్చట నొక పెద్దకిటికీనుండి వెలుపలి యంధకారమును చూచితిని. వాగుండెలు ఝల్లుచునునట్లుగా నాకిటికీ క్రిందనుండి, నీవానదియొక్క నల్లనిప్రవాహము పాటుచుండెను. అటుతరువాత మేమందరమును మరల వెలుపలికివచ్చి చీకటిసండు చేరితిమి.

“ఇక నేను క్యాన్సర్ మైక్రోబ్లను కృషిచేయు చిన్న చీకటిగదిని చూశమురండి” యని జమిందారుడు ముందుకుసాగెను. అతని ముందుగుండ నడచుచున్న బాలిక వెనుకకు తిరిగి “పెద్దవాన్న నాకుభయ మగుచున్నది. ఈలాంతరుతీసికొని మీరేముందు నడువండి” యనెను.

జమిందారు డామె ధీరికి మందలించి యిష్టములేక లాంతరుపుచ్చుకొని మొదట నడచెను. ఆ సందు చివర నొకతలుపు వచ్చెను. దానిని తెరిచి “యిచ్చటినుండి దిగిపోవలె”నని చెప్పి జమిందారుడు ముందు దిగెను. ఓల్లా యాతని వెనుక దిగుచు “నొకటి, రెండు” యని బిగ్గరగా మెట్లకు రెక్కించుచు నడుగులు వేయుచుండెను. “అరు” యని రెక్కింపగానే నన్ను వెనుకకు ద్రోసెను. తిర్రణమే నేదోయొక బరువైన వస్తువు బారి యపూదములోనున్న నీటిలోపడినట్లు చప్పుడు వివవచ్చెను. ఆమె త్రోవును మెట్లమీదనే కూర్చుండబడితిని. జమిందారుడును బాలికయు నదృశ్యమైరి. చీకటి యంధకారమయముగా నుండెను. నాదేహమంతయు భయకంపితమయ్యెను.

“అహ! యేడవ మెట్టులేనేలేదు. అరవ మెట్టునుండి పాతాళములోనే తెలియనివారు దిగుదురు. అచ్చట చీకటిలో ప్రవహించు నీవానది నల్లనిప్రవాహములోపడి ప్రాణము విడుచుటయే వీరు శత్రువులకు విధించినపదంధన. అహ! యెంతభూరమరణము నాకుతప్పే” ననుకొంటిని.

అయినను సంతసించుటకాస్పదములేదు. నేను సురక్షితముగా పోవుటకు మార్గమేది? చేతులు చాచి యన్నిదిక్కులుతెదిరి యేదైనా మార్గమున్నదా యని వెతికితిని. మేము వచ్చిన కలుపు గట్టిగా విగ్రియబడి యుండెను. మరదిక్కునను కలుపులుండలేదు. పావుగా గోడయుండెను. నాలోపచ్చిన వారిరువురు

మరల పెట్టెనెక్కలేదు. వాడటునుండి, యేరహస్యపు దారినుండి వెళ్లిపోయియుండురాయని విస్మయముచెంది తిని. చివరకు నీటిలో నాన చావుతప్పినను తప్పిపోయినను నీటిలోనుండి నేను జీవములు విడుతునకదా యని దుఃఖించుచుంటిని.

ఇట్లుండగా నెవరో మాట్లాడునట్లు నాకు సమావేశముగానే ధ్వని విడవచ్చెను. జమిందారుడు మరల నేనున్నస్థలమునకువచ్చి నేనేమిదమునైనను తప్పించుకొని యుండినయెడల కడదేవ్వలనని కాలోలు యుద్దేశమును తెల్పుచుండెను. ఓల్లా యతిదట్లు చేయకుండునట్లు ప్రత్యుత్తరములు చెప్పుచుండెను.

“అంత పెద్దచప్పుడు గుండెలు యల్లుమునునట్లు మీరు, నేను వింటిమికదా యేమిటి పెట్టిమిను” అని ఓల్లా అనెను.

అధ్వనులగిరిపోయెను. మాట్లాడినవారు వెళ్లిపోయిరి. అటుతరువాత కొంతసేపటికి నారవమెట్టు ప్రక్కన గోడవలెనుండినది. నిజముగా తలుపుయెందుటచేత దానిని తెరచి ఓల్లా గుమ్మమువద్ద నిలువబడెను. చేతి సంజ్యోచేసి తన వెంటవచ్చునెను. నేను వెళ్లితిని. మేము కొంతదూరము వెళ్లి మెట్టుదిగితిమి. చివరకు నదియెట్లు వచ్చెను.

“చైతన్యవిత్తుడైన యాంగ్లేయుడా నాప్రాణము నాచేతిలోపెట్టుకొని నిన్ను తప్పించితిని. అగవమెట్టు నుండి నీవు నదియందే పడి యుండువు. నేనెంతో శ్రమతోను, సాహసముతోను యితరులను తెలియకుండ నొకరాళ్లబస్తా నచ్చుటనుచి నిన్ను వెనుకకు త్రోయుచు కాకితో నాబస్తాను నీటిలో పడవేసితిని. జమిందారుడు నీ జీవడిపోయినానని నమ్మెను. ఇక నీవు నీపడవను మరక్షియగాకెళ్లు” నని నన్ను పిదిగొల్పి తనలాంతరుపట్టుకొని వెళ్లిపోయెను.

—(డాక్టరు క్లిఫర్డ్ హాల్ ఫాక్సు వారి Extracts from a Doctor's Diary అను గ్రంథము లోని 'The Seventh Step' అనుకథకు అనువాదము.)

చిత్ర ప్రశ్న

శ్రీ మతి మొగ సాటి అప్పల నరస మ్మగారు

2

మొదటి రెండక్షరములు చేర్చగా 'చూచి' యనుటకర్తంబగు; ఆదిత్యుడను గలిగిన యక్షరములుగల్గి చదువగాదంతావళమున కర్తంబుదోచు; పరికింప చివరయక్షరములు రెండును కొండకర్తంబుగా నుండియుండు; మూడవయక్షరమును మాని చదివిన 'చూచిరి' యననరిదోచు; మొత్త

మునను నాల్గక్షరంబులు బొందుపఱుప

గ్రామనామంబు నెల్లారు సీమలోన—

తెలుపుడీ దీని నామంబు తెఱవలార!

మీదు బుద్ధి పరీక్షింప మీటయిదిరు.

ఇట్టివానియందు రచితగల 'గృహలక్ష్మి' చందాదారురాలకు ఈ ప్రశ్నకు జవాబు స్వయముగ వాలోచించి మాకు లేఖముఖమున మే 10-వ లేదీలోపున తెలుపుదురగాక! లేఖలో తమచందా నెంబరు తప్పక తెలుపవలెను.

బాల విజ్ఞానశాఖ

౧. పదము

తొక్కు-పల్కులు

(సంపాదకురాలు) శ్రీమతి బులుసు లక్ష్మీనరసమ్మగారు

ఏనుగమ్మా ఏనుగు—
 ఏ ఏనుగు ?
 మనపుటేనుగు—
 ఏ మదం ?
 ఆముదం—
 ఏ ఆముదం ?
 చిట్టాముదం—
 ఏం చిట్టి ?
 నెయ్యిచిట్టి—
 ఏం నెయ్యి ?
 పేరి నెయ్యి—
 ఏం పేరు ?
 గుళ్ల పేరు—

ఏంగుళ్లు ?
 నరిగుళ్లు—
 ఏం నరి ?
 దానరి—
 ఏం దానరి ?
 దాసుదానరి—
 ఏం దాసు ?
 కాళిదాసు—
 ఏం కాళి ?
 భద్రకాళి—
 ఏం భద్ర ?
 తుంగభద్ర—
 ఏ తుంగ ?
 పాలతుంగ—
 ఏం పాల ?
 బత్తెపాల—
 ఏం బత్తె ?
 చుక్కబత్తె—
 ఏం చుక్క ?
 చాదుచుక్క—
 ఏం చాదు ?
 బియ్యపుచాదు—

ఏం బియ్యం ?
 పూచబియ్యం—
 ఏం పూచ ?
 అరటిపూచ—
 ఏం అరటి ?
 బొంతఅరటి—
 ఏం బొంత ?
 కంబళిబొంత—
 ఏం కంబళి ?
 రత్నకంబళి—
 ఏం రత్న ?
 గోరురత్న—
 ఏం గోరు ?
 పులిగోరు—
 ఏం పులి ?
 పెద్దపులి—
 ఏం పెద్ద ?
 గోచిపెద్ద—
 ఏం గోచి ?
 పట్టుగోచి—
 ఏం పట్టు ?
 ముక్కుపట్టు—

౨. పాటలు

ఆటపాటలు

(సంపాదకురాలు) శ్రీమతి జమ్మి సీతాబాయిగారు

జమ్మి సీతాబాయిగారు

౧
నావేళ్ల మట్టెలు
నాకాళ్ల గజ్జెలు
మోకాటి చిప్పలు
అబ్బబ్బ నడుమ
ముత్యాల రవిక
రత్యాలరాగిడి
ఇనుగిడుగో.

౨
కొల్లాగజ్జ కంకణమ్మ
వేగులచుక్క వెలగమొగ్గ
మొగ్గగారు మోటాకిసిరు

సీరుగాదు నిర్మలబావి
బావిగాదు బచ్చలకూర
కూరగాదు కుమ్మరికడవ
యీహోజోహో వియ్యపురాల
కాలుతీసి గట్టనపెట్టు.

౩

బండోయమ్మబండి
పదహారు కుమ్మరబండి
సుబ్బారాయుడుపెండ్లి
చూచి వద్దామురండి
అకువక్కలు తెండి
అడిగి వద్దామురండి
అమ్మన్నాకు బువ్వ
అరచేతిలో గవ్వ
అందఱూనీకుడిల్ల
కొప్పలో కొడిపిల్ల
బోగందాని కొప్ప
యెడంకాలుచెప్ప.

౪

నాలుగు స్తంభాలాట
నడిమికి తొడిమికి
తానక తప్పక
తనపేరేమంటే
వుట్టిమీదపొట్టి
కొకరకాయ బెల్లం.

శ్రీ
చెమ్మచెక్క
చారడేసి మొగ్గ
అట్లు పోయ్యంగ
ఆరగించంగ
రత్నాల చెమ్మచెక్క
రంగులెయ్యంగ
ముత్యాల చెమ్మచెక్క
ముగ్గులెయ్యంగ
పగడాలచమ్మచక్క
పందిలెయ్యంగ
పందిట్లో మాలన్న
పెళ్లి చెయ్యంగ
చాకలాడివాణికింద
జాజిపూలదండ
మోరీలదండ
ముత్యాలదండ

దండోదండ
దండోదండ
౬
అకువక్క సున్నంసుడి
అరిటా బారిటా
టాంటపాకాయ
అత్తయ్య చెవులో
ముత్యాలు బోసి
కోడలి చెవులో
కొబ్బరిపెట్టి
తరుముకు రావే
బోగంపాప.

౭
బాలా బాలా
బరుకూబరుకూ
తన్నులు తింటే
తలకట్టూ.

జోల పాట

(సంపాదకురాలు) శ్రీమతి ఆలపాటి సీతమ్మ గారు

హాయిహాయనగాను ఆపదలు గడచు
చిన్నవారలగాను శ్రీవేంకటేశు. హాయి
రావె రావె పిబ్బ రత్నాలపిబ్బ
కట్టదేవే పిట్ట కనకశృంగోట్ట. హాయి
వాసాల మీదది మీసాలపిల్లి
అబ్బాయిచేతిది హంసల్లగిలక. హాయి
జోలపాపడికి జోడుంగరాలు
చిన్ని నాచిడ్డకు పమిడుంగరాలు. హాయి

చిన్నారి పొన్నారి చిఱుతడవు నీవు
పొన్నమానుమీదిచిన్నికృష్ణుడవు. హాయి
ఆడితే ముద్దమ్మ పాడితేముద్దు
అందఱికి అబ్బాయి అల్లారుముద్దు. హాయి
ఏకులరాటమ్ము ఇంటికందమ్ము
మాచిన్ని అబ్బాయిమాకులందమ్ము. హాయి
ఉసిరికాయలతోట ఉరికిందమ్ము
ఉత్తముడు అబ్బాయిమాకులందమ్ము. హాయి

చిన్నారిపొన్నారి చిలుక వేసిత్రు	ఏడిస్తే నీకండ్లు నీలాలుకారు.	హాయి
గున్నమామిడి మీది చిన్నికోకిలవే.	నీలాలుకారితే నేనోర్వలేను	
జోలల్లు పాడితే బాలలకు నిద్ర	పాలై నకారవే బంగారుకునుల.	హాయి
నాగస్వరం పాడితే నాగులకునిద్ర.	ఊరెల్లతిరిగేటి ఓ ఊరుబిల్లా	
జోలలకు జొన్నకూడు బాలలకు వరికూడు	ఊరుకున్న బప్పాయికి ఉగ్గెట్టిపోవే.	హాయి
ఏడ్చేటి అబ్బాయికి ఎల్లావుల పాలు.	పాడెల్లతిరిగేటి ఓ పల్లగాడ్డ	
అయింటి సందులో ఈ యింటిసందులో	పండుకొన్న పాపనికి పారిచ్చిపోవే.	హాయి
అలచందపూవలె మెరసెనబ్బాయి.	రాకాసిరావణురి తాను అబ్బాయి	
ఏడవకు ఏడవకు వెట్టిఅబ్బాయి	రాజును కొట్టేసి తారాజ్యమేలు.	హాయి

3. బుద్ధి పరీక్ష

యుక్తి లెక్క

శ్రీమతి కమలమ్మ గారు

[ఇది బాల్యయు బాలికలయు బుద్ధిబలమును పరీక్షించుటకు ఉద్దిష్టమైనది. కావున ఈయుక్తిలెక్కను ఉత్తరముపైత్రముగ వాలోచించి 12 వందత్సరములకు లోబడిన బాలబాలికలు మే 10వ తేదీలోపున లేఖాముఖమున (ఉత్తరములో వారిపేరును తెలుపవలెను) మాకు తెలియ జేయవలెను. — సంపాదకుడు]

ఈక్రిందచూపిన చట్టములో 8 గుఱ్ఱపుగదులు ఉన్నవి. అందు ఏప్రక్కచూచినను 3 గదులు వరుసగా వచ్చునట్లు కట్టబడి యున్నవి. చూడుడు.

ఈగదులలో ఏప్రక్కచూచినను 12 గుఱ్ఱములు వచ్చునట్లు 32 గుఱ్ఱములు కట్టబడియుండెను. ఒకడు ఈ 32 గుఱ్ఱములతో 4 గుఱ్ఱములను చేర్చి కట్టెను. అప్పుడును ఏప్రక్కచూచినను 12 గుఱ్ఱములే ఉండెను. గ్రొత్తగా నాలుగు గుఱ్ఱములను కట్టిన మనిషి. తన 4 గుఱ్ఱములకు మారుగా 8 గుఱ్ఱములను విప్పుకొనిపోయెను. తిరిగి ఏప్రక్కచూచినను (8 గుఱ్ఱములు తగ్గినను) 12 గుఱ్ఱములే ఉండెను. ఎట్లు? 3 విధములును గదులు వ్రాసి చూపవలెను.

ర. పిట్టకథ

కోడికథ

జల్లు శేషగిరిరావుగారు

అనగా అనగా చోకపూరిలో ఒకకోడివుంది. దానికి నాలుగుపిల్లలువున్నాయి. అపిల్లల పేర్లు:—

1. “రా వేగుమ్మాడీ.
2. రత్నగుమ్మాడీ.
3. పేరు పేర్లూ
4. పెద్దప్పదొరసానీ.”

అని. తల్లికోడి కోడూమేతకై వెళ్లేటప్పుడు తననలుగురు పిల్లలనీ గుడిపెలోఉంచి తలుపువేసుకోమని చెప్పి మరీ మేకకి వెళ్లేది.

మేకతీసుకుని తిరిగి యింటికిరాగానే

“రా వేగుమ్మాడీ! తలుపు తియ్యావే!
రత్నగుమ్మాడీ! తలుపు తియ్యావే!
పేరు పేర్లూ! తలుపు తియ్యావే!
పెద్దప్పదొరసానీ! తలుపు తియ్యావే!”

అనిపిలిచేది. ఆమాట పిల్లలువిని తలుపు తీసేవి.

ఒకనాడు ఒక యెరికలవాడు యీసంగతి విన్నాడు. తల్లికోడి మేకకువెళ్లగా చూసి గుడిపెదగరకు వచ్చి తల్లి పిలిచినట్లుగానే పిలిచేడు. దాంతో అపిల్లలు పాపము తీర్చేయమని తలుపుతీశాయి. అపొకోంగా అపిల్లలని ఎక్తుకొని పారిపోయాడు. తల్లికోడి యింటికి వచ్చింది.

“రావేగుమ్మాడీ! తలుపుతియ్యావే” అంది. గుడిపెలో చప్పుడువినబడలేదు. “రత్నగుమ్మాడీ! తలుపు తియ్యావే!” అంది. ఇప్పుడూ చప్పుడులేదు. “పేరు పేర్లూ! తలుపుతియ్యావే, పెద్దప్పదొరసానీ! తలుపు తియ్యావే” అంది. గుడిపెలో అసలు చప్పుడేలేదు. తలుపుతోనుకొని లోపలికల్లి చూస్తే ఏముంది? ఏమీలేదు. అప్పుడు అదిఏడుస్తూ అడవిలోకల్లింది.

అక్కడ పార్వతీపరమేశ్వరులు భూమిపాలించడానికి వచ్చేరు. ఈతల్లికోడి ఏడుపువిని దగ్గరకువచ్చి అడిగారు “ఎందుకు ఏడుస్తావు” అని. తనపిల్లల్ని ఎవరో ఎక్తుకుపోయారు అని చెప్పింది. అప్పుడు ఇన్ని నీళ్లు చుట్రించియిచ్చి “పూరిబయట పకయెరికలవాడు వున్నాడు. వాడియింటికి వెళ్లి అక్కడ పెంట పోగు వుంటుంది. దానిమీద చల్లితే నీపిల్లలు వస్తాయి” అన్నారు.

అప్పుడు తల్లికోడి గబ గబ పరుగునెక్తుకొని వెళ్లింది. ఆయెరికలవాడు అకోడిపిల్లల్ని చంపుమనినేక ఎముకలు పెంటమీద పారేశాడు. వాటిమీద నీళ్లుచల్లి తల్లికోడి

“రా వేగుమ్మాడీ! బ్రతికిరావమ్మా!
రత్నగుమ్మాడీ! బ్రతికిరావమ్మా!
పేరు పేర్లూ! బ్రతికిరావమ్మా!
పెద్దప్పదొరసానీ! బ్రతికిరావమ్మా!”

అంటూ పాటపాడింది. పాడేసరికి ఆపెంటపోగులోంచి వాలుగు కోడిపిల్లలూ గున గునలాడుతూ వచ్చి తల్లిదగ్గరచేరాయి. ఎరికలవాడు చూస్తూవుండగానే అని తల్లితోమాడా యింటికి వెళ్లిపోయాయి.

కథ కంచికివెళ్లింది. మనం యింటికివచ్చేం.

౫. నీతి కథ

సోమరితనము కూడదు శ్రీమతి మాతభూషి చూడమ్మగారు
 “కష్టేభీ” యనునది తెలుగుసామెతలలో నొకటి. ఎవరైనను కష్టపడి పనులను
 గావించినయెడల దానిఫలితమును సుఖముగ ననుభవించునుగాక దీనికర్థము. కష్టపడక
 సోమరితనమున కాలమువుచ్చువారు వారిజీవితమంతయు సుఖములేని జీవయాత్రచేయు
 చుందురు. జ్ఞానవిహీనములగు పక్షులును, కీటకములునుగూడ యీనీతిని తమ ప్రవర్త
 నముచేత జూపుచున్నవి. అడును కనిపట్టి నేద్యముచేయనిచో నిత్యము మన మూర
 గించుయాహారము దొరకదు. మనుజుడు నిత్యము యేదోయొక పరిశ్రమ చేయుచున్న
 గాని లోకతంత్రమునడవదు. మనపూర్వులు మేధాశాలురై సంఘవిభజన మనుపేరున
 నెన్నోవిషయములు బోధించి యొక్కొకకర్మ యొక్కొక్కరు చేయుచుండునటులను వారు
 దాని నభివృద్ధిపరచుచు దానియందు విశేషప్రకృతులు విశేషచిత్రగతులు గనుపరచునట్టి
 మేధాశాలురగునట్టును కట్టుదిట్టములు గావించిరి. నియమితకృత్యములచేయక వృథా
 కాలయాపనము గావించుచు సోమరియగు మనుజుడు దేహమును బంధువులను మిత్రు
 లను కడకు యిగురుపొరుగువారినిగూడ కష్టములచాలు గావించును. సోమరిని జడమగు
 యొక మొద్దుస్వరూపముగ బోల్పవచ్చును. కాని మొద్దువలన కొంతయుపయోగ
 మున్నది. ఈ సోమరివలన యుపయోగము లేకపోవుటయేకాక యెదిరివారికి బాధలు
 గూడకలవు. ఈ సంబంధమున చిన్నకథను చెప్పదవినుడు.

ఒకయడవి దట్టమగుచెట్లచే నావరింపబడియున్నది. లేతచిగుళ్లచేతను పూగుత్తుల
 వలనను ఫలభారమున వంగియు చూచుటకందముగనే యున్నది. పెద్దవృక్షముయొక్క
 చివరకొమ్మలో తేనెటీగలు కొన్నిచేరి చెట్టునపట్టుకుని సుఖముగ కాలము వుచ్చు
 చున్నవి. ఆ పట్టువద్దకు దోమయొకటి తన సహజరాగాలాపమును చేయుచు నటునటు
 తిరుగుచుండెను. అది చలికాలము. మంచుదిట్టముగ నాయడవినంతను గప్పి తనదవళ
 త్వము నినమడింపచేయుచుండెను. చిన్నచెట్లను, రాళ్లగుట్టలను, కొమ్మలను, తుప్పలను
 యావరించి ప్రకృతి స్ఫటికాధరకాలంకృతమయ్యెనా యనునటుల యాపేరినమంచు
 దృగ్గోచరమగుచుండెను. ఈ చలిలో బైటకురాజాలక మక్షికసంరితి పట్టులోని గదులలో
 దూరి కాలమునుబుచ్చును. ఇట్లులే వేసవికాలమంతయు కష్టపడి పూవులందలి మధు
 వ్రను చేకూర్చుకొని చలికాలమంతయు సుఖముగ నింటకూర్చుండును. ఇప్పుడే వానికి
 సంతానవృద్ధియు గలుగును. దోమ పనిలేకనే తిరుగుచు నీ పట్టు దగ్గరచేరి యిట్లులనెను.

“ఓ మంచియీగలార! నేను చిరకాలమునుండి సంగీతమునేర్చితిని. గాత్రముతో జంత్రముపైని మంచిపాట పాడగలను. రాగాలాపనమందు యిచ్చగల మీరు నాపాటను, యాటను, పాటకు తగినటుల యాటను పరీక్షించి మీచిన్న బిడ్డలకు నేర్పింప యిచ్చగల దేని వన్నొక గురువునిగా నేర్పరచుకోవచ్చును. ఇందులకు మీవద్దనున్న మధువును నాకు గురుదక్షిణగ నివ్వవలెను. మీ పిల్లలనందరిని బాగా సంగీతవిద్యయం దారితేరిన వారినిగా నొనర్తును. ఇందువలన విశేషవిద్వాంసులై ధనమార్జించెదరు.”

దానికి ఈగలు ఇట్లుచెప్పినవి. “ఓగాయక శిఖామణి! దోమా! నీవునేర్చుకొన్న విద్య నీ సహజవిద్య. నీ విద్యవలన ప్రయోజనము నీకులేనట్టి మాకునువుండదు. ప్రయోజనరహితముగు విద్యవలన నేమిలాభము? నీవిద్యవలన యెదుటివారును గూడ బాధ పడవలయునేకాని సౌఖ్యము ఇనుమంతయులేదు. కనుక నిష్ఫలముగు విద్యకొరకు కష్టించి చలికాలముకొరకు నిలువచేసిన మాయాహారమును నీకొసంగజాలము. అవసరమగునప్పు టికి వలయువస్తువుల నొసంగలేని నీవిద్య మాబిడ్డలకు చెప్పించి వారిని నీవంటిసోమ రులుగాచేయజాలము. దయయుంచి యింతటినుంచియైన నీవీపనికిమాలిన విద్యనువీడి పాటుపడుము.”

ఈమాటలువిని దోమ సిగ్గుచెంది యిటికిపోయెను. కనుక కష్టపడి కొన్నిదినములు కూడబెట్టుకున్న తేనెతో ఆహారములేని చలికాలమంతయు సుఖించుచున్న ఈగలు యెంతసేమిని బోధించుచున్నవో చూడుడు. జ్ఞానమువలనయెరిగి చేతినిండ పనికిలిపించి మనుజులనందరిని ప్రత్యేకవృత్తులలో ప్రవేశపెట్టి యావృత్తి వలన గలఫలము నా జాతివారసుభవించు నటులను ఒకరిఫలమొకరు యనుభవించుచు పరస్పరసహాయమొసంగుకొనుచు వివాదాలులేక చకమత్యము నభివృద్ధిగావించుకొనుచు నుండవలయునని మన పెద్దలయూహ. కష్టపడలేనివాడు సోమరి. సోమరితాను యిడుమల బడుటయేకాక తన్ను చేరిన దగ్గరవారి నందరిని కష్టములుపాలుచేయును. మంచిఫల మనుభవించ లేకపోవును. కావున ప్రతిమనుజుడు యేదో పనిని చేబూని దాని ఫలమనుభవించును, ఎదిరివారికి గూడ తనవలన తనకార్యమువలన సహాయము గావించుచుండవలెను. ఈనీతి మనకా యీగ లొసంగినవిగదా?

చలివేంద్రము చచ్చట్లు

శ్రీమతికొప్పర్తి సత్యవతమ్మగారు

౧

చలివేంద్రవద్ద నొకవృద్ధబ్రాహ్మణుడు

చలివేంద్రవద్దకు యధాప్రకారము వేంకటనరసమ్మగారు భోజనముచేసి వెళ్లి బాటసారులకు దాహము ఇచ్చుచుండెను. మధ్యాహ్నము చెండుగంటలయ్యెను. భానుడు తీవ్రముగ ప్రకాశింపుచుండెను. వడగాదుపు విసరుచుండెను. అంత నొకవృద్ధబ్రాహ్మణుడు చలివేంద్రవద్దకు ఎట్టుకో ప్రాణములు తేరజేసెను.

“అమ్మయ్యా! బ్రతికితిని. ఈ సుత్రము పెట్టిన మహామథావుని యిల్లు వెయ్యిళ్ల మొదలు కావలయును. ఈ వేసవికాలములో ఇంతకంటే చేయితగిన పుణ్యకార్యమేమున్నది?” అని తనలో ఆనుకొనుచు “ఎవరంటి సుత్రములోను? దాహమగుచున్నది.” అని ప్రకాశముగా పలికెను.

అంత వేంకటనరసమ్మగారు దయ్యద్దహ్మదయముతో ఆ వృద్ధబ్రాహ్మణుని ఆహ్వానించి ఒక ఇత్తడి చెంబుతో కాల్లుకడుగుకొనుటకు నీరమును, ఒక కంచుచెంబుతో దాహముతాగుటకు నీర్మజ్జగయు నిచ్చెను. వృద్ధబ్రాహ్మణుడు కాల్లుకడుగుకొని శ్రమవాసి దాహముతాగి నేదడేసెను. “అమ్మయ్యా! బ్రతికితిని. అమ్మా! మీరు ఎంతపుణ్యమండి” అని బ్రాహ్మణుడనెను.

“అయ్యా! విప్రోత్తమా! ఎక్కడికి పోవుచుంటిరోగాని ఎండ అతితీవ్రముగానున్నది. జరాభారమున అలసియున్న మీశరీరము ఈతీవ్రతపమునకు తాళజాలదు. కావున ప్రాద్దువాటారువరకు ఇందు ఈ చిటి చాపమీద విశ్రమింపుడు.”

బ్రాహ్మణుడు విశ్రమించి “అమ్మా! మీ ఇంటికేరేమి?” అని అడిగెను.

“మా యింటికేరేందుకులేండి.”

“అమ్మా! మిమ్ములను చూచినను, మీరు చేయుచున్న పుణ్యకార్యమును తలచినను నాకు మహనీయురాలు డొక్కా నీరమ్మగారు జ్ఞాపకము వచ్చుచున్నారు. మన గోదావరితీర్థాలలో ఆమె నామము వినని వారులేరు. మీరు ఆమెవంటి పుణ్యతీర్థములైయున్నారు కావున తెలిసికొనవలెనని కుతూహలముగలిగి అడుగుచున్నాను.”

“డొక్కా నీరమ్మగారు-ఆ తల్లియెక్కడ? నావంటివారెక్కడ? ఆమెకును నాకును పోలికయే లేదు.”

“అమ్మా! అట్లనరాదు. చేయగలంత పుణ్యమును తమరు చేయుచువేయున్నారు. కావుననే మీయింటికేరు తెలిసికొనుటకు నేను కుతూహలపడుచున్నాను.”

“అయ్యో! మా ఆత్మవారింటిపేరు గురిబాడవారు.”

“అనులాపురములోని గురిబాడవారును మీ ఆత్మవారునుజ్ఞాతులా?”

“మా ఆత్మవారు అనులాపురమే.”

“అట్లాగునా? మీ మామగారిపేరు?”

“సంపదరాయుడుగారు”

“ఓహో! సంపదరాయుడుగారా? వారిని నేను బాగాయెఱుగుదును. వారికోడుకులలో ఎన్నవవారు మీ భర్తగారు?”

“నా పెండ్లివాటికి రెండవవారు.”

“అయినా? అయినీ రామదాసు అని చెప్పుకునేవాళ్లు మాయెట్లో ఆడవాళ్లు.”

“అయినేండి నా కొంపతీస్తే.”

“అయినకు రెండవపెండ్లి అని చెప్పుచుండెడివారు. మొదటిభార్య ఎవరు?”

“ఎవరో ఎక్కడ? మా అక్కగారి నే మొదట యిచ్చినారు. పెండ్లిఅయిన నెలరోజులకే ఆమె పెద్దలలో కలసినది. తరువాత నన్ను యిచ్చినారు. నేను అరుసంవత్సరములు కాపురముచేశాను. అనందముతో ఆరుసంవత్సరములు ఆరునిముసుములట్లు గడచినవి. అప్పుడు మా వారికి గుంటూరులో పని. నెలకు ముప్పది యైదు రూపాయలు జీతము. బ్రాహ్మిణీపేటలో కాపురము. ఆరుసంవత్సరముల అనంతరము మా వారికి దేహములో కాయలా ప్రవేశించినది. నెలరోజులు నెలవుత్తుచ్చుకొని వారిస్వగ్రామమగు అనులాపురమువచ్చి నాము. వచ్చిన మూడవరోజుననే హంస లేచిపోయినది. అనాథనై పుట్టినంటి ఇట్లు ప్రాద్దులు పుచ్చుచున్నాను.”

“అమ్మా! నుక్కరిగతాయెవని పెద్దలనుమాట ఊరకపోదు. అయినను దైవము ఎత్తుకొనిపోయినాడు. పాపము మీ ధర్మమేనా కాసినదికాదు. మీ మామగారగు సంపదరాయుడుగారి సంతానములో మంచి తనమునకు మీవారు, రాకిపోసిన చెడ్డతనమునకు మీ పెద్దలడులిద్ద. మంచివారికి మరణము ముందువచ్చును. కావున మీవారు వారిదారిని వారుపోయినారు. మీ పెద్దలడులిద్దమాత్రము అందఱి అయివు పోనుకొని ఉట్టిగట్టుకొనిఉండి అందఱిని ఆడిపోయియున్నది. ఆ పాప మెప్పుడుకుండునో?”

“అయ్యో! ఆమెసంగతి మనకెందుకురెండి. ఆమె బయలువు మనమేమి హెనుకొన్నాము.”

“అమ్మా! మీ హృదయము మంచిదికాబట్టి అట్లుమరున్నారు. ఆమె మంచిచెడ్డలు అనులాపురములో అందలు ఎఱుగుదురు. పోనీరెండి. ఆమెసంగతి మనకెందుకు? తల్లీ! మీరుమాత్రము మంచివని చేయుచున్నారు. విచారముతో ఒకచోట కూర్చుండి ఉండకుండా చలివేంద్రపెట్టి నీటికొఱకు గోటాపన ఎత్తివచ్చు బాటసారులకు చల్లని నీరుమట్టగ ఇచ్చి ప్రాణములు నిల్పుచున్నారు. మీకు ఎంతేని పుణ్యమువచ్చును. తల్లీ! ప్రాద్దుకొందము వాటారినది. నేను పోవలసిన ఊరు ఇంకను చాలదూరమున్నది. పెండలకడనే పోయి వెలుగుండగనే ఉప్పుకేరు చాటవలసియున్నది. కావున పోయివస్తాను.”

వృద్ధబ్రాహ్మణుడు వేదలిపోయెను. మార్యాస్తమయమైనవెంటనే వేంకటనరసమ్మగారు చలివేంద్రమూసి సమీపముననేయున్న ఇంటికివెళ్లెను.

స్త్రీ అబలకాదు

[ఈవిషయమునుగూర్చి నెల్లూరు ప్రాగ్రెసివుయూనియనువారు ఏర్పాచిన పోటీ పరీక్షకు వ్యాసములను పంపిన పండ్లెండుగురు అభ్యర్థినులలో బహుమానము పొందిన శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారి వ్యాసము గతమాసము ప్రచురించియున్నాము. మిగిలిన పదునొకండుగురి వ్యాసములనుండియు పరీక్షాధికారు లిచ్చిన మార్కులనుబట్టి ఏర్పడిన క్రమమున కొన్ని కొన్ని భాగములను ఉద్ధరించి ప్రచురింపు చున్నారము. పరీక్షాధికారుల నిర్ణయించిన వరుస క్రమమున ఆరువ్యాసములనుండి ఈమాసమున మిగిలిన వానినుండి సైమాసమును ప్రచురింతుము. —సంపాదకుడు]

౨

శ్రీమతి శిఖరం కమలాంబగారు

సర్వలోకస్పృష్టికర్తయగు పరాత్పరుండు తాను సృష్టించిన పరమాణువు మొదలు మహామేరువు వఱకు గల యెల్ల చరాచరపదార్థములకును, ఆయావాని యుపయోగమునకుందగిన శక్తిని బ్రసాదించియున్నాడనుట కును ననుభవవేద్యమే. అన్ని తేజశాలములకుందగిన బలమును బ్రసాదించియున్న భగవంతుడు స్త్రీలను అనగా తమ రక్తమాంసములనుండి వేరుగాగొన్ని వ్యుత్పలను కని పోషింపవలసియుండు స్త్రీలను—మాత్రము అబలలనుగా స్మరించియుండునా? ఊహించు.

అయినను స్త్రీలు అబలలు; వారు శరీరబలముగాని, బుద్ధిబలముగాని, మనోబలముగాని లేనివారని వాడుట సామాన్యమైయున్నది. చాలకాలమునుండి యాచరణలోనున్న నిర్బంధములచేతను ప్రస్తుతము గోచరించుచున్న యజ్ఞానముచేతను, స్త్రీలుఅబలలని యనిపించుకొనుచున్నను స్త్రీలు సహజముగ అబలలాయని నిర్ణయంప వలసినచో స్త్రీపురుష శిశువులు జన్మించిన దాదిగా వారి వారి జీవితములోఁ బ్రకృతిసిద్ధమైయున్న బౌద్ధ్యతలను వివరించియు, విజ్ఞాప విషయమున స్త్రీ పురుషుల గ్రహణశక్తి మున్నగు విషయముల గుర్తరింగియు, రోగములు తదితరములైన యాపదలు సంభవించినప్పుడు స్త్రీ పురుషుల చిత్తస్థైర్యము తెల్లుండునది తెలిసికొనియు మనమాలొందింపవలసియున్నది.

శిశువు జన్మించిన వెంటనే యెద్దియగు గదా? శబ్దమునుబట్టి సంతానవతులగు మొసలమ్మలు శిశువును చాడకయే, యే శిశువైనది చెప్పగలరు. ఎట్లు చెప్పివారని అడుగగా 'అడుపిల్లయేడ్చినంత బిగ్గరగా మగపిల్ల బాడేద్యఁజాల'దని చెప్పుదురు. కైశవమున మగపిల్ల వానికన్న నాడుపిల్లకే జీర్ణశక్తి యెక్కువ. మరియు

వ్యాధులు కూడ మగపిల్లలకు వచ్చినంత తఱచుగా నాడుపిల్లలకురావు. కనుకనే పెద్దవారు ఆడుపిల్లల యాహారవిషయములోఁ గొంచెము హెచ్చుతక్కువలున్నను భయములేదందురు. మగపిల్లలకన్న నాడు పిల్లలే త్వరగా పెరుగుదురు. దేహములోఁదగిన పటుత్వములేవన్న పెరుగుబోదుగులుండవు కదా? పరు గెత్తుట, తులకొట్టుట, మొదలగు నాటలయందు బాలబాలికలిరువురు సమానముగనే కన్నట్టుకున్నారు. ఇటీవల బెంగళూరిలో బాలబాలికలకు జరిగిన యీతపందెములో బాలికయే గల్పినదని కూడ వినుచున్నా రము. శ్రీలు బాల్యము వాటునప్పటికే వివాహితలై, గృహకార్యములను జక్కిచేసికొనవలయును. గృహ కార్యములనగా దంచుట, విసరుట, నీరుచేడుట, నీరుమోయుట—ఇట్టి పనులు బలములేనిచో వారికి జేయుటకు పాధ్యమగునా? ఇక వంటజేయుట, వడ్డించుట మొదలగునవి చేయునపుడు దివమును లెక్కలేని సాయలు కంగి లేచుచుండవలయును. కడుపులో నొకపిల్లను, చంకలో నొకపిల్లను మోసికొనుచు పెత్తిమీద నిండు లించెను లెట్టుకొని వచ్చుశ్రీలును జూచుచున్నారము. ౧౦ వేర్ల బియ్యమునువండి ఆచెరవను అనాయాస ముగా పోయ్యిమీదనుండి దించినట్టి ౧౫ యేండ్ల బాలికను జూచియున్నాను.

* * * * *

శ్రీలు సహజముగా నబలలైనచో, నూటికి నేబదివఱకు బాలమతలతో నిండియుండు భరతఖండ ములో శ్రీబారి యిప్పటికే నాచుమాత్రావశిష్టమైయుండెడిది.

* * * * *

ధీబలమునపైతము బాలికలు బాలరకెంతమాత్రము దీసిపోవుటలేదు. ఒకయేడాది వయస్సుగల బాలికయు, వదేవయస్సుగల బాలుడును ఒకసారి యాడుకొనుచుండిరి. వారిరువరికి వస్తుటికి మాటులుమాడ రావు. మద్యారు చన్నపట్నపుఁ జెక్కపిడతలుగల గొండుతెటూకుపెట్టెలను వారికి కొనియీయగా బాలిక పిడతలనన్నిటిని తీసిచూచి వానినుపయోగపఱచవలసిన విధమును వెంటనేగ్రహించి పోయ్యిపెట్టి పోయ్యి మీద గెన్నునుపెట్టి మూతమాసి యొకనియగుముంచి ప్రారపేలికను దెచ్చి యాపిడతను దించినది. ఇంకొక పిడతమీద గుడ్డనుమాసి చిన్నగరిలెను నేతోక పిడతలోనుండి ముంచి తీసి గుడ్డపైనవేసి పోయ్యిమీదనుండి దించినపిడతలోనుండునది దానిలోఁబోసి యాగుడ్డను తీసివేసి చిన్నచెక్కలోఁటాలోనికి వంచి సమీపమునఁ గూర్చొని యాబాల చేయుపనులను జూచుచుండిన తాతగారికి నందిచ్చినది. బాలుడు చెక్కబుడ్లయొక్క రంగులను జూచుచు నొకదానితో నొకటి తాటించి విసరివేయుచు నాడుకొనుచుండెను. అనగా నంతకు ముందు తల్లి పాలు కాచి పంచదారవేసి వడియబోసి తనకుద్రాగించుటను ఆబాలిక గ్రహించెనగాని బాలుడు గ్రహించలేదన్నమాట. ఇటులనే చాలమంది బాలికలు బాలరకన్న త్వరగా విషయములను గ్రహించు చున్నారు. ఇప్పుడవకాశము లభించినకొలది బురుషులతో సమానముగా శ్రీలు విద్య నేర్చుచున్నారు.

* * * * *

ఇక గృహిణులుగా నుండు శ్రీలు విషయము పరీక్షింతుము. కుటుంబమునగా చిన్నరాజ్యముని చెప్పవచ్చును. రాజ్యములో నొక్కొక్క కాఖను నేత్రేరువొక్కగడ్డులుండురుగాని గృహరాజ్యమున ఆదాయమునకు దగినటుల వ్యయముచేసి తగినంత ద్రవ్యమును నిలువజేయుచు ఆర్థికమంత్రినలెను; ఆరోగ్య మూత్రముల నెఱింగి లిద్దలను పోషించుట, గృహనైర్మల్యము, శరీరనైర్మల్యము కలిగించుట, వస్త్రములను పరిశుభ్రముగా నుంచుట, రోగచికిత్సల నెఱింగియుండుట మున్నగునవి గ్రహించి జైవరాలుగను; గృహమునం దప్పుడప్పుడు పిల్లల మధ్య జరుగు చిన్నవ్యాజ్యములను నిజమెఱింగి తీర్మానించి కాంతిని గలిగించుచు

స్వాధ్యాయాధిపురాలుగను; పనిపాటులవారు చేయు దొంగతనములు కనిపెట్టుచు రక్షకకాళాధ్యక్షురాలుగను; బిడ్డలతెలివిన, శక్తిని, ఆభిరుచిని గనునంది తగిన విద్యనేర్పుచు నుపాధ్యాయునివలెను ప్రవర్తించవలయును గదా? శ్రీకి బుద్ధి బలములేనిచో నీపనులనన్నియు నెటుల నెరవేర్వలదు?

ఇక మనదేశమున విద్యాగంధ మెఱుగని శ్రీలు పెక్కుమంది, భారతభాగవత రామాయణములలోని విషయములను పాటలరూపముగా నేర్చుకొని పాడుచుందురు. ఈ పాటల సహాయమున వారు పురాణేతిహాస జ్ఞానముగలవై, యందలి నీతిని గ్రహించి, మహిమోష్ణకులగు శ్రీ పురుషుల నాదర్శముగఁ గైకొని ప్రవర్తించుచున్నారు. ఈపాటలు కొన్ని శతాధికములగు చరణములు కలగినవిగను కొన్నివివిధరాగములలో పాడవలసినవిగనుచున్నవి. ఇట్లు నేర్చుకొన్న పాటలను చదువురాని యీ శ్రీలు జన్మపర్యంతము జ్ఞాపకముంచు కొని యుందురు. విద్యలేకయే యెంతెంతయో గొప్పపాటలధ్వనీంది యుండుట శ్రీల బుద్ధిచాకచక్రమును వికడపఱచుచున్నది. కాబట్టియే 'బుద్ధిచ్ఛాపీచతుర్థకాం' అని పురుషులకంటె శ్రీలు బుద్ధియుండు వాలుగు పాల్గొన్నవయని పెద్దలు వక్కాణించి యున్నారు.

3

శ్రీ మతి సీరిపి లచ్చమాంబ గారు

పురుషుడు బలవంతుడని తలంచు ప్రతివిషయమునను శ్రీ యాతనికి దగ్గిపోలేడు. తల్లి బలవంతురాలైన నే కుమారుడు బలవంతుడగుచున్నాడు. తల్లి ప్రజ్ఞావతియైన నే కుమారుడు బుద్ధివంతుఁడగుచున్నాడు. తల్లి దుష్టాత్మరాలై పతితయయ్యెనేని యామె పుత్రుఁడు సజ్జనసాధారణముగ సజ్జనఁడు కాఁజాలడు. ప్రపంచమున వెలసిన యీర్షమపురుషులు, నాదర్శపురుషులు నెందఱోతల్లి సన్పీఠముల కారణమున నట్టి యున్నతనీతికి వచ్చిరి-వచ్చుచున్నారు-తప్పకవత్తురు. తల్లి యుగ్గుపాలతోఁ బ్రాచించిన సీతివాక్యా మృతలందువులే కుమారుని హృదయమునఁ బదిలముగఁ గుదిరి యాతని పునోభివృద్ధికి సాధనము లగుచున్నవి. వీరమాతలు తమకుమారులు వీరులు, కూరులు, విక్రమార్కులు కావలయునని జోలలయందు సహితము తమసంతతికి వీరులచరిత్రములే వెల్లడించుచు వారికార్యమునే కీర్తించుచుండిరి. శివాజి కాలనితల్లి బాల్యమున వీరుల కథలే చెప్పుచుండెడిదట! కాన సర్వసాధారణముగాఁ బురుషుల నుగతికిఁగాని దుగతికిఁగాని శ్రీలే కారకురాలిండు. అట్టిచో శ్రీలందఱు నబలలేయెననిక బలయుతులగు పురుషులెక్కడినుండి వచ్చిరి? ప్రపంచమున నెందఱు చక్రవర్తులు-నెందఱువీరయోధులు-నెందఱుకవులు-నెందఱు మత సంస్థాపనాచార్యులు--నెందఱు చిన్తాకారులు వెలువడిరి? వీరినందఱును శ్రీలేకదా ప్రపంచమునకుఁ బ్రసాదించినది? అట్టి ప్రభుభాధ్యులను గనిన తల్లులను - వీరమాతలను ఆబలలనఁ జెల్లువా? ముమ్మాటికిని తెల్లదుగదా?

* * * * *

శ్రీ శక్తిస్వరూపిణి. శక్తికల్పితమైన దీజగల్పిష్టి. పశుపక్ష్యాదులందుఁ గాన్పించుచున్న శ్రీ పురుషులింగ భేదములలో శ్రీ బాతిచే కఠస్వరమునందును - రూపలావణ్యమునందును - సహజపటుత్వమునందును తేరుఁడెంపుఁగాంచి మించుచున్నవసుటకు కారీకారమయూరగోగణములు నిదర్శనములు. ఇక బ్రహ్మాధికతైన చుర్యశ్రీలమాట వెఱుగ నడువనెల? దుష్కంతుని కొలుపుకూటమును శశంతలపోయి నిజపరిణయ వృత్తాంతము కథనము మూలమునఁ దన్నుఁగాఁచెట్టుకొను ఘట్టమునఁగలది కాళివాసు శ్రీబాతినట్లు వర్ణించి యున్నాడు.

వైశ్యయు వతీవిద్యాలయము, గుంటూరు

ఆంగ్లమున జయముగాంచిన మొదటిజట్టుబాలికలు

సంగీతమున ఉత్తీర్ణులైన మొదటిజట్టుబాలికలు

వైశ్యయు వతీవిద్యాలయము, గుంటూరు

హిందీతరగతియందు ఉత్తీర్ణులైన మొదటి జట్టు బాలికలు

కుట్టుపనియందు జయము గాంచిన తొలి జట్టు బాలికలు

* చ. అరయగ మానతేరరమై తగుజంతువులందు శ్రీలలోఁ గరము నిష్కపాటవముఁ గన్పడఁ, తెప్పఁగనేల ప్రాజ్ఞులై తరుణులమాట? తాఁ బరభృత ప్రకరం వితరన్విజాళి నం బరము తేగుదాడ తెనుపంగ నొప్పురె కన్న విడ్డలకా.

—అభిజ్ఞానకామంతలము.

దీనిఁబట్టి చూచినను శ్రీపబలయనియే స్పష్టమగుచుండలేదా? ఎన్నిధమునఁ జూచినను శ్రీపురుషు లందు సమానత్వము సిద్ధము. ప్రాణి పురుషజన్మ మెత్తి గడింపవలసిన యనుభవములు కొన్నియు, శ్రీజన్మ మెత్తి పంపాదించవలసిన యనుభవములు కొన్నియుఁ గలవలెదు. పురుషునకుపమాణలక్షణమైన పౌరుష శక్తి యెట్టిదో శ్రీ సమానశక్తి యట్టిది. ఈ పౌరుషసమానశక్తి లలవలయుకొనుటకై దేహదారు లిక్వర సంకల్పము మేదిను శ్రీపురుషజన్మములను దాము చేసిడి కర్మయోగమునుబట్టి కాలచక్రములో జనన మరణావస్థలకు లాసై పొందుచుండునని తత్త్వవేత్తలు వక్కాణించుచున్నారు. కావున శ్రీపురుషులు సమానులే.

శ్రీహరియొక్క ప్రాశస్త్యమునుగూర్చి యాంగభాషయందు టీలోక్తియున్నది. "The hand that rocks the cradle rules the world." ఈయొలనూఁగించు హస్తమే ప్రపంచమును పాలించును అని దీనిభావము. కాన శ్రీఅబలకాదు.

౪

శ్రీమతి పురిటి నూర్య నారాయణమ్మ గారు

పురుషులవలె శ్రీలుకూడ కాత్మపరిశోధనలందును సర్వవస్తుసంశోధనలందును కడుంగడు నిపు ణు. కొత్తవిషయములను శ్రీలుకూడ పురుషులవలెనే కనుగొనుచుండురు. ఇందులకు నిదర్శనము 19వ శతాబ్దమందు ఇంగ్లండుదేశములో జననమొందిన హెరా ఆయర్స్ అను వీరవారీసుడియొక్క శీవిత చరిత్రము. హెరా ఆయర్స్ గణితకాస్త్రమందు మిక్కిలి పేరు (శ్రీత్రయమునుండి) గాంచినది. చిన్ననాటనే అబలయైనను కాస్త్రశోధన లాసరించి హృదయ స్పందనమును గుర్తించు ఒక యంత్రమును నిర్మించెను. కొంతకాలమైన యనంతర మానాదీరత్వము ఋజులేఖ విభాగిని అను నొక యంత్రమునుకూడ కనిపెట్టు గలిగెను. అంతటితో తృప్తివొందక ఆమె మరికొన్ని నూతనవిషయములనుకూడ పరిశోధించి రాయల్ సొసైటీవారి పోగడుగు పోతురాలయ్యెను. ఆమెవలెనే మేరీక్యూరీ అను మరియొక పాశ్చాత్యదీగవనిత "రేడియమ్" అను వస్తువును మిక్కిలి ప్రయాసచే పరిశోధించి నూత్రములను నిర్మించు ప్రపంచమున ప్రజలందఱ రెరుగునట్లు తెలియజేసెను. ఆత్మతీ మేరీక్యూరీజూపిన శోధనకాళమును, చాతుర్యమును మిక్కిలి ప్రశంస నీయుములు. ఇట్టివనితలెందరో ప్రపంచమున నుడయించిమానవక కృణముననును, మానవవిజ్ఞానముననును, దేశ సౌభాగ్యమునను చేదోడు వాదోడై పాటుపడుచున్నారు. యంత్రపరిశ్రమలకు నిలయముగు ఆమెచిక్కా దేశమున శ్రీలు కాత్మపరిశోధన లాసరించి వలెతెలుగులగు యంత్రముదాయములను కనిపెట్టిన విధమును ప్రపంచ పుత్రులు నేనోళ్ల బొగడుచున్నవి. అబలని భావించబడు శ్రీలు విజ్ఞానోపార్జన మొనరించి దేశీయసారస్వతాభివృద్ధికిని తన్మూలమున దేశోన్నతికిని చేయూత నొసంగుచుండుట ప్రత్యక్షప్రమాణము.

* * * * *

అబలలను కన్నతల్లిని అబలయన జెల్లునా? పురుషులందరు ప్రబలులు, కావున పురుషులను గన్నతల్లి వారికంటె ప్రాబల్యముగలది యనుట సత్యము.

* కాలిదాసుని యభిజ్ఞానకామంతలము పంచమాంకమున 'శ్రీదాం అశీషీరపటుత్వ...' అనుశ్లోక రాజముఁ గనుడం.

శ్రీమతి వి. లక్ష్మీనరసమ్మగారు

ఇప్పుడెందరు యువతీమణులు పురుషులవలె యెంత విద్య వాఙ్మించుటలేదా? అట్లు విద్యనేర్పినవారు మగవారివలె శక్తిసామర్థ్యములు గలిగి వివిధములగు వ్యాపారములయందు మెలగుచుండుటలేదా? అట్లు లైసెన్స్ వలె శ్రీలంకలనవలయును? అటులాసరించు టవ్యాయముగాదా? విద్యలయందు శ్రీమాత్రము పురుషులకన్న తీసిపోవనపుడు, ఆవిషయమునందు శ్రీలంకలనకైమాత్ర ముచితముగాదు. శ్రీలు మాత్రము పెద్ద పెద్ద పరీక్షలయందు తీర్థలగుటలేదా? వారుమాత్రము లాపరీక్షలయందు గృతార్థులై న్యాయ వాదినులగుటలేదా? శ్రీలు విద్యాభ్యాసములయందు తనిఖీదారులుగను, అధ్యాపకులుగతేరి బాలబాలికలను ఆభివృద్ధినించుటయు, రాజకీయశాస్త్రవిద్యపాఠములయందుతేరి వందెంతయు కృతకృత్యులగుటలేదా? అట్టియెడ వారు బాలికల శక్తిసామర్థ్యములు జూపుటలేదా? అట్లయినచో యిట్టి వ్యాపారములందు శ్రీలు తావుచున్న యబలత్వమేమి? లేక శ్రీని యబలముటకాసామర్థ్యవగు వాడుకపడమా? అట్లులై యుండవచ్చునేగాని విద్యావిధానము వందెంతమాత్రము శ్రీయబలయని యనుటకు వీలులేదు.

శ్రీమతి కామరాజు మైత్రేయిగారు

శ్రీలు ప్రవచించునపుడు వారు సర్వమును క్షణించి వారి ప్రాణములైనను లక్ష్యముచేయక కుటుంబము లోకములలోనికి తెచ్చుటయందే తత్పరలై యుండెదరు. శ్రీలు వారి వారి సంసారములను

రాజులై వారియంటియందు యేకచ్ఛతాధిపత్యము వహించి యుండురు. అట్టితేరి వారిని యబలని యెవరన గలరు? సంసారము చక్కగ నిర్వహించుపట్ల శ్రీలే తగినవారు. సాధారణముగ శ్రీలుచదివినను, చదువన్నను వారు సంసారము పట్ల చదివినవారే యగుదురు. ఇప్పుడు మనహిందూశాస్త్రప్రకారము పదియేండ్ల బాలికలను వివాహముచేసి పడమాడు సంవత్సరముల లోపలనే, సంసారకూపమున పడత్రోయుచున్నాము. మన వారికి విద్యాభ్యాసమా యవలలేదు. వారు పడమాడునీండ్ల బాలికలైనను ఆతివాకచక్ర్యముతో సంసారమును చేయుదురు. ఆవయస్సేగల బాలకుని సంసారమును దిద్దమనిన వానికేమియు చేతగాదు. దీనివలన శ్రీలు స్వాభావికముగ పురుషులకంటె తెలివిగలవారని తెల్లనుగుచున్నది. సాధారణముగా తల్లిదండ్రులు బాలకులనుచూచునట్లు, బాలికలనుచూడరు. ఒకతండ్రితనముగైను

శ్రీమతి కామరాజు మైత్రేయిగారు కుమారుని యొకేపాతకాలలోనే విద్యనభ్యసించినయొచున్నాడను కొండము. వారిలో కుమార్తెవిద్యపూర్తిగాక పూర్వమే యామెను వివాహ మొనరించును. బాలకుడన్నచో చదివియేతీరవలెను. కావున వారుచదువుచునే యుండురు. దీనినిగ్రహించి బాలికలు తాముచదువు కొద్దిచదువును ఆతిశ్రద్ధతో పట్టుదలతో చదువుదురు. కావుననే శ్రీకళాకాలలలో పరీక్షాఫలితములు పురుషులకకాలాల కంటెను యెక్కువగనుండును. దీనివలన శ్రీలు పురుషులకంటె యెక్కువ పట్టుదలకలవారని తెలియుచున్నది.

* * * * *

మన స్వాభావికములలోని జంతుజాలములలోని శ్రీపురుషజాతిని చూచిన స్వాభావికముగ రెండింటికి యంతభేదము లేదని తెలియుచున్నది. ఇప్పుడు మనమొక యూనిన ఆవునుకాని పులినికాని చూచిన

వానికి నష్టమందు భీకరరూపము, రౌద్రమును పురుషబాతి మృగములనుండవు. స్వాభావికముగ వాటికి విచక్షణ జ్ఞానముండదు. మృగబాతికి సంసారమనియు, పిల్లలనియు వానికి ప్రేమలేదు. కావున శ్రీమృగమే యా పిల్లలు పెద్దవగువరకు వాటిని కాపాడి వదలివేయుచున్నది. మనుష్యబాతికిని మృగబాతికిని ఉండు భేదము విచక్షణ జ్ఞానమే! మనకు విచక్షణజ్ఞానము, ప్రేమయునుండుటవలన మనకు స్వాభావికముగ బలహీనము కలిగి నష్టమందు పురుషులు పోషించుచుండిరి. అదేయలవాటుగ శ్రీగృహపరిశ్రమలయందు పాల్గొనుటయు, పురుషుడు యితర పరిశ్రమలయందు పాల్గొనుటయు నారంభమయ్యెను. అప్పటినుండియు మెల్ల మెల్లగా శ్రీపురుషునికి లోపై యిప్పటి పరిస్థితులలోనికి వచ్చెను.

* * * * *

ఒక కుటుంబమునకు యశము రావలయుననిన యది శ్రీయూలముననే వచ్చును. శ్రీస్వభావమును బట్టి శ్రీకి తగునట్టి పనులనే ఆమె చేయుచున్నది. వారి పరిశ్రమలు యేమాత్రము పురుషుల పరిశ్రమలకు తీసిపోవు. సంఘము, కార్యములు, శ్రీయొక్క సుమారుముగా యోర్పును వీటినిబట్టి యామెకు సంసారభాద్యత యొక్కర కలిగినది. వారిపాలిటి పనులే యొక్కవ కష్టతరములైనవి. శ్రీలే రాబోవుతరములను సృష్టించు వారు. ఎడ్వర్డ్ కార్పెంటరు (Edward Carpenter) యొక గ్రంథమందు "It is woman that maketh man" అని వ్రాసియున్నారు. సంఘము పురుషునియొక్క శరీరపుష్టిని చూచి వానికి శరీరకృషిచేసి ధనము వాస్తొంచుట, సంసారముకు పోషించుట మొదలగు భాద్యత మీద పెట్టెను. అయినను ఇప్పుడు కూలివారి చేయు శ్రీలు సుమారుముగా నున్నారా? వారు పొట్టపూటికోరిక పురుషులతో సమానముగ నెందయునక గాలియనక కృషిచేసెదరు. వీరివలన శ్రీలుకూడ పురుషులవలె నన్నిపరిశ్రమలయందును వారికి సరియగు యవకాశములు కల్పించిన పురుషులతో సమానముగా నుండునని తెల్లమగు చున్నది.

పూర్వము జనకమహారాజు కుమార్తెయగు సీతాదేవి శేషాచుంబున బంతితో ఆడుకొనుచుండెను. అబలరి యాటలో పెల్లికేదచాపము దగ్గరపడెను. అప్పుడు, ఆమె యాచాపమును అవలీలగ తీసి యవతలనిడి, యాబంతిని తీసుకొనెను. అప్పుడు జనకమహారాజు ఆమె బలమునకు ఆచ్చేరువొంది యాచాపమును ఏరాజుసమారుడు యెత్తివిడువగలడో వానికి సీతనిచ్చి వివాహమొనర్చెదనని చాటించెను. ఎందఱో రాజులు వచ్చి యాచాపమును యెత్తలేకయే మార్చుకొనిరి. తుదకు శ్రీరామచంద్రుడు వచ్చి కేవుని విల్లు విడిచి సీతను వివాహమాడెను. వీరివలన సీతాదేవి యోడిపోయిన యితరరాజుసమారులకంటెను బలము కలదని తెల్లమగుచున్నది. మనకాలములో తారాచాయి కాండోయోకలెయని చెప్పవచ్చును. ఈమె రామమూర్తికాండో, కోడె రామమూర్తి వీరితో సమానముగ తన శరీరబలమును ప్రదర్శించినది. ఈమధ్య పాశ్చాత్యదేశములో జరిగిన కాలువ యిదులాట (Channel swimming) లో మొదటి బహుమానము పడవినది శ్రీయే!

* * * * *

పురుషులు ధనము వాస్తొంచిన దానిని సరియగు మార్గమున వ్యయముచేసి కాని సంసారమునకు కోర్కెలేచ్చు నది శ్రీయే! పురుషునియొక్క కీర్తికిని గౌరవమునకును గృహసామాన్యమునకు శ్రీముఖ్యావసరము. ప్రతి విషయమునందును పురుషును శ్రీసహాయముండిన యెట్టికష్టతరమైన పనులైనను సులభసాధ్యములగును. రష్యనుగ్రంథకర్తయై, రాజకీయ తత్వజ్ఞుడగుయగు కాంటులియో టోల్ స్టాయి (Count Leo Tolstoy) గారు ప్రాచీన శ్రీలను గుఱించి యిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

"A married woman has to work for her husband, from her youth to very old age; his demands on her, are the oriental ones of submission and labour. In consequence of this out-look women are strongly developed both physically and mentally; and though they are, as everywhere in the east, nominally in subjection they possess far greater influence and importance in family life than western women. The exclusion from humble life and inurement to heavy male labour give the women, all the more power and importance in the house hold." Count Leo Tolstoy's—Cossacks—page 24.

* * * * *

కాబట్టి యివి యన్నియు జూచిన యెడల స్త్రీలబలలు కారనియు, వాటి సరియగు నవకాశములు కల్పించిన పురుషులతో సమానులు కాగలరనియు విదితమగు చున్నది.

2

క్రిమతి ఆచంట సత్యవతమ్మ గారు

సనాతనధర్మ మదికాదు. స్త్రీబాధి నబలలని తలచుటయే వారిధర్మమైన "అర్థాంగి" అన్న పేరాపై కట్టువచ్చినది? పురుషుడే బలకారియై స్త్రీఅబలయగుచో అర్థాంగమబలముగను మిగిలినసగమును బలముగను యెట్లుండును?

* * * * *

పాద్యతీసతిగా ఉన్నంతవరకే స్త్రీ మార్గ వరూపిణి కాని కార్యాయనియై లోకకంటకులగు రాక్షసుల సంపాదించినప్పుడు అబలయేనా? ఏమీరుండును బ్రేలుతో నైన తాకలేని కవచాపము నవలీలవిరచి భ్యాతికొందిన స్త్రీరామచంద్రుని సరితిలకమగు నీత చిచ్చనాటనే యాట లాడుకొను నవసరమున నామహాకోదండము నిటు నటు యెత్తి జరిపినట్లు పురాణగాథలందుఁ గలదు.

* * *

పురుషుడొక్క బయటవే పనిచేసి ధనముగడించి తెచ్చును కాని స్త్రీ చాలకార్యములు చేయవలసియున్నది. భర్త తెచ్చిన ధనమును తగునీతి యుక్తముగావెచ్చించి గణితకాస్త్రజ్ఞానమెరిగి భర్తకు ఖర్చువెచ్చములప్పుగింపవలెను. పాకకాస్త్ర మెరిగి శుచిరుచులతో వంటకము లానరింపవలయును. కిటుపోషణనెరిగి కని సంతానమును ఆరోగ్యవంతులుగాను, దేశోపకారులుగను, సుగుణవంతులుగను తయారుఁజేయవలెను. పెద్దల నాదరింపవలెను. బంధువుల ఇట్టి సమస్తకార్యనిర్వహణదక్షురాలగు స్త్రీని యబలయన

క్రిమతి ఆచంట సత్యవతమ్మ గారు మర్యాదచేయవలెను. భర్తకుక్రి దేవలయును. చెల్లువా?

* * * *

జ్ఞానోపేతులగు మానవజాతినివదలి తక్కిన ఉద్భిజ్జ, నేవదజ, అందజ, జరాయుజములలో (మృగజాతి)ని ఆమరంతము. వృక్షజాతిలో ఫలపుష్పజాతి శ్రీజాతియగును. అదతాడి పండ్లిచ్చును. మగబొల్బాప యెందులకును బనికేరాదు. ఏతోటకైనను, ఏయింటికైనను ఫలపుష్పవృక్షములే యుపయోగకరములు, గౌరవస్థానమును బొందును. జంతుజాతిలో మగజాతి శ్రీజాతిని గౌరవముగావారును పేటకానిపరము కానియకరక్షించును. అనగా ఆ శ్రీజాతి స్వప్రాజరక్షణము చేసికొనలేదని యర్థముకాదు. పురుషుడుండగా శ్రీ అయాసపడుట పురుషజంతువులకు చిన్నతనము. పక్షజాతులుకూడనిట్లే సృష్టిరహస్య మే యిట్టిస్వభావము. ఇట్టివృత్తానములో నీచమెందున్నది?

సమస్తపులకు పావనులకేయజాలిన గంగ, గౌతమి, సింధు, హస్త, కృష్ణ, కేసి, కావేరి, తపతి, కుంగభద్ర, యమున మొదలగు విమలతోయములను పురాణములందు “శ్రీ” నామకారిణులగనే వర్ణించి యున్నారు. సౌందర్యదేవత శ్రీయందే మూర్తిభవించియున్నది. శ్రీప్రకృతిలో యశేక మహాద్భుతశక్తు లిమిడియున్నవి.

నిజముగా శ్రీఅబలలుకారు. కాని పుట్టలోపెట్టిన మణివలె వాస్తవప్రకృత్యము వారు ప్రకటించుకొనరు. ఒదిగి వినయముగా నుండుట వాస్తవభావము. గర్వముగా మేమేసబలులనుని విర్రవీగుట ప్రాధర్మ్యమున కొకలాపము. నిగురుగప్పిన నిప్పువలె తనుతమ శక్తులవదలి, సమయమువచ్చినపుడు ప్రకాశించునదే నిజమైన పురుషత్వము. అట్టిదే శ్రీఅబలందును. ప్రజ్ఞానబడనంత మాత్రమున, శ్రీఅబలయగువా? కాదు. బాహ్యప్రకృతికి శ్రీఅబలవలె దోచినను అత్యంత భేదములులేవు. అత్యనుభ్యముకాని శరీరము ముఖ్యము కాదు. మానసికవృత్తిచే శ్రీఅబలకాదు. సకలవిద్యలకెల్లను తల్లియగు సరస్వతి శ్రీయైయుండగను, సమస్తసిరుల కాకరంబగు ఆదిలక్ష్మి శ్రీయవగను, సర్వలయకారిణియగు, కాలిత క్తి శ్రీయైయుండగను, సర్వచరాచరజంగమస్థావరరూపప్రపంచోత్పత్తిదేవతయగు ప్రకృతి శ్రీయైయుండగ నిత శ్రీని అబలఅనగ రాదు కదా?

గోదావరి

శ్రీమతి టి. వుండరీక విరళీ అష్టాశీ గారు

ధవునిబాసి విరాళిక దాళలేక
హత్తి తాము దుర్వారవిపత్తివయిన
నైచి పతుల సమీపింతు సతులు జగతి
ఎచటనో సహ్యగిరుల జనించినాపె
రమ్యగోదావరీసరిద్రమణి వినరె
అడ్డవచ్చుకాంతారధరాధరముల
నిట్టెదాట నుపాయమూహింపవలసె

నవ్వుడాత్మీయభర్త రత్నాకరుడని
యతనికలుషంబునెంచక అమలవారి
పూరమగు తనరూపు విస్తారపఱచి
దూరమెంచక దుర్గమదుర్గపంక్తు
లెన్నిటితోదాటి వర్ధిల్లె నెంతోకీర్తి
వడసె వంగోవసాగర ప్రాంతభూమి
నొదిగె యాగొడవనము సమృద్ధిపఱచె.

మ డి బ ట్ట

త డి బ ట్ట

ఆరవేసిన మడిబట్టతో మడిపనులు తప్ప ఇతరములగు ఇంటిపనులు చేయరాదు. కావునతడిబట్ట ధరించి ఇంటిపనులు, మడిపనులు ఒకచేతిమీదుగా చక్కబెట్టుదురు. తడి మడిబట్టలు కట్టుకొనునప్పుడు వానిని పిండనైనపిండరు. నీరు పూర్తిగ పోవునట్లు పిండినచో తడిబట్ట పోగుఆరి సర్వత్రమగుమడికి పనికిరాదని వారిభయము. మగవారు ధరించు ఇట్టి బట్టకు 'కొల్లాయిగుడ్డ' అను పేరుంటు నామము వాడబడుచున్నది. సంధ్యావందనము చేయునపుడును, భోజనము చేయునపుడును ఈ కొల్లాయిగుడ్డ ఆచారపరులకు పాయరాని స్నేహితుడై ఉండుచున్నది. ప్రత్యేకము పురుషులకై పేరుంటు అయిఉన్న ఈ కొల్లాయి గుడ్డ అప్పుడప్పుడు స్త్రీలుగూడ మారు కట్టుకొనుటగలదు. ఆరోగ్యము పెంపొందించు టకు ఆదిని ఉద్దేశింపబడిన ఆచారము లిట్లు తడిగుడ్డలు ధరించుటలోనికి దిగి పదిరోగ ములపెట్టు అగు పడిశమును తెచ్చిపెట్టుచున్నది. అది చేయు హాని తెలిసియు తడి బట్ట కట్టుట మాననేరని మహానీయుల నేమనవలయునో తెలియకున్నది.

పట్టు బట్ట

నూలుబట్టమడికంటె పట్టుబట్టమడి గౌరవమైనదని తలంచుచున్నారు. పట్టు యొక్క యుత్పత్తితెలిసినవారు మడికి నూలుకంటె పట్టు శ్రేష్టమైనదని తలంపరు. పట్టు పురుగులను చంపినగాని పట్టురానేరదు. అహింసాపరులు నూలువస్త్రమునే యెక్కువగ ప్రేమింతురు. పట్టువస్త్రముకు మడిగౌరవము మొదట యెట్లుకలిగినదో తెలియదుగాని ఆచారమందు అనాదిగనున్నది. వీటిలో రెండువిధములు పట్టువస్త్రములు—నారపట్టు, అసలుపట్టు. పట్టువస్త్రములను పురుగులను చంపి తయారు చేయుదురు. నారమడి పట్టుపంచలను గోగు, జనుము, అరటి, బలురక్కసి మొదలగు చెట్ల నారలనుండి తయారుచేయుచున్నారు.

నూలువస్త్రములకంటె నారవస్త్రములు గట్టిగనుండునుగాని పట్టువస్త్రములంత మృదువుగను గట్టిగను ఉండవు. నూలువస్త్రము, నారవస్త్రము రెండును చెట్లకు సంబంధించి నవే. పట్టువస్త్రముమాత్రము పురుగులకు సంబంధించినది. కనుక నూలు గుడ్డకంటె పట్టు, నారగుడ్డలకు హిచ్చు పవిత్రత యెట్లుగలిగినదో తెలియకయున్నది. మడిబట్ట విషయములో మనవారు నారకు పట్టుకుగల భేదమును పాటించుటలేదు. ఈరెండును యొకటిగానే భావించుచున్నారు. కలకత్తా నారమడిబట్టకును, బరంపురం పట్టుపంచలకును గల భేదమును మడినిపాటించువారు తెలుసుకొనుట మంచిది.

ఈరెండు విధములైన పట్టుబట్టలకు పూర్వాచారపరాయణులు ఒక అధికార పత్రమును (License) ప్రసాదించియున్నారు. ఈ బట్టలను కట్టుకొని భోజనముచేయు కుండిన యెంతకాలమైనను యివి మడిగనే యుండును. సంధ్యావందనాదివైదికకార్యములు తీరినపిమ్మట పట్టుమడిబట్టను మడిచి సంచిలో మూటకట్టి వంకెకు తగిలించుదురు. ఈవిధముగ బట్ట జీర్ణించి పోవువరకు వాడుకొనుచుండుదురు. ఇదియెంత చిన్నదైనను చాలును. పట్టుబట్టవెల అధికమగుటచే యింటిల్లపాదియు ఒకేపట్టుబట్ట స్త్రీపురుషులు వాడుచుండుదురు. తునకలైనపిమ్మట వంకచేళ్ళర్ల ముడుపులకు ఉపయోగించుదురు.

ధా వ లి

ధావలి యను మడిబట్ట ముందుచెప్పిన బట్టలకంటె అతిపవిత్రమైనదని తలంతురు. దీనిని చచ్చిన గొర్రె, మేక మొదలగు జంతువుల వెంట్రుకలతో తయారుచేయుదురు. ధావలిని తడిపి ఆరవేయుటకంటె కుచ్చబట్టి ఒకతూరి విడిచించిన మాత్రముననే దాని యుండుండు మలినము పోయి శుచికాగలదని పూర్వాచారపరాయణులు గట్టిగ వాదించుదురు. దీనివైశాల్యము కొల్లాయిగుడ్డంత యుండును. బట్ట గరుకుగ నుండును. చర్మవ్యాధులుగల వైదికుల దురదలనుమాన్పుటకు మంచిమందు ధావలిబట్ట. ప్రతిదినము వాడకుండిన చిమటలుపట్టి చిల్లులు పడునని తలంచి ప్రతిదినము తప్పక వాడుచుండుదురు. ఇట్టి బొచ్చుబట్ట క్రిమికీటకాదులను శరీరమునుండి వెడలుమలినములను దాచియుంచుటకు అనుకూలమైనది. కనుకనే ద్రావకములు వడియగట్టుటకు గంబలిబట్ట శ్రేష్ఠముగ వాడెదరు! కాఫి డికాక్ష్కా నిర్మలముగ నుండుటకు యీగుడ్డతోనే వడియబోసెదరు!

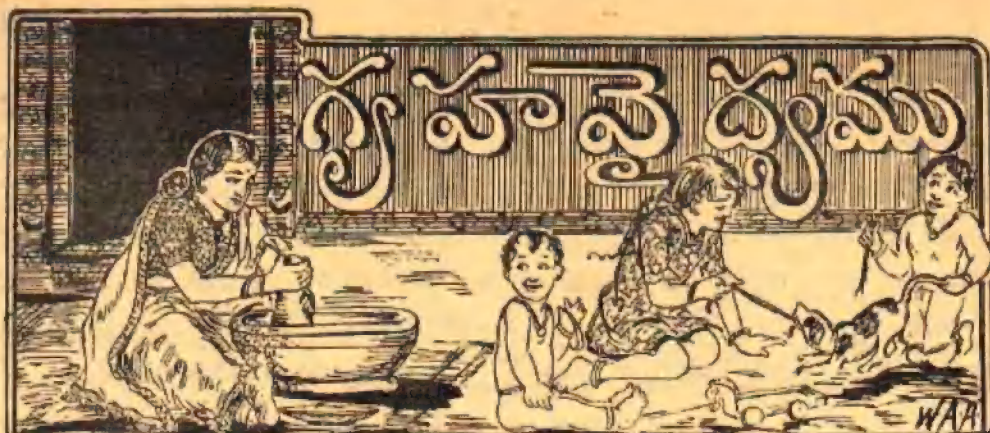
పూర్వాచారపరాయణులు ఆంతర్యము గోల్పోయిన ఇట్టివంతఆచారములను పట్టుకొని ఇంకను ఎంతకాలము ప్రాకులాడుదురో?

అం ప క ము

చెలి కాని సత్య నా రాయణ గారు

కండ్లునులుముచుకన్నీరు కాల్యగాగ
వెక్కివెక్కియేడ్చెదవేమి? వెట్టితల్లి!
నాన్నగారిని తమ్ముని నిన్నుఁజూడ
తెరచుగాబంపుచుండును తప్పకుండ
పండుగకు నిన్నుయెల్లైన బట్టుపట్టి
తోడుకొనివత్తు నిజము నీతోడునుమ్ము.

అశుభమగు కార్యమునుజేయకమ్మ! నీవు
తరుణికత్తివారిలెశాశ్వతముకదమ్మ!
అత్తమామలయాజ్ఞకు సణఁగియుండి
ఆడుపడుచులతోడ సఖ్యంబుగలిగి
పతిని నిత్యంబుసేవించి భక్తితోడ
వరలుచుండుము నీకుశుభంబుగల్గు.

కాలిన గాయము, వేణ్ణీళ్ల బొబ్బ

డాక్టరు యన్. కే. పి. గి. రి. రావు గారు L.I.M.

కాలిన గాయము, వేణ్ణీళ్ల బొబ్బ పాదారణముగ సంభవించు ప్రమాదములు. ఆ కారణమున వనము యీ అపాయములకు తగుచికిత్స తెలిసికొనియుండుట అత్యవసరము. ఈ ఆకస్మికముల చికిత్స మలభిసాధ్యము కాదని మొదట తెలుసుకొనవలయును. ఏలన బలమైన వాటియందు విశేష చికిత్స చేయవలసిన అవసరములు కలుగుచుండును.

అయితే కొన్ని సూచనలు సహాయముగ నుండును. కాలుటయందు చర్మము ఎరుపగుటకలదు. గాయము తీవ్రమైన క్రిందనుండు రక్తవాహికలు, నరములు, కండరములు వీటికి చెరువుకలుగుటకలదు. ఈ చెరువు బాన్తి కల్లునయమున మానునపుడు విశేషమగు నొప్పి నిశ్చయముగ నుండును. మచ్చలు కల్లును. చిన్నవీయగు కాలిన గాయములవలన స్వల్పమైన నొప్పి బాధయే తప్ప యితర అపాయములేదు. తీవ్రమైనవి అయినచో ప్రాణాపాయమగును. ముఖ్యమైన అపాయములు అధూతము (అనగా అదురు, యిది తరచు ప్రమాదమును అనుసరించును.) వ్రణము మానునప్పుడు వివిధ కారణములచే దుష్టమగుట. కాలిన పిదప సంభవించు మరణములందు యీ పై కంటిలో ఏదో యొకటి కారణమైయుండును.

చికిత్స బోధించుటకు అనుకూలముగ నుండుటకై యీ ఆకస్మికములను మూడు తరగతులుగ విభజించుకొనిన మంచిది.

1. ఎలుపుమాత్రము కల్లుట.
2. పొక్కు ఎక్కుట.
3. చర్మము, దాని క్రిందనుండు వాటికి చెరువుకలుగుట.

ఈ మూడు విధములైన ప్రమాదములందును ప్రథమమున గమనింపవలసిన జాగ్రత్తలను కొన్ని ముందు వివరించెదను. ముందుచున్న పథనములతో యుండు వానిని మాచుట ఎప్పుడైన సంభవించెనేని వెంటనే మంటలు పైకెగయునట్లు వానిని పరుండచేసి పెద్ద గొంగళికాని, కొటుగాని కరీరమునకు చుట్టి అతిత్యరితముగ మంటలను అణచివేయునది. ఇది తెలియనివారు ఆకస్మికముగా పుట్టినదిగులచే బయటను, గాలియందును పరుగెత్తి మంటను మంటిత పెంచి ప్రాణములు కొల్పోవుట కలుగుచున్నది. ఈ ఆకస్మికములకు వెంటనే చికిత్స చేయుట అవసరము. అయితే తొందరపడి అలోచించక పిదప కష్టమును కలుగుచేయు ప్రక్రియలను చేయుటయు తప్పు. తప్పుచికిత్స చే వ్రణము దుష్టమగుటయు, అది మానుట కష్టమగుటయు సంభవించకలదు.

బొబ్బనిక్కిన ప్రదేశములకు గాలి తగులబడునట్లు చూడవలయును. దీనికై గాయముగల ప్రదేశములపై బోరిక్ ఆసిడ్ (Boric acid), బైకార్బనేటు ఆఫ్ సోడా (Bicarbonate of soda) పిండి, పాలగుండ (Arrow root) చల్లనగును. అయితే వీటియందు కొన్నిటియొక్కయోగము పిదప శుభ్రపరచుటయందు కష్టమును కలుగజేయుచున్నది. మరియొకచికిత్స—ఆలివునూనె (Olive oil), కార్బన్ ఆయిల్ (Carron oil), అవిశనూనె (Linseed oil) ఉపయోగించుట. లేక బోరిక్ గాని యూకలిప్టస్ ఆయింటుమెంటుగాని (Boric or Eucalyptus ointment) కోల్డ్ క్రీమ్ గాని (Cold cream) వేస్టన్ గాని (Vaseline) మొదలగు లేపములను పయోగపరచుట. నూనెవస్తువులు మెత్తదిమూడి (Lint) పై భాగగ ప్రసరించగలవు. ఈపై తెలుపబడిన చికిత్సలలో ఏవిచేసినను పైన దూది, ఊలు పెట్టి తేలికగా కట్టవలయును.

ఈపై చికిత్సకంటే పెంటనే కాలినభాగమును వేన్సీర్లయందు (Warm Water)—బోరిక్ ఆసిడ్ (Boric acid) కలిసియున్న నీరు అయిన విశేషము—యించిన చాలాచుంచెడి. యిది నొప్పిని తగ్గించును. క్రడాము త్వరగామానునట్లు చేయును. విశేషముగ కాలియుండిన ప్రదేశమునకు చికిత్సచేయుటకు ముందు మనుష్యునికి చికిత్సచేయవలయును. మొండెముపై చేతికంటే పెడల్పుగ కాలిన ప్రాణాపాయము కలుగజచ్చును. ముఖ్యమైన అపాయము అదురు (Shock). దీనియందు యెప్పుటివరె మనుజునితల క్రిందనుండునటుల పండుకొనబెట్టుట, వేడిమి ముఖ్యముగ కరములకు పాదములకు కలుగజేయుట, వేడిపానీయములు యిచ్చుట మొదలగు చికిత్సలను చేయవలయును. తీవ్రమైన అపాయములయందు పెంటనే డాక్టరును పిలిపించవలయును. ఈ ప్రమాదములయందు ప్రాణహాని (24 గంటలకు లోపల) కలుగుట ముఖ్యముగ అదురుపాటు వలననే.

అన్నివిధములయిన నిప్పుగాయములందు ముఖ్యముగ కరపాదములయందు కలిగిన ప్రమాదములయందు నీరు అత్యుపయోగకరమైనది. ఉపయోగములు రెండు—ఆరోగ్యమైన క్రొత్తభాగములు కలుగుటయందు సహాయమొనర్చుట, నొప్పిని విశేషముగ మాన్పుట; అయితే యీ చికిత్సయందు కాలినభాగములను మనుజుడు కొన్ని సమయములందు కొన్నిగంటలు మరికొన్ని సమయములయందు దినములు ఉంచవలసియుండును. ఈప్రక్రియ కరపాదములయందు ముఖ్యముగ ఉపయోగము. ప్రక్రియయు అనుసరించుట నులభము. మొండెమునకు ప్రమాదము సంభవించినను ఈప్రక్రియ వుండిదే. కరీరముయొక్క తీవ్రస్థితి యెట్లున్న నీరు అటులనే యుండవలెను (సాధారణమున 100 డిగ్రీలు ఫారెన్ హీట్ Fahrenheit). గాలమున $1\frac{1}{2}$ అవున్సు చొప్పున బోరిక్ ఆసిడ్ నీటియందు కలుపనగును. కాలినప్రదేశమునే గాక కరీరము పూర్తిగ ఈ నీటియందున్నను యేమియు చెడువులేదు. యిటుల చికిత్సచేసిన నిప్పుగాయములు అతిశీఘ్రముగ ఆశ్చర్యముగ మానును.

ఎలుపుమాత్రముకల్లు గాయములు

బోరిక్ ఆసిడ్ లేక జింక్ ఆక్సైడ్ (Zinc oxide) 1 భాగము, 3 భాగములు పిండి కలిపిన పువ్వుదరు కాని (Starch) చల్లనది.

యూకలిప్టసు లేక బోరిక్ ఆయింటుమెంటు లేక 1 అవున్సులో 10 చుక్కలు కార్బోలిక్ ఆసిడ్ (Corbolic acid) కలిపిన వేస్టన్ (Vaseline) ఉపయోగకరమైనవి. సన్నటి లింటు (Lint) పై వీటిని పూసి ఉపయోగపరిచిన చికిత్స చేయునపుడు ఒక భాగమును చూచి మరియొక భాగమునకు చికిత్స చేయుటకు వీలుండును. లేపన్న గాయమునంతయు మాయకయిండుట తటస్థించును. చర్మము నుపయోగించినను లేపము నుపయోగించినను వుండుపై దూదిహంచి చక్కగ కట్టవలయును.

బైకార్బనేట్ ఆఫ్ సోడా (Bicarbonate of Soda) అన్ని విధములయిన కాల్యులయందు చాలా ఉపకరణము కలుగజేయుచున్నది. దీనిని కలిపిన వేడినీటియందు లింటును మంచి ఉపయోగపరచనగును.

లింటుపై నూనెయందు తడవబడిన పట్టును వేయవలయును.

కార్బన్ ఆయిల్ (Carron oil)—ఆలివునూనె (Olive oil) లేక ఆలివ్ సీడ్ (Linseed oil) నున్న మనీరు (Lime water) పసుముగ కలిపి వాడుట—దిగ్ కాలమునుండియు వచ్చుచున్న ముఖ్యమైన చికిత్స. ఈ సమయమున నూనెలు, క్రొవ్యు ఉపయోగించవగును.

పిక్రిక్ ఆసిడ్ (Picric acid) కలిపిన ద్రావకము — ఏవిధమైన కాలిన గాయమునలంపైనను సాధారణముగ ఉపయోగింపబడు మందు. పిక్రిక్ ఆసిడ్ 1 ద్రావము (Picric acid) అల్కహోలు—1 అవున్సు (Absolute alcohol) పైదావికి వడపోసిన నీరు (Distilled water) 16 అవున్సులు అగువరకు కలుపబడి. దీనిని వాడుటచే చేతులకు మరకలగును గనుక ఉపయోగించుటకు ముందు వేజిన్ (Vaseline) చేతులను పూనకొనిన మంచిది. లోషన్ యందు మంచబడి పండబడిన లింటుపై యీ పిక్రిక్ ఆసిడ్ ద్రావకము వేసి పుండును కుల్లిపోసేయకుండు డిసెప్టము (Antiseptic wool) వేసి కట్టు కట్టునది. ఈ కట్టుము 2, 3 దినములుంచి బాద్టిగ వేడిగనుండు లోషన్ వేసి తడిపి తీసివేసి తరుగ కట్టునది. తరుగ కట్టుట 2, 3 దినములవరకు పండక ర్యురెక్టర్ గా అవకాశము తగ్గించుచూ కట్టునది.

పొక్కు ఎక్కుట

పండవవిధమగు గాయములు మొదటిదానికంటె తీవ్రమైనవి. బొబ్బయొక్క కలుగుచున్నది. పిక్రిక్ ఆసిడ్ ద్రావకము యిక్కడ యుపయోగించవగును. యింక కార్బన్ ఆయిల్, యితర ఆయింటు మెంట్లు వాడవగును. ఆయింటు మెంట్లు వాడుటచే కట్టు గాయమునకు అంటుకొనడనియే కాని గాయముగు శుభ్రముగ నుంచుటకు పిలువడను.

పుండును కుల్లి పండ చేయు ద్రావకమునందు ఒక గంటవరకు ఉంచబడినది గాని, ఉడికించబడినదిగాని అయిన కత్తెలితో బొబ్బను క్రింద కత్తిరించుట మంచిది. బొబ్బలను కత్తిరించిన విధప ద్రవము అతిశుభ్రముగ నుండునట్లు చూచుట తగ్గవలయును.

చర్మము, దాని క్రిందనుండి వానికి చెలువుకలుగుట

మూడవవిధమగు గాయములందు గుడకునకలు యితర వస్తువులు బాగ్రతగా వేడిగనుండు లైసోల్ ద్రావకము, (1% lysol) లోషన్ లోషన్ లోషన్ వేడిగనుండు విదప వేడినీళ్లతో కదిలించి కడుగునది. ఏమృత పిక్రిక్ ఆసిడ్ ద్రావకముగాని ఆయింటు మెంట్లలో ఏదైనాగాని పైచెప్పినవిధముగనే వేయవగును. ఈవిధమగు గాయములను వైద్యుడు చూచుచుండుట తగ్గవలయును.

గొంతుయందు వేన్సిల్స్ బొబ్బ కల్గిన చాల అపాయము. ఏలన స్వరవేటిక (larynx) యందు నెక్టరు చాలకుండుట, వాపు కలుగుట తటస్థించి క్యాఫోక్సొసములను అడ్డము కలుగవచ్చును. ఈ ప్రమాదము అప్పుడే బొయ్యిమీదనుంచి దించబడిన గిన్నెయందుండు ఉడుకునీళ్లు విడ్డలు తెలియక త్రాగుటచే సంభవించుచున్నది. ఇటువంటి సమయములయందు ప్లానెలు (Flannel)ను వేడినీళ్ల యందుంచి తీసి పిండి గడ్డమును క్రింద గొంతుక ప్రక్కభాగముల యందుంచవలయును. చప్పిళ్లుకాని, లేక మంచగడ్డకాని (Ice) కొంచెము కొంచెముగ ఇచ్చుచుండవలయును. మనిషికి చల్ల గాలి తగలకుండునట్లు చూడవలయును.

పుండు అంచుకట్టుకొని నూకలునూకలుగా ఏర్పడునపుడు ద్రవముమానుట శీఘ్రమగుటకు వత్తడములు (Hot fomentations) యువ్వవగును. తీవ్రమైన క్యాబులయందు అనాకారము ఏర్పడుట (మచ్చలవలన) సంభవించును. యిటువంటి సమయములయందు కన్త్రుచికిత్స అవసరమైయుండును.

కాలిన గాయములు, వేన్సిల్స్ బొబ్బలు వీని చికిత్సల అన్నిటియందు బలకరమైన టోపిక్ సేన, మంచి గాలి, పుష్టినిచ్చు ఆహారము, విశ్రాంతి, యందుటకు తగ్గవలయును.

గుంటకలగర

గుంటకలగరయను చిన్నమూలిక ఆంధ్రులకు చిరపరిచితమైన వనౌషధీరత్నము. ఇది ప్రతిగ్రామమునందును సులభముగ లభించువది. ప్రతియింటి దొడ్లలోను తోటలలోను పెంచకనే మొలుచు చిన్నమొక్క. ఇది చెమ్మనేలలయందు కోమలముగ పెరుగును. మెట్టభూములలో పెరుగు మొక్క గిటకపారి పొట్టిగ నుండును. మాగాణి గట్లలోను నీటికయ్యలలోను పెరుగు మొక్క కోమలముగను పొడవుగను యుండును. మలబారు ప్రాంతములలోని గుంటకలగర గోగు మొక్క లంతపొడవుగ నెదుగుచున్నది. వాటినుండి ధారాళముగ స్వరసమురు పిండవచ్చును. ఈస్వరసము నల్లని సిరావలె ఉండును. ఇందువలన మూలికయందు లోహపదార్థమున్నదని తెలియుచున్నది. గట్టి నల్లరంగు గుడ్డలకు అద్దనప్పుడెల్లను రంగాడీలు లోహమును వాడెదరు. పురాతనపద్ధతి ప్రకారము సిరాలను తయారుచేయుటలో లోహపుముక్కలు అవశ్యకము అనగా కరక్కాయ, ఉసిరిగపసుగు, అన్నబేడి, ఇసపచీలలు యీ నాలుగు వస్తువులను నీటి యందు ఉరవేసిన నల్లనిసిరాకాగలదు. ఈసిరానే మనపూర్వీకులు వ్రాయుటకు వాడుకొనుచుండిరి. ఈఉటచేతనే చాయపనివారు (రంగాడీలు) తెల్లటి వస్త్రములకు నల్లటిలంచులను కట్టుచుండెడివారు. ఉసిరిగపచ్చడి, కరకపచ్చడి తొక్కి బాడీలకు నింపిన మరునాడే పచ్చట్లు నలుపుతిరిగిపోవుట మనస్త్రీలకు తెలిసినవిషయమే. కనుక కరకఉసిరిగలయందుకూడ లోహపదార్థమున్నదని తెలుసుకొనవలయును. అన్నబేడి యందుకూడ (Sulphate of iron) లోహమున్నది.

కనుక లోహపదార్థముగనులయందేకాక గుంటకలగర, కరక, తాండ్ర, ఉసిరిక మొదలగు వనమూలికల యందుకూడ ఉన్నదని గ్రహింపవలయును.

తెల్ల వెంట్రుకలను నలుపుచేయుటకు తయారుచేయు ప్రతివస్తువునందు లోహము కలియుచున్నది. కనుకనే ఆయుర్వేదవేత్తలుకూడ తెల్లవెంట్రుకలను నలుపుచేయుటకు గుంటకలగరాకు రసమునే పలుమారు తెలాదిప్రయోగములయందు చేర్చిరి. కంటి జబ్బులకు, కంటిరెప్పలు నలుపుతిరుగుటకు గుంటకలగరస్వరసముతో వత్తులను తయారు చేసి యండబెట్టి నూనెతో దీపమును వెలిగించి కాటుకను తయారుచేయు పద్ధతి స్త్రీలకు తెలియని విషయముకాదు.

కవీశ్వరులు కుంతలములను వర్ణించునప్పుడెల్లను తుమ్మెదరెక్కలనే ప్రధానమైన ఉపమానముగ తెచ్చెదరు. తుమ్మెదకు సంస్కృతమున భృంగమనిపేరు. గుంటకలగరకు

కూడ భృంగమని పేరుకలదు. కంటిజబ్బులకు, తలనొప్పలకు, వెంట్రుకలు నలుపు తిరుగుటకు తయారుచేయు భృంగామలక భృంగరాజాది తైలములలో ముఖ్యముగ చేరు స్వరసములు గుంటకలగరసము, ఉసిరిగరసము.

పాండు, కామెల, సంజ మొదలగు రక్తహీనతవలన కలుగు జబ్బులకు లోహ మాండూరములనే ఆయుర్వేదవైద్యులు వాడెదరు.

అంగవైద్యులుకూడ లోహసంబంధములగు జ్వరములనే ఇచ్చుచున్నారు.

రోగములకు వాడు లోహమును తయారుచేయుటలో కొంత కష్టమున్నది. లోహమార్లమును తయారుచేసి భావనలు, శుద్ధులుచేసి పిమ్మట పుటములను వేయవలయును. చాల జాగ్రత్తగ తయారుచేసినగాని లోహసింధూరము తయారు కాజాలదు. తయారు చేసినపిమ్మట కొంతకాలమునకుగాని వాడుటకు ఉపయోగపడదు.

ఇట్టి లోహమునకు బదులు గుంటకలగరను ఉపయోగింపవచ్చును. ఇది సులభ సాధ్యమైనది. కావలసినప్పుడెల్లను వాడుకొన వచ్చును. ఒక వేళ మోతాదు పెచ్చు తక్కువైతే నను ప్రమాదము లేదు. గుంటకలగరను జ్వరమువలె గాకుండ కూరగను, పచ్చడిగను తయారుచేసి భుజింపవచ్చును. దీని పచ్చడి రుచికరముగనుండి అరోచకమును పోగొట్టును.

గుంటకలగరజాతిలో మూడు జాతు లున్నవి. తెల్లటిపూలజాతి యెల్లప్రదేశముల యందును లభించును. పచ్చపూలజాతి అరుదుగ దొఱకును. నల్లపూలజాతి లభించుట లేదు. బెంగాలునందు సంయుక్తపరగణాలయందు ఇది లభించునటుల తెలియుచున్నది.

నల్లపూలు పూయు గుంటకలగరకు గుణమహత్వము యెక్కువగ చెప్పెదరు. అరుదుగ లభించు వస్తువునందు మనవారికి నమ్మకము ప్రేమ యెక్కువగనుండును. పెరటి ఛెట్టు మందుకు పనికిరాదను సామెత. హేరాళముగ లభించు ఓషధియందు నమ్మకము తక్కువగ నుండును. ఇది ప్రపంచధర్మమేగాని గుణమునందు తెల్లపూల గుంటకలగర యేమాత్రము తీసిపోదు.

శరీరముమీద పచ్చ పొడిపిందుకొనువాడుక హిందూదేశమునందేగాక ఇతర దేశములందుకూడ వాడుకలో ఉన్నది. ఈ పచ్చపొడుచుటకు మనదేశములో గుంటకలగర రసమునే వాడెదరు. ఈరంగు యెంతకాలమైనను శరీరమందు నిలచియుండును.

—మిగిలియున్నది.

శవమును బయటికివేసి నక్కలు హత్యను బయలుపెట్టినవి:—

దైమందు హత్యచెంతవన్న అమరాల్లిగ్రామమున జరిగిన వృత్తాంతము. ఈమెబాల పదునాఱు వత్సరముల బాలిక. ఆమె ధర్మ భగవద్దాసాధపాలు. పాఠికవత్సరముల వాడు. భార్యార్థ రైతువుయను రవ రవలతోగూడిన కాపురము చేయుచుండిరి. ఉన్నట్టుండి ఒకనాడు ఈమెబాల ఊరియందెచ్చటను కాన రాలేదు. పొరుగుననున్న ఈమెబాల చుట్టములు ఈవిషయమై భగవద్దాసాధపాలుని ప్రశ్నించిరి. ఆమె ఎటు పోయినదో ఏమైనదో నాకు తెలియదని ఆతడు చెప్పెను. మఱునా డుదయమున ఉప్పుకాణంపలో పాటు సమయమునందు నక్కలు రొంపిలోనుండి ఒక శవముయొక్క చెండుపాదములను బయటికి లాగుచుండుట గ్రామమువారు చూచిరి. రొంపిలోగుదికట్టపాతి దానికి శవమున కట్టివేసి పూడ్చివేసినసంగతి ఎల్లరకు తెలియవచ్చెను. అది ఈమెబాల శవముగా పోల్చబడెను. భగవద్దాసాధపాలుని అచ్చటను తీసికొనివచ్చిరి. ఆతనిని శవమును బయటకు లాగుచునిరి. లాగుచు ఆతడు జరిగినసంగతి నిట్లు చెప్పెను. “మొన్న సాయంత్రము ఏదయో సందర్భమున శోపమువచ్చి నేనామెను చెంపపై గట్టిగ కొట్టితిని. అందుతో ఆమె అనువులు వాసెను. ధయపడి ఆమె శవమునిట్లు ఈయరదలో పడవైచితిని,” అనిపూరుపోలీసువారు విచారించున్నారు. పు న స్థి వి తు ం డ గు ట :—

పంజాబునందలి లిల్లపూరు జిల్లానుండొకయూర మోతీ అనబడు మాడిగవాడు ఉండెను. ఆతఁ డొకపరి తన పక్షపాతిమందుఁ జెప్పులు కట్టుకొనుచుండ నాతనికెనుక నొక నల్లనిత్రాచు పడగవిప్పి ఆతనిని ప్రేటువేయ చూచుచుండె. అదికనిపెట్టి దాని నాపవలెనని నొక మూడుకాళ్లలిల్ల వారిఁడెల్లెనో లేదో; తృటిలోనాభుసంగ మాతనిని కాల్చిపై గజచి వెంటనే అదృశ్యమాయెను. ఆతఁడు తాళచే హా హా రసములు సల్పుచుండ నిరుగుపొరుగువారు విచ్చేసిరి. ఆతఁడు స్పృహదాపి పడిపోయెను. కొంతపడికి మోతీ మరణించెనని దహంతృప్త్యములు నెఱవేర్చి ఆతనిశవమును దహనవాటికి గొంపోయిరి. వారాశవమును గొంపోవు చుండ నొక సంయుమి విచ్చేసి జరిగినదంతయు పూసగుచ్చియుల వారలచే నెఱింగి వారలతో దూరముగ దాను వైచిన గీతచుట్టు బయట నిశ్చబ్దముగ గూరుచుండుదని చెప్పి, తాను శవమును గీతలోపలనుంచి నొకపాత్ర నిండ నీరుదెప్పించి అజలమును దవపైనను శవముపైనను జల్లి శవముచెంత నాశీనుడై మంత్రోచ్ఛారణకు గడంగెను. కొంతపడి కొకనల్లనిత్రాచు విచ్చేసి మోతీ శవముచెంతకు పోయి శిరమునువాల్చి విడమును గ్రహించి యంతఃస్థానముయ్యెను. అనంతరము కొన్ని నిమిషములకు మోతీ నిద్రనుండి లేచినట్లు లేచెను. చచ్చిన వానిని మంత్రబలముచే బ్రతికించిన నాయతీశ్వరుఁడు యిప్పుడే ఏగుఁడెంతునని చెప్పి మటుమాయమయ్యెను. తదుపరి వెతికినను గాన్పించలేదు. మోతీ యిప్పటికిని సజీవుడైరినపని చేసుకొనుచున్నాడు. ఇదంతయు కన్నులార గాంచినవారుగూడ నిప్పటికిని ఉన్నారు. —మర కాని పరాత్పరరావు.

వ ని తా లో క ము

శ్రీమతి రాయ సరస్వతి అమ్మాళ్ గారు:—

తమిళదేశమున వలస నెలకొన్న ఆంధ్ర రమణీమణులలో నొకరై. ఆంధ్రభాషయందు మంచి ప్రవేశము గలదు. నేమంత పురమునకు సమీపముననున్న ఒడుగత్తూరు అను గ్రామమునందలి బాలికా పాఠశాలయందు ఉపాధ్యాయునిగా ఉన్నది. గృహ లక్ష్మీలోని బాలవిజ్ఞానశాఖకు వ్యాసములువ్రాయ వాగ్దానము చేసియున్నది.

శ్రీమతి ఉన్న వ లక్ష్మీబాయిమ్మగారు:— ఈమె శ్రీయుత ఉన్నవలక్ష్మీ

రాయ సరస్వతిఅమ్మల్

నారాయణగారి సతీరత్నము. లక్ష్మీ నారాయణగారు 1921-వ సంవత్సరమున చెఱసాలకు పంపబడిన పద పడి ఈమె వారిసాన మాత్రమంచి ఆంధ్రదేశమునందు బ్రహ్మాండ మగు ప్రచారముగావించి ఆ సంతరము శారదానికీతనము ప్రారంభించినది. పూనాలోని కార్వేగారి స్త్రీ విశ్వ విద్యాలయమునకు సరిపోల్చదగిన సంస్థను నెలకొల్పి నిర్వహించుచున్నది. ఈ జగమెరిగిన బ్రాహ్మణి ప్రస్తుతము గాంధీమహాత్ముల వారి ఆదేశానుసారమున లవణ సత్యాగ్రహమునకు పూనుకొని గుంటూరు మండలమునందలి స్త్రీ వళమునకు నాయకత్వము వహించియున్నది.

శ్రీమతిఉన్నవ లక్ష్మీబాయిమ్మగారు

శ్రీమతి కాళంగి శేషమాంబ గారు:—ఈమె వైశ్యయువతి. గుంటూరు నివాసిని.

వైశ్యయువకులకు విజ్ఞానాభివృద్ధిని చేయు తలపున ఈమె 1926-వ సంవత్సరమున గుంటూరునందు వైశ్యయువతీద్యాలయమును స్థాపించి నిర్వహించుచున్నది. ఈ సుప్రసిద్ధ విద్యాలయమును గూర్చిన చిత్రములు నాలుగు ఈమాసము నేతోకచో ముద్రించి యున్నారము. శ్రీమతి కాళంగి శేషమాంబగారు వనితాలోకమునకు చేయుచున్న సేవను గమనించి పెద్దాపురమునందు కూడిన వైశ్యయువజన మహాసభవారు “మహిళా సేవాధరీణ” అనుబిరుదమును బంగారుపతకమును ఇచ్చిగౌరవించినారు. ఈమె దేశమాత పిలుపునా లించి లవణసత్యాగ్రహమున చేరిపనిచేయుచున్నది.

శ్రీమతి సీతా బాయిమ్మ గారు:—

మృదానునందలి ఆంధ్రమహానాయకులలో నొక

శ్రీమతి కాళంగి శేషమాంబ గారు

రును మొక్కవోని దేశాభిమానులును నగు శ్రీయుత వి. యల్. శాస్త్రిగారి తనయు. ఈమె బాగుగ చదువుకొన్నది. యోగ వ్యాయామము సూర్యనమస్కారవ్యాయామమువీనియందు ఈమె శ్రద్ధతోకృషి చేయుచున్నది. సుప్రసిద్ధులగు బులుసు రామజోగరావుగారు ఈవ్యాయామములందు ఈమెకు ఆచార్యులు. ప్రక్కపటమున ఈమె సూర్యభగవానుని చూచుట కవకాశమున్న ప్రశాంత స్థలమునకుబోయి సూర్యనమస్కారము గావించుట చూపబడియున్నది. శ్రీయుత పేరేపి వేంకటసుబ్బయ్య (ఎం. ఏ; బి. ఇ. డి) గారికిచ్చి ఈయమకు గతమాసమున వివాహము గావించిరి.

శ్రీమతి సీతా బాయిమ్మ గారు

ఆ పు వి మా న ము లో వ్యాయాస ము స ల్పుట :—

అమెరికా ఖండమునందు పెంటులూయినగరమున వ్యాయాసమునకు సిద్ధముగనున్న విమానములోనికి ఆపు నౌకచానిని ఎక్కించిరి. విమానము విడువేల అడుగుల ఎత్తునకు పోయెను. గంటకు మాటముప్పదియైదు మైళ్ల వేగమునవయ్యాము చేయుచుండెను. అసమయమున ఆపుని పూలు నీటికిరి. విమానయానమున అయాపు ఎట్టికంగారును పడలేదు.

ఒకే కాన్పున నలుగురు బిడ్డలు :—

శ్రీకాకుళం తాలూకా లునులాం గ్రామములో రామ రామమ్మ అను కాపుస్త్రీ ఈమధ్య నలుగురు (రెండు కవలలు) పిల్లలను ప్రసవించెను. నలుగురు నజీవులై యున్నారు. జనులందరు వెల్లి ఈవితను చూచుచున్నారు. (కలింగ)

ముప్పది రెండు వేల అడుగుల పైకి పోయిన నైమానికురాలు :—

ఎలిసాబెత్ స్మిత్తు అనుకన్య. ఆమె వయసు పదునెనిమిదేండ్లు. ఆమె గొప్ప నైమానికురాలు. ఈమధ్య ఆకన్య విమానములో ముప్పదిరెండువేల అడుగుల ఎత్తునకు పోయెను. ఇంతకుక్రితము మాక్వార్ క్రాసన్ కన్య ఇరువదినాలుగువేల అడుగుల అడుగుల ఎత్తునకు పోయెను. అప్పటికి అంతఎత్తునకు పోయిన నైమానికురాలు ఆమె ఒకరియే. ఇప్పుడు ఎలిసాబెత్ స్మిత్తు అంతకంటె ఎక్కువ ఎత్తునకు పోయి అధికక్రింది సంపాదించినది. ముప్పదిరెండువేల అడుగుల ఎత్తునకుపోయినను స్మిత్తుకన్యకు తృప్తికల్గక ఇంకను పైకిపోవలెనని చూచినది. కాని అచ్చట డోపిరి ఆడలేదు. అందుచేత ఆమె చటాలున ఇరువది ఏడువేల అడుగులలోనికి జారి ఆపాయము కలుగకుండ క్రిందకు దిగినది.

తట్టెమ్మ వారు పోసినను పెల్లి చేసితీరెను :—

నెల్లూరు సమీపమున నౌక గ్రామములోని వక వటుంబీవడు కారదాకాసనీతిచే తన వమాత వివాహము నిర్ధారణచేసికొని యుండెను. పెండ్లికి ముందులోక విమానము తట్టెమ్మవారు సంప్రపాపమైంది. కాసనీతిచే వివాహమును విలువబాలక అమ్మవారు పోకియొండినను బిడ్డకు వివాహము గావించెనని తెలియుచున్నది. (వృత్తి)

10 ఏండ్ల మానవ్యతము :—

ఇంగ్లండునందు దొక్ట్రీ పది వత్సరములు మాటలాడకుండనుండెను. ఈపె పేరు అనీసియ్యర్సన్. మాటలాడుటకు అవసరమున్నపుడు కాగితముపై వ్రాయుచుండెడిది. దొక్కినీడితయైనపుడుకూడ ఈమె తన

మహాభావమును వ్రాసియు తెలిపెను. ఈ మానవ్రతమునకు కారణము తన ప్రక్కయింటియందున్న ఒక యువతిపై నిండ కల్పించుటచే ఆయువతి మరణించుటయట.

హిందూవులు ఇస్లాము మతమున జేరుట:—

1911-వ సంవత్సరారంభమునుండి 1921-వ సంవత్సరంతమునకు హిందూదేశమునందలి 1,12,000 మంది హిందువులు బుద్ధిభార్యకముగ మహమ్మదీయ మతమును స్వీకరించిరి.

ఒక్క నిమిషమునకు యుద్ధ వ్యయము:—

ప్రపంచములోని సగ్గునుచోరాజ్యములవారసు యుద్ధవ్యయమునకై నిమిషమునకు పదమాడువేల రూపాయలు ఖర్చుపెట్టుచున్నారని బ్రిటిషు విదేశ రాజ్యాంగమంత్రియగు పోర్సడనుగారు చెప్పుచున్నారు.

గాడిచెనుతన్నుట సక్కనుతోక్కుటవలె శుభప్రదము:—

అలహాబాదులో ఉన్నతబాతికి చెందిన యొకరింట నిటీవల జరిగియుండిన వివాహములో విశ్రయాచార మొకటి గమగొనబడెను. విడిదిలో వ్యామనద్ద గాడిచ యొకటి గావనయ్యెను. వరుడు వధువుయింటికి బయలుదేరునపుడు గాడిచ నొకదానిని తన్నివచో శుభము కలుగగలదను వమ్మకము కొందరికి గలదని తెలియుచున్నది.

వధూవరులను ఒడిలో పెట్టుకొని ఊరేగించిరి:—

కారవాచట్టమునకు తెలివి అలహాబాదులో చేయబడిన ఒకానొక వివాహములో వధూవరులు శేవలము శిశువులేయనందున వియ్యంతులును, వియ్యపురాండ్రును వారిని ఒడిలో కూర్చుండజెట్టుకొని ఊరేగింపు సాగించిరి. అవస్థ.

కాలు ఇన్నూరు చేయుట:—

వివిక్రాడ్ కోనరాజ్ అనుయువతి తనకాలును 45000 డోలర్లకు ఇన్నూరు చేయించెను. ఇప్పుడు ఆకాలుకు దెబ్బ తగులుటచే కంపెనినుండి ఆ మొత్తమున పొందినది.

అమెరికాలో కోటిశ్వరులు:—

1914 లో అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములందు 7000 మంది కోటిశ్వరులు బుండినారు. అసంఖ్యలు అద్దలేనంతా పెరిగిపోయి ఇప్పుడు 40000 మంది కోటిశ్వరులైయున్నారు.

అమెరికాలో బాల్య వివాహములు:—

బాల్యవివాహముల కాతావియని భారతభూమిని ఆక్రమించిన మిస్ మేయో దేశమగు అమెరికాలో 16 సంవత్సరములకు లోబడిన వయసుగల బాలభార్యలు మాడులక్షల ఏబదివేలమంది కలరు. ఆ దేశమున బాల్యవివాహములపై మోలా పెనుగుచునేయున్నది. తగ్గించవలయునని ప్రభుత్వమువారు తంటాలు పడుచున్నారు. పెన్సిలువేనియాలో 16 సంవత్సరములకు లోబడిన వయసుగల బాలికల వివాహములు నిషేధింపబడినవి.

పత్రికలనిచ్చు యంత్రము:—

మద్రాసు పెన్ట్రలుస్టేషనులో స్టాటుఫారము టిక్కెట్టు ఒక మెషినులో అజావేసి నొక్కిలాగినచో లభించుట చాలమంది మాచియుందురు. జర్మనీలో పత్రికలనిచ్చుటకు యంత్రము కనుగొనబడినది. పత్రిక యొక్క మూల్యము అందుపడవైచి మీటలాగినచో పత్రిక బయటకు వచ్చును.

మొర్రాకో స్త్రీలు

మొర్రాకో దేశము ఆఫ్రికాఖండములోనిది. ఆఖండమున వాయవ్యదిశను అట్లాంటిక్, మెడిటరేనియను సముద్రముల సంతియున్నది. విస్తీర్ణము 231,5000 చతురపు మైళ్లు. జనభా 6,000,000 మంది. ఫ్రెంచి, స్పానిషు, అరేబిక్, బెర్బరుభాషలు మాట్లాడబడుచున్నవి.

చూపులకందని సౌందర్యము

ఇవి బయటికి వచ్చుంప్పుడు మొర్రాకో స్త్రీలు సర్వసాధారణము గ ధ రించు దుస్తులు. మొర్రాకోదేశపు స్త్రీలు ఇబ్రహీమభార్యత్వము ఆచారమే. స్త్రీలకు ఘోషాపద్యతిరులు తొడుగుదురు. పురుషులు షాట్టి నిర్బంధము. వివాహవిచ్ఛేదమునకు అనుమతి సుల్తుగావల ధరించురు.

భూమి వ్యవసాయమునకు అనుకూలమైనది. బాగ్గీభాగ్యపు వ్యవసాయము బహుళము. సెబాయిలోయలో వేలకొలది యకరములలో ద్రాక్ష కృషి చేయబడుచున్నది. గోధుమ, చిక్కుడు, అవిశే, మొక్కతొన్న ఇవి ఇతరములగు పంటలు. ఖర్జూరము, నారింజ, నిమ్మ మొదలగు ఫలవృక్షములు సమృద్ధిగ గలవు. పెక్కు గుఱ్ఱములు, పశువులు, గొట్టెలు, మేకలు, ఒంటెలు ఇవి ఆదేశమునందలి పశుసంపద. రాగి, సీసము, కాటుకరాయి, గంధకము, వెండి, బంగారము, పెట్రోలియము ఇవి ఆదేశమునందలి ఖనిజములలో పేర్కొనదగినవి.

మొర్రాకోదేశీయుల నాగరికత అతిప్రాచీనమైనది. అయితే ఆదేశమున వ్రాతమూలకమైన విద్య వివేచముగ లేదు. కావుననే చదువుకొన్నవారిలో పెక్కురు ఇతరులకొఱకు ఉత్తిరములు వ్రాసి జీవించుచున్నారు. మతము మహమ్మదీయమతము. స్త్రీలకు ఘోషాపద్యతిరులు తొడుగుదురు. పురుషులు షాట్టి నిర్బంధము. వివాహవిచ్ఛేదమునకు అనుమతి సుల్తుగావల ధరించురు.

వేదాంతాలవలె మొర్రాకోదేశమునందలి మహమ్మదీయులు స్త్రీలను సకలదోషములకు ప్రధమభూమి యని తలంచుచు వారిని పాయరానిఘోషాపద్యతిరుండుంచుదురు. మొర్రాకోదేశమున ఎండలు మెండైనను స్త్రీలు బయటికి పోవలసినచో శరీరము ఆపాదమస్తకము బట్ట కప్పుకొని పోవలసినదే.

లోహపాత్రలకంటె మట్టిపాత్రల వినియోగము ఆదేశమున పొచ్చు. మృగ్గయ పాత్రలనిర్మాణమున మొర్రాకోదేశీయులు సిగ్ధహస్తులు. కుండ లమ్ముబజారును ఒకపరి పరి

కిందిన విదేశీయులు వాని పనితనమునకు పరమాశ్చర్యమును పొందకమానరు.

మొర్రాకో స్త్రీలు సౌందర్యవతులు. వారి ముఖములు ఆకర్షణీయముగ నుండును. ధనవంతులగు స్త్రీలు వారి సహజసౌందర్యమునకు పెట్టుబట్టలు కట్టుట చేపన్నెగుర్చుకొందురు. ఆపట్టు బట్టలు సరిగ్గ తీగల బుటేదారివను లతో జల జల లాడుచుండును.

ఏకరీతి జీవనము మూలమున గలిగిన విరసము, విసుగుదల వీనిచేకూడ నక్కడిదంపతులు ఒండొరులకు విడాకు లర్పించు కొనవచ్చును. ఈసందర్భము లలో భార్య వివాహకాలమున తన పుట్టింటనుండి తెచ్చిన సమస్తవస్తువులను తిరిగి పొందుటకు హక్కుగలిగి యుండును. ఇంతకు మించి ఎట్టిపరిహారమును పొందుటకును ఆమెకు ఆశేకాని అవకాశముగానిలేదు. ఇట్లుభర్తలచే విడువబడిన స్త్రీలందఱును రొట్టెవ్యాపారము చేయుదురు. ఇతరులీవృత్తి పొంతకు పోవరు.

గోడలపడున కుములు సౌందర్యము

సేవకురాండగుస్త్రీల సితి ఆదేశమున మేడయొక్క వరండాలోనుంచి బహిష్కరణచేయబడు చూచి మిక్కిలి దుర్భరముగా నున్నది. అట్టి నను మేలిమునుగు వేసికొనవలసివచ్చేది. వారి జీవితమున సుఖముగు ఒక్కరిమిషముగాని, అట్టివారి ముఖమున ఒక్క హాసరేఖగాని ఉండనేర వనినచో అతిశయోక్తిగాదు. ఉదయాస్తమయములు ఆమె కాయకన్యములతో అవశయగుచుండును. మొర్రాకో స్త్రీలు తమసౌందర్య రక్షణమున జాగ్రత్త చూపవలయును. ఏమన ఏచూత్రము మగనికి అసహ్యముకల్గినను ఆమె నాతడు వెంటనే వదిలివేయును. కాబట్టి మొర్రాకో స్త్రీ తన సౌందర్యమును పెంపొందించుటకు కండ్లకు సురమా విడువక పెట్టుకొనును. కాలివేళ్లకు, చేతివేళ్లకు వెంటవెంట గోరింట పెట్టుకొనును. ఎంత అందముండిననేమి? వారు బహిష్కరణచేయబడు చూచుటకే ఎంతమాత్రము అవకాశము లేదు. స్త్రీలుండు తావులకు సాధారణముగ కిటికీటీలుండవు. అట్టి తావులలో వారు వచ్చియుండి యులు ఉండవలెను. బయటికివత్తురా దట్టమైన ముసుగు వేసికొనితీరవలెను.

భారత నాటీ మణులకు :—

స్వరాజ్యసమరమున స్త్రీలు నిర్వహింపవలసిన కార్యభారమునుగూర్చి గాంధీ మహాత్ముడు తన 'యంగుల్ఫండియా' పత్రికలో నిట్లు వాయించుచున్నాడు:—

“ఈ సత్యాగ్రహసాధనసమరములో తేరుటకై సోదరీమణుల సేవలత్యాగభావముతోనుండుట శుభమాచనము. దీని వలన నా కొక సత్యము గోచరించివది. అవల కాసనోల్లంఘన మెంతయుత్పాకారణ మైనను స్త్రీజనమును దీనికర్పించుట వరహా నిచ్చి వక్కగొన్నట్లు నిష్ఫలమైన చేరుతును. వాచీ మందలోబడి మాయమగుదురు. వారు దాహముగొని యున్న త్యాగమహిమ యందులేదు. ఈ యహింసాయుద్ధము నందు స్త్రీజనము పురుషుల కంటె వధికమైన త్యాగము గావింప వలసి యున్నారు. స్త్రీలు దుర్బులనుట దుష్టము. అది పురుషుడు స్త్రీవానికి చేసిన మహాపరాధము. వారి యుద్దేశమున బలమనగా అత్యంతక్రియే యైనచో నందు స్త్రీలు పురుషుల కంటె నెన్నియో రెట్లు మించిపోగలరు. స్త్రీల కాత్మసుఖరణ విశేషము. స్వార్థ త్యాగ కత్తి యధికము. క్రద్ధా సహన శక్తు లెక్కువ. ధైర్యగుణమునకు వారుపెట్టినది పేరు. స్త్రీ లేనిదే పురుషునకు ప్రపంచములో స్థానమే లేదు. అహింసయే మన భావిస్థితికి మూల కందమయ్యెనేని స్త్రీలే మన కౌధారము. సేనసేక సంవత్సరముల నుండి యీ భావమును వికర్షించు కొనుచుంటిని. ఆశ్రమ స్త్రీ జనము పురుషులతోబాటు చుమ్మగూడ గొవిహండని కోరినప్పుడు స్త్రీలకు ఉప్పు కాసమునుల్లంఘించుట కంటె మహాత్తరమైన కర్తవ్యము కలదని నా యంతరాత్మకు తోచినది. 1921 లో పురుషులు కల్లంగడుల యొద్దను, విదేశ వస్త్రముల దుకాణముల కదను చేసిన పితటింగు తలచిన దానికంటె నెక్కువగా ఫలించినను తుదకు హింస పాటమారించుట వలన నా ప్రయత్నము విఫల మయ్యె నని తోచుచున్నది. మరల నా విషయమున జయము లభింప వలయు వస్తుచో పితటింగు ప్రారంభింప వలయును. అది చివరవరకును కాంతముగ జరుప గర్హితచో ప్రజలలో సహృద్మయైన ప్రబోధము గలుగ గలదు. అది నిర్బంధము చేత నెన్నటికిని గాదు. మనస్సు మారునట్లు తలచి సుసంస్కరణము చేయింపవలయును. మనస్సు పరివర్తింప కేసి సంస్కారము చేయుటలో నాడువారిని మించిన వా రెవరు? మద మత్తితలను గూర్చు మద్యములును, విదేశ వస్త్రములును చిట్టచివరిప కాసనము వలననే బహిష్కరింప బడ వలయును. కాని యాకాసనము ప్రజలలో నప్రతిహత మైన యాందోళనము పుట్టినగాని బయటికి రాదు. ఈ సంస్కారములు రెండును జాతి కత్యావశ్యకములు గావని యొప్పును చెప్పవలయు. కల్లు, సారా, పల్లమందు మున్నగువి తదభ్యాసుల భర్తప్రవృత్తిని నాశనము

నొందించును. విదేశవస్త్రములు దేశమున కర్థవాకనము గల్గించి, లక్షల కొలది జనులకు చేయి నోరు నాడ నుండ జేయును. ఈ దురభ్యాసముల వలన దుష్కృతములను వారి కుటుంబము లనుభవించుచున్నవి. తద్వారా శ్రీలకు వాని వలన ఇక్కట్లులు వికటము. త్రాగునీరుల భాగ్యలాపికావము తమ కులగౌరవమును, ధన భాగ్యముల నే రీతిని పొందుపెట్టినచో యెఱుంగుదురు. ఒకప్పుడు చూడఁ జక్కనై యున్న వారి యిండ్లివస్తుదు దగ్గరదేవతా నిలయములైనవి. మన దేశపు పల్లెలలో లక్షల కొలది శ్రీలు పనిపాటులు లేక నానాకష్టముల పాలగుచుండుట వారికి స్వానుభవమే. చరఖాసంఘములో పురుషులు పదివేల ముండియే యుండ శ్రీలు లక్షమంది యున్నారు. భారతదేశ శ్రీజన మీ సంస్కరణములను జేపట్టి నిర్వహించుదు గాక! అప్పుడు బాతీయ స్వాతంత్ర్య సంపాదనమునకు బురుషుల కంటె వారే యెక్కువగ దోడ్పడిన వారగుదురు. అప్పుడు వారికి మున్నెన్నడు నెరుగని క్రొత్తకత్తి, నూతన విశ్వాసము లభింప గలదు. విదేశవస్త్రవ్యాపారులును, తదవస్త్రధారులును, మద్య వ్యాపారులును తదభ్యాసులును, శ్రీ జనముల ప్రార్థనమును వినిసంతలే వారి మనస్సులు కలుగక మానవు. ఏది యెట్లున్నను శ్రీలు పూర్వోక్త చతుర్వర్ణములపై దౌర్జన్యము చేసి రనిగారి, చేయ దలపెట్టెనని కాని యెవ్వరును చెప్పజాలరు. ఈ యాంకోశమును గవలము శ్రీలు ప్రత్యేకముగ ప్రారంభించి నిర్వహించుటలో రమ్యత యున్నది. వారు సాధ్యమైనంత వరకు అవసరమైనచో పురుషుల సహాయమును బొందవచ్చును. కాని పురుషులు శ్రీల కనుచరులై మాత్రమే యుండవలయును. ఈ యాంకో శములో, చదువుకొనిన వారైనను గాక పోయినను, శ్రీ లెల్లరును వేల కొలదిగ బాల్సాన వచ్చును. విద్యుషీ మణుల కిందు వీదలతో సహానుభూతి భజించుట కవకాశము కలిగి, వీదల దర్పార్థములు వశింపనుండ దోడ్పడ వచ్చును. విదేశవస్త్ర బహిష్కార సమస్యను వారు పరిశీలించి చూచినచో కద్దరు ప్రచారము వలననే యిది సాధ్యమగునని మలభముగ చెలిసికొనగలరు. భారత దేశీయలెల్లరికిని గావలసిన వస్త్రములను మిల్లులపై తయారుచేయుట ఇప్పటిలో సాధ్యము కాదని మిల్లు యజమానులే యంగీకరించెదరు. కద్దరు ప్రచారము వలననే దగిన పరిధికు లేర్పడినచో లక్షల కొలది గ్రామములలో కొట్లకొలది కుటీరములలో దానిని సృష్టి చేయగలము. శ్రీ జన మెల్లరును తమ కవకాశ మున్న ప్రతి నిహేషమును చేమాలు సృష్టికై వినియోగించి కద్దరు ప్రచారమున కనుకూలమైన పరిధికుల నేర్పఱచు భాగ్యము అదయ్యుదురు గాక! కద్దరు సమస్యలో దేశ మునకు గావలసినంత చేమాలు వడుకుటయే ముఖ్యము. కడచిన పది దినముల ప్రస్తానములో పని తొందరచేత కద్దరునే యుపయోగించవలసిన వాడనై దానివలన నిదివర కెన్నడు నెఱుంగని ప్రయోజనమున్నదని తెలిసి కొంటిని. కద్దరు నిజముగ వద్దుత మగు సాధనము. నా సమాచరు లెల్లరును కేవల మాడుకొను చున్నట్లుగా పని యేమియు నాపక, దినమునకు నాలుగు గజముల గుడ్డను సరిపెసిన 12 వ నెంబరు నాలుగు పడుక గల్గి వారు. కద్దరు కంటె మలభసాధనము మఱి యేదియును లేదు. ఈ మధ్యపాన నిషేధ, విదేశవస్త్ర బహిష్కరణముల ధర్మప్రాబల్యము మహా దైర్యమైనది. వాని రాజకీయ ఫలితము గూడ తక్కువది కాదు. ముక్తుపదార్థముల నిషేధముతో భారతదేశ ప్రజలకు 24 కొట్ల రూపాయలదాయమగును. విదేశవస్త్ర బహిష్కరము వలన 80 కొట్ల రూపాయలు మిగులును. ఇవి జయము నొందినచో ఉప్పుచట్టము రద్దయిన దానికంటె నెక్కువ లాభము. ఇట్టి ధనలాభమే కాక వీని ధర్మప్రవృత్తి యతిలోక మైనది. కాని యీ వీకటింగులలో మా సామా సము, మా యుత్సాహము ప్రకటించుట కనువు గలుగదని నా సోదరీమణులు ప్రశ్నింతురేమో? వారు మనఃపూర్వకముగ నీ మహాప్రయత్నమున నిమగ్నలయ్యెదరేని కావలసినంత యుత్సాహవేగములకు దావుండ

గలదు. ఈ యాండ్లోనమును నిర్వహించుక భూమి కారాగృహప్రవేశము గూడ లభింప వచ్చును. ఈ ప్రయత్నములో వారవమానములను దెబ్బలను గూడ పహింప వలసి వచ్చుననుట యనుభవము గాదు. అట్టి బాధావమానముల పహించుట సోదరీభవములకు గర్వకారణముగావలయును. భారతదేశ పుణ్యాంగవల కట్టి కష్టములు గర్భిణిలో వారి యభీష్టము పత్వరముగనే చేపూరిగలదు. భారత వారీలొకము వాప్రాధము సంకీర్తించినచో వారు పత్వరలై కార్యరంగముక కవరంప వలయును. పవ్యభారత దేశము నీ యత్నమునకు సంసిద్ధముగ లేనిచో సాధ్యమైన రాష్ట్రముల వాకే దీనిని గైకొందురుగక | ఇతర రాష్ట్రముల కదియే మాగ్గ దర్శక మగును.”

(కృష్ణపత్రిక).

కళావంతుల మాస్యములు:—

శ్రీయుత వల్లూరి సూర్యనారాయణరావుగారు పైవిషయమునుగూర్చి ఇట్లు పలుకుచున్నారు:—

డాక్టరు ముత్తులక్ష్మీరెడ్డిగారు వ్యభిచారమే వృత్తిగాగల కులముండరాదనియు, కళావంతుల దేవాలయ సర్వీసుమాస్యములు శేరిలుగా మార్చగానే, వీరి అపవీల్లలకు అతిసుఖపుగా వివాహము లగుటకు వీలుండుననియు, ఒక నిల్లును ప్రవేశపెట్టి, చట్టముగా మార్చించుకొనెను. దీనివలన దేవాలయములు వాని లోకి వచ్చు భక్తులు బాగుపడుదురనుట కెట్టి సందేహము లేదుగాని, మన ముత్తులక్ష్మీరెడ్డిగారి ఆశయము తెరవేయవని వారు తోచదు. ఈ వ్యవహారాని శ్రీలకు విద్య బాగుగా నేర్పినగాని, వివాహములు కానేరవు. ప్రస్తుతముం దీకులగులాని మగవాండ్ల ముగియించుములు అందరికిని తెలిసినవిషయమే. వీరి సర్వీసుమాస్యములు, శేరిలుగా మార్చియెడల, యివియన్నియు తప్పక శీఘ్రకాలములోనే అన్యాయములై పోవును. మా బ్రాహ్మణులు ఆపిత్రదానములచేతను, వివాహాది ఖర్చులచేతను అగ్రహారముల నమ్ముకొని యిప్పుడు విచ్చ మెట్లు యెత్తుచున్నారో, అవిధముగనేవీరు యీమాస్యములు తెగవమ్ముటయు, తిరిగి వ్యభిచారవృత్తిలో ప్రవేశించుటయు జరుగును. వీరిలో కొందరు వివాహములు చేసికొనగలిగినను, వానిని వీరి భర్తల ముద్దులవలనో, తమ్ములవలనో అన్యాయములచేసి తీరదరు. విద్యాగంధములేని అడదాని చేతిలో ఆస్తి నిలుచునా? కాబట్టి ప్రవేశపెట్టగానే, వీరు తమ మగవారి చేతనయినను భజనలు కావించుచు యీ సెర్వీసుమాస్యములను స్థిరముగా కుటుంబములోగూడునట్లు చేయవలసిన దని కలహాయించుచున్నట్టికి వీరిలో కొంతమంది మగవాండ్లను, కానకసభ్యులును సాంఘికశాస్త్రజ్ఞులనుగాని, దూరదృష్టిగాని లేక చట్టమును పొగ్రనుచేయుచు కొనిరి. ఇప్పుడైనను, తొందరపడి మాస్యములను శేరిలుగ మార్చించుకొనక యే మగవాండ్లచేతనైనను నాకరి చేయించుకొనుటకు భర్తకర్తల సంగీకరించునట్లు చేయుదు. లేదా అట్టి మార్పును దేవాలయచట్టములో చేర్చించుదు. వీరు తక్కినవర్గములలోని వానివలెనే వివాహములు చేసికొని పవిత్రజీవనము చేయవలెననియే మాయందరి కొరక. ఇకముందు వివాహములు జరుగుచున్నను, వీరు లలితకళలవలననే జీవించవలసి యున్నది. వీరిలో మగవాండ్లు త్రికరణసంధిగ తమశ్రీల గౌరవమును కాపాడవలెనన్న వారేల దేవాలయములలో భజనల చేయుచు, సెర్వీసు మాస్యములవచ్చు అయివలను పెట్టి తమపిల్లలకు విద్యాబుద్ధులు నేర్పూడదు? వీరి శ్రీలు తమ స్వాతంత్ర్యమును పోగొట్టుకొన నక్కరలేదు. వీరు పత్రికలకుగా నుండి దైవసేవ జరిగింప దలచినను, అంతకుంటే యుక్త్యుష్ణమైనసేవ ము యెక్కడనుండునా? కాబట్టి దున్నపోతు యీనినదని ఒక రనగానే, దూడను కట్టితేయుమని ముగింద దన్నట్లు అనాలొచితముగ ఈ సర్వీసుమాస్యములను శేరిల క్రింద మార్చుకొనవలదని వాప్రాధన.”

స్త్రీల వారసత్వములు:—

ప్రయోదూతనంవత్సరపు ఆంధ్రపత్రిక ఉగాదిసంచికయందు 'స్త్రీలకు నవీనచట్టములు, వాని ప్రయోజనము' అను శీర్షికగల శ్రీమతి కనువర్తి వరలక్ష్మమ్మగారి ప్రకృత వ్యాసమున స్త్రీల వారసత్వపు హక్కుచట్టమునుగూర్చి ఇట్లు ప్రస్తావించబడినది:—

“ఇక రెండవచట్టము స్త్రీల వారసత్వములు. ఇది ఆర్థికసంబంధమైనది. ఇది యింకను చట్టము కాలేదు. కాని ఆందోళన ప్రారంభమైనది. త్వరితా నీ కాననముగూడ స్త్రీలకు రాగలదు. మనదేశమున వారసత్వముల విషయమున స్త్రీలకు గలుగుచున్న యన్యాయ మింతయంతకాదు. మన హిందూ న్యాయవాదచట్టములందు తండ్రియొ స్త్రీయందుగాని, పెనిమిటియొ స్త్రీయందుగాని స్త్రీకి స్వకీయమైన హక్కులేదు. ఇందువలన నెన్నియో కుటుంబములందు కడుపునబుట్టిన కుమార్తెయొడగా తండ్రియొ స్త్రీ నెవడో జ్ఞాతివాడు వచ్చి తన్నుకొని పోవుటయు, భర్త్యువీరయొగ దుఃఖముచే దేహమనఃశ్లేశములపాలై యల్లాసుచున్న భార్య యొడగా నెవడో అంతఃపాఠలదాయాది న్యాయముగా విగతభర్తృకకు జెందవలసిన యాస్తికధికారియై యామెకు భరణ మొసంగునంతటివాడగుటయు తజుచుగా సంభవించుచున్నది. స్త్రీలవిషయమున వింతకంటె దురన్యాయము వేరొందులేదు. కాని హిందూస్త్రీలయొడ తమ మతిసాంఘికనిర్బంధము లెంత కఠినములుగా నున్నవో ఆర్థికవిషయములుగూడ నంత నిర్దయాత్మకముగనే యున్నవికాన కారదాచట్టమువలన విద్యాలాభము పొందిన స్త్రీలు ముక్కుందుగా నీ విషయమై కృషిచేయవగును.”

వీరబసవరాయ చౌదరి:—

ఈ కమ్మయువకుడు 20-8-80 లేదీని విశంతుకన్యను వివాహమాడుటలో చూపిన ధైర్యసాహసములను మార్చిమాసపు 'రెడ్డిరాణి' పత్రిక ఇట్లు ప్రశంసించుచున్నది:—

“దేశీయులకు తూర్పుగోదావరిజిల్లా కమ్మసంఘమునుండి ఒక వీరయువకుని పరిచయపరుపగలందు లకు మే మత్యుత్సాహభీతుల మగుచున్నాము. వీరబసవరాయ చౌదరి రాయవరముగ్రామనివాసులగు ను. రా. శ్రీ. కంటిపూడి ముఖ్యరాయచౌదరిగారి శ్రేష్ఠపుత్రుడు. వయస్సు రమారమి 21 ఏండ్లు. మొన్న తే. వి. యే. పట్టమును పొందివాడు. తూర్పుగోదావరిజిల్లా కమ్మసోదరులలో అతడు సానలుపీరిన జాతిరత్నము. సాంసారకీర్తితము నిట్లు ఉత్కృష్టాచరణముతో ప్రారంభించుకొనిన మా మిత్రుడు ధన్యుడు. వీరబసవరాయ చౌదరి వరింపిన కమలాదేవి అతనికి అనుమాపవతియై యున్నది. ఆమె పదునైదేండ్ల బాలిక. విద్యావతి. రూపవతి. విషయవతి. ఆమెతండ్రి ను. రా. రా. శ్రీ గోగి నేని సీతారామయ్య చౌదరిగారు కృష్ణాజిల్లా మాజీవీడు తాలూకాలో గొప్ప సంపన్నగుహస్థు. ఆయన విశేషమహితులనుటకు ఈకార్యమే నిదర్శనము. కమలాదేవి తల్లి గారుగూడ కొమాత్ర పునర్వివాహము మగీకరించి, పరమార్పాహముతో తత్కార్యము నప్రమత్తురాలై, పరమోదాత్తమైన స్త్రీత్వమునకు, పరమపరిత్రమైన మాతృత్వమునకు అదర్శరమణియగుట దుర్లభముగానున్నది. వీరబసవరాయ చౌదరి వారిలోకమయొక్క అనందమయాశీస్సులవలన నవకీర్తిభరితుడై యున్నాడు. మా ధన్యవాదములుగూడ వరిని కందించుచు అతని భవిష్యత్కీర్తితమును ప్రకాశమానముగా చేయుటకు ఈకృతని ప్రార్థించుచున్నాము. ఈసందర్భమున ఏలూరు, తత్సారముల కమ్మసంఘములు-స్త్రీపురుషులు చూపిన క్రద్ధానీతులను ప్రశంసించుటండగుండేజాలము. చాలమంది కమ్మవారివఱులు ఈ వివాహమహోత్సవమున పాల్గొని కులమువారికి మార్గదర్శకులై నారు. ఇది కమ్మసంఘమున వికసించుచున్న విజ్ఞానమునకు పరమ

నిద్రాసము. కమ్మసంఘమున ఇట్లు కొనలుపాగుచున్న నూత్నసంచలనము ఆసంఘముయొక్క అవిరోధానికి చక్కని మూచనగానున్నది.”

అఖిలభారత మహిళాసభాద్యక్షము:—

డాక్టరు బి. సి. ఆలివరు అనువాకు అఖిలభారత మహిళాసభనుగూర్చి తన అభిప్రాయమును 'ది నేషనల్ క్రిస్టియను కాన్సిలరెవ్యూ'లో ఇట్లు వ్రాయుచున్నారు:—

“హిందూదేశమున ఇరువదిఏనిమిది సంవత్సరములుగ నుండుచున్న నావంటివారు వికచితదృశ్యములను చూచుటకు ఆకాపదరు. కాని హిందూదేశమునందలి వివిధప్రాంతములనుండి తోడి స్త్రీలకు నేవచేయు ఆదర్శముతో వచ్చిన నూరులకొలది స్త్రీలను చూచినప్పుడు నాకుగలిగిన ఉద్రిక్తభావమును వివరింపలేను; విడమర్చులేను. ఇది సాంఘికవిభేదములు ప్రబలియున్నదినములు. హిందూమహమ్మదీయ విభేదము, అంతిమ వర్ణములగును ఉత్తమజాతులగును వ్యత్యాసముగ నున్నది; వివిధజాతులనడుమ విరోధభావము. ఇట్టిసమయములో స్త్రీలు ఎట్టి విధవిభావమునలేక హిందువు, మహమ్మదీయులు, పార్సీవారలు, క్రైస్తీయులు, అంతిమ కులమువారు, గొప్పకులమువారు, ధనవంతులు, పేదవారు మొదలగు లేదపాళము రెండుక సమావేశమై స్త్రీవిద్యాభివృద్ధి, స్త్రీసంఘోద్ధరణముచేయు రలంపుతో ఇట్టపడి నేవచేయ తీర్మానించుకొని ఫలముపొంద దీక్షవహించినారు. కొనియాడదగిన విషయముగదా!”

పరియన్తము: దానిలోని కొరత:—

ఏప్రిలు 18-వ తేదీనాటి 'రైతుపత్రిక' యిట్లు ప్రచురించుచున్నది—

పరియన్తము అన్నమే ప్రధానద్రవ్యముగా నుండునట్టి ఆహారములో మాంసకృత్తులు మిక్కిలి దుర్బలముగ నుండుటయే గాక చాల తక్కువగా గూడ నుండును. ఇది మొదటిలోపము. ఈకొరతను పూర్తి చేయుటకు 354 బొమ్మల పప్పు కందిపప్పు లేక పెసరపప్పును, విస్తారముగా కాయగూరలను తినుచుండవలెను. 5 ఆళాకుల పరిఅన్నమును 1 ఆళాను పప్పువంతున తినవలెను. 1½ పైంటులుగాని 1 పైంటు పెరుగుగాని ముఖ్యముగా నుండవలెను లేదా 4 బొమ్మల మాంసమును గాని 2, 3 గ్రుద్లనుగాని తినవలెను. పరిఅన్నములో కొవ్వులు అసలేయిండ్డవు. ఇది రెండవలోపము. దీనిని పూర్తిచేయుటకు వెన్ననుగాని నెయ్యిగాని నూనెనుగాని విస్తారముగా వాడుచుండవలెను. వెన్నలో విటమినులుండును, గాన అది చాల శ్రేష్ఠము. రెండవరకము నెయ్యి. మూడవరకము నూనె. పరిఅన్నములో లవణములు గూడ చాల తక్కువగానే యుండును. ఇది మూడవ లోపము. దీనిని పూర్తిచేయుటకు తాజా ఆకుకూరలను పండ్లనుగాని లేక పాలనుగాని వాడవలెను. పరిఅన్నములో విటమినులు బొత్తిగా లేవు. ఇది నాల్గవలోపము. దీనిని పూర్తిచేయుటకు పాలు, వెన్న లేక నెయ్యి, పప్పు, తాజా ఆకుకూరలు మున్నగువానిని తినుచుండవలెను. కావున పరిఅన్నమును తినగోరువారు పప్పు, పాలు, వెన్న, కొకములు మున్నగువానిని గూడ ప్రతిపూటను విస్తారముగా తినుచుండిననే గాని కఠినమునకు కావలసిన మాంసకృత్తులు, కొవ్వు, లవణములు, విటమినులు మున్నగునవన్నియును సమృద్ధిగా లభింపవు. ఈరీతిగా వీని నన్నిటిని చేర్చి తినుచున్నచో ఆరోగ్యమును, బలమును, ఉత్సాహమును కలిగియుండుటకు కావలసినవన్నియుగూడ లభించును. అప్పుడు కఠినము బాగుగా వికసించును గాన కష్టపడి పనిచేయుటకు ఆరోగములను లొంగుకుడుటకు అవసరమగుకష్ట లభించును.(పల్లికు పొల్తుడిపార్డు మెంటు)

నై రా శ్య ము

పెన్చు రాజ రాజగోపాలముగారు బి. యె., సారస్వత సమాజము

ఈమహావార్ధిరీరాస; యేనొకడన,
అలరుతల్పాన శయనించినటుల, నీవి
శాలసికతాతలానమై వ్రాల; నుంటి;
కూలమునుదాకి పైకి రాజాలకునికి
మరలువారాశి కెరటాల కరణి, నాయె
డందభావాలి పొడము యడంగిపోవు
ప్రకటితముగాక గీతాళి పాడుకొనెద

వట్టిరాగాలు, అవి వార్ధిభంగతుంగ
వీచికావాద్యములలోన మీపొపు;
ఏయనూహ్యజగానకో యీధర్మితి
విడిచిపోజూచు నామోడుబడద కాని
విఱిగిపోయెను పక్షాలు, సురిగిపోయె
నాటిజవమ్మి.....

మేలు కొలుపు

శ్రీ మతి లలితా మామారిగారు

లెమ్మోయీ! బహుదాస్యజీవనదృష్టాంతేషానువర్తి! మనో
జ్ఞమ్ముల్ కోమలమైన మాతృవచనాఖండామృతశ్రీలు దూ
రమ్మందుండి వినంబడె; పయనపర్వమైన మాతాకృతిక
సమ్మోదమ్మున నాత్మనిల్పి రణదీక్ష లెమ్ము, మేల్కొమ్మిడన్.

గ్రంథ స్వీకారము

1. భారతీయప్రబోధము-సాయు వరదదాసుగారు; 2. శ్రీగురుకులసుందరచరిత్ర-
చిలుమూరు గురులింగశాస్త్రిగారు; 3. పురందరదాసుల చరిత్ర-ప్రొద్దుటూరు సరసింగ
రావు పంతులుగారు; 4. పశుపరీక్ష-జగన్నాథశర్మగారు; 5. విమలానందము-వడ్డపట్ల
లలితాంబగారు; 6. అహింసాప్రబోధము-బాల సీతారత్నంగారు; 7. శ్రీసిద్ధేశ్వరీయము-
అలూరు వాసుదేవయ్యగారు; 8. దుస్మిణికళ్యాణము-పోతరాజు; 9. ధనమహిమ-
అలూరు వాసుదేవయ్యగారు; 10. భజనకీర్తనలు:భక్తాంజలి-ఆచంట సత్యవతీదేవిగారు;
11. సునందిని-ఆచంట సత్యవతీదేవిగారు; 12. విమానయానము-మోమకూరి విశ్వ
నాథముగారు; 13. ఆంధ్రభారత కవితావిమర్శనము-కోరాడ రామకృష్ణచ్యుగారు; 14.
15. 16. 17. కమలావాచకములు ౨, ౩, ౪, ౫ తరగతులవి-సత్తిరాజు కామేశ్వర
రావుగారు 18. సరసింహాశతకము-శేషప్పకవి-ఈ గ్రంథములను వందనములతో నందు
కొంటిమి. కాలక్రమమున విమర్శింపగలమని మనవి.

ఉ ద్బ ధ

శ్రీమతి వెలువోలు నవంతా చేవిగారు.

౧

నీ రమణీయజీవితవినిర్మలభోగములెల్ల వీడఁగా
గోరఁగలేదు, ప్రాణము లకుంతితయుద్దమునం ద్యజింపఁగా
గోరఁగలేదు; బీదలకుఁ గూడునొసంగఁగఁజాలు ఖద్దరుకా
ధారణమింతఁజేయు మనఁ దర్కముచేసెదవేల? సోదరీ!

౨

క్రించుతనంబుమాని పరికించుము దేశపు నాఁటినేటి తీ
రించుక, ప్రాన్నుదేశమున కేగెడి నీమణిలీ లవేడ? నీ
కొంచెపు దంతపుంబరిణఁగూర్చెడి చీర లవేడ? సీవిధిన్
వంచితవయ్యు నింత బలవంతపువంత మదేల? సోదరీ!

౩

దినదినమున్ దరిద్రదశ తీవ్రతదాల్పుచు దేశనాశ భీ
తిని జనియింపఁజేసెడిని; దీరికగల్గిన వేశలందు యు
మ్మని మధురస్వరంబు లొలయన్ భవదీయకరాంగుళీచిచా
లనమున శోభలొల్కఁగను, రాట్నము త్రిప్పగరాదె సోదరీ!

౪

ఏలవృథావివాదము లహీనవిధమ్మున నీ యమూల్యమా
కాలము వెల్లబుచ్చెద వఖండఫలప్రదకార్యదీక్షలం
దేలిన నీదు పూర్వరమణీమణులట్ల మెలంగుచుండినన్
మేలగుఁగాదె? యిట్టి మిడిమేలపు జీవనమేల? సోదరీ!

౫

అంత మహత్ముఁ డావయసునందటుగ్రీష్మమునందు నాంధ్రదేశ
శాంతమువాఁడీ నీకునయి యట్టిప్రచారము జేసిపోయె; నీ
కెంతటి రాతిగుండెగలదే? ధరియింపవు ఖద్దరెల్ల నీ
వింత తెఱంగుమాని కనవే కరణీయమువేగ సోదరీ!

ఆంధ్రపత్రిక ప్రవేదాద్యత ఉగాదిసంచిక నుండి.

గ్రంథవిమర్శనము

222

దానబోధ:-

శ్రీకృష్ణ చక్రవర్తి కేశవదేవు రామదాసస్వామి రచించిన లోకోద్ధరగ్రంథములలో దానబోధ ప్రథమ గణనీయము. ఇందు లోకోద్ధరణమునకు ఆత్మోద్ధరణమునకు మార్గములు నిరూపింపబడినవి. మానవజీవితమునకు పలయు నీకులు చెప్పబడినవి. ఇంతియ కాక గురుపలవాసము కేసియేనిగ్రహింపరాని యనేక వేదాంత రహస్యములు సహితము బహిరంగపఱుపబడినవి. రామదాసస్వామి ప్రపంచవ్యవహారము నందును వేదాంత శాస్త్రమునందును అఖండుఁడుగాన తన భావములన్నియు గ్రంథరూపమున వెలువరించి ఘోషముగనుండి తన్నుదాను మఱచిన మహారాష్ట్రదేశమును మేలుకొలిపెను. దానబోధరూపమున నాతఁడు దేశమున కొక యఖండ సందేశము నొసంగెను. ఈసందేశమును చూచి పొందించి దానబోధను నిత్యమును బారాయణగ్రంథముగఁ గైకొని లోకోద్ధరణమునకుఁ గడంగిన వారిలో శ్రీ చక్రపతి కృష్ణ చక్రవర్తి ప్రథముఁడు. దానబోధ రెండువందల యధ్యాయములుగ నున్న యొక యపూర్వగ్రంథము. మహారాష్ట్రభాషలో నీగ్రంథమున కెక్కుఁడు ప్రచారముగలదు. ఇందు 7748 పద్యములుగలవు. ఈగ్రంథము రచించుటకు శ్రీ రామదాసస్వామికి దారాపు పది పుండ్రెండు సంవత్సరములు పట్టియుండునని చరిత్రవీరుల తలంపు. ఇరువది నాలుగు సంవత్సరములు ఘోరతపస్సు గావించి యాత్మజ్ఞానము సంపాదించిన ధన్యుండు పుండ్రెండు సంవత్సరములు కృషిచేసి వ్రాసినగ్రంథరత్న మెంత యోగ్యతగఁగో చెప్పవలసిన యవసరములేదు. అట్టి మహనీయ గ్రంథము మహారాష్ట్రమునుండి అనేక భాషలలోనికి అనువాదితమయ్యెను. నేటికి ఆంధ్రమహాజనులకు అది చేహునది. దానిననువదించిన చక్రధరరావు గారును ప్రచురించిన శేషాద్రిమణికవులు అమోఘముగ ఆంధ్ర భాషా నేపథేసిరనుటలో ఆపంతేని సందియములేదు. భగవద్గీతవలె దానబోధ నిత్యముపారాయణచేయదగిన యొక విలువగల గ్రంథరత్నము. అది సర్వకాల సర్వావస్థలలో మానవజీవితమునకు సరిపడును. ఆపూర్వమున విజ్ఞానమును బ్రసాదించును. లోకోద్ధరణమునకుఁ ద్రోవఁజూపును. బాధియందడియున్న ఆత్మాభిమానమును వేదాంతాభిరుచిని క్రొత్తిరెత్తించును, కర్తవ్యకూసులుగనున్న మహారాష్ట్రీల యధ్యున్నతికిఁ బాత్రమైన ఈ గ్రంథరత్నము వాఙ్మయమున కొక యపూర్వరత్నమనుటకు సందియములేదు. ఆంధ్రకరింపబడిన ఈ యపూర్వగ్రంథరత్నము ఆంధ్రదేశీయుల యధ్యున్నతికిఁ గారణము కాగలదనుటలో కాసందేయము సందియము లేదు. అక్షరాస్యుడగు ప్రతి ఆంధ్రుడును దీని ప్రతినోకదానిని తనదగ్గిఁజుంచుకొనవలెనని హెచ్చరించుచున్నాము. ఈగ్రంథముండినగాని గ్రంథాలయములు సమగ్రము కానేరవు. గ్రంథముదెమ్మి పైజాన 850 పుటలు. స్థలాకాగితములు; రెండు చిత్రములు; త్యాగికోదైండు. గ్రంథకర్తయగు సమర్థ రామదాసస్వామి జీవితము, గ్రంథవిమర్శనము 150 పుటలలో ఆంధ్రకవిరత్నములగు శ్రీ శేషాద్రిమణికవులు వివృతీకరించి యున్నారు. ఈగ్రంథరత్నము కాకతీయ గ్రంథములలో నాల్గవ క్రమముగా వెలువడినది. మొదలు 4-0-0 మాత్రము. దొరకుచోటు కాకతీయ గ్రంథముల, వండిగాను, కృష్ణాజిల్లా.

ఆత్మసంయమము; అనుతపిషయాసక్తి:-

ఆత్మసంయమము; అమిరవిషయాసక్తి అను పేర లోకోద్ధర పురుషులగు శ్రీ గాధిమహాత్ములవాస బ్రహ్మచర్య ప్రభావమును వెలుపుచు వ్రాసిన గ్రంథమున కిది ఆంధ్రానువాదము. అనువాదము ముప్పదింపులగు నూచి సరసింహముపంతులు గారు. వ్యక్తిత్వముగల శైలి వ్రాయుగల ఆధునికాంధ్రగ్రంథరచయితలలో

శ్రీ కూచి నరసింహముగారికరు. అగుటచే గాంధీమహాత్ములవారి శైలిలో ఈ గ్రంథము చదువుటకంత యింపుగా నున్నదో శ్రీకూచి నరసింహముగారి శైలిలో ఈ అనువాదితగ్రంథము చదువుట కంతమనోహరముగ నున్నది. హిందూమతోద్ధారకులగు వివేకానందుల వారిగ్రంథములను కొన్ని భాషాంతరీకరించి ఇదివఱకే శ్రీ నరసింహముగారు భాషను పోషించియున్నారు. హిందూదేశోద్ధారకులను గాంధీమహాత్ములవారి ఈ గ్రంథమును ఇప్పుడు తెలిగించి యధావీరిని భాషను పోషించుచున్నారు. చక్కరి గ్రంథము. ఎల్లరుచదువవగినది. 1928-వ సంవత్సరమున ప్రచురితము. పితాపురమునందలి శ్రీనిద్యజ్ఞమనోరంజనీ ముద్రాక్షరశాల యందు ముద్రితము. డిప్లికేషన్ వెల 0.9.0 (అనుబంధముతోనూడ) మాత్రము. వలయువారు గ్రంథకర్త గారిపేర పితాపురమునకు వ్రాయవలెను.

మహారాణి రఘూస్థి లక్ష్మీ బాయి :—

ఇది రాజమహేంద్రవరమున నెలకొన్న పల్లెటూరు గ్రంథమండలిలో పదమూడవ పుస్తకము. గ్రంథమండలి సంపాదకులు, గ్రంథకర్తలు శ్రీయుర్ర ముదిగంటి జగ్గన్న శాస్త్రిగారు. శ్రీ శాస్త్రిగారు ఇంతయున్న విషయక సావర్కారు జీవితము చక్కని శైలిలో రచించి జీవితచరిత్రములను రచించుటలో మంచి అనుభవము సంపాదించిన అభిజ్ఞులు. భారతనాయకాచార్యులు; స్వధర్మ, స్వరాజ్యసంస్థానముతో భారతరాజకీయకాళమును వెలుగొండజేసిన అశులతారాప్రభయు; తెలివీరులను సింహస్వప్నముననుగు మహారాణి ఝాన్సీ లక్ష్మీ బాయియొక్క వీరచరిత్రమును ఇట్టివారు రచించుట ఆంధ్రుల అదృష్టము. ఎంతైనా ఇన్ ఏషియా, మీటింగురకాన్సు, పదునెనిమిదివందల ఏబిదివేడు, లక్ష్మీ బాయిజీవితము. మొదలగు అంగ్లగ్రంథములను, హిందీగ్రంథములను, మహారాష్ట్ర గ్రంథములను తీవ్రముగ పరిశోధించి శ్రీ శాస్త్రిగారి గ్రంథమును రచించినవారు. ప్రతిపుటయు దేశభక్తిని ప్రేరేపి, స్త్రీ శక్తిని ప్రదర్శించుచున్నది. దేశభక్తులును, స్త్రీ విద్యార్థిమనుషులును తప్పక చదువవలసిన గ్రంథము. దేశము వెలయించిన దివ్యరమణి భక్త్యచరిత్రము చదువకొల్పని వారందురా? గ్రంథము క్రాసుపైజా 200 పుటలు. వెల చందాదారులకు 0.10.0 అణాలు; ఇతరులకు 0.12.0 అణాలు. 1928-వ సంవత్సరమున ప్రచురితము. కాకినాడయందలి కాకినాడ ముద్రాక్షరశాలలో ముద్రితము. గ్రంథము వలయువారు గ్రంథమండలి సంపాదకులగు శ్రీ శాస్త్రిగారిపేర రాజమహేంద్రవరమునకు వ్రాయవలెను.

ప్రమోదూత సంవత్సర గంటల పంచాంగము :—

ఇది ముందూరు వీరభద్రసిద్ధాంతిగారిచే గుడింపబడినది. రాజమహేంద్రవరమునందలి రాజన్ ప్రెస్సు నందు చిత్రపునాగరాజుగారిచే ముద్రింపబడినది. పంచాంగములందు కాలము సాధారణముగ ఘడియలు, విఘడియలు ఈ మానములందు తెలుపబడును. అట్లుగాక ఈ పంచాంగమును గుడించిన ముందూరు వీరభద్ర సిద్ధాంతిగారు కాలమును గంటలు, నిమిషములు ఈ మానమునందు తెలిపిరి. అగుటచే ఈ పంచాంగము అందఱు సులభముగ చూచుకొనుటకు పిలుగవచ్చును. ఇది రాజమండ్రీ రాజరైద్య పోన్నాడ భాస్కరం అండ్ బ్రదర్సు వారిచే ప్రకటింప బడినది. వలయువారు 0.1.0 అణాలిక్ల పోస్టుఖర్చులనాను మనీనతో ప్రకటనకర్తలనుండి ఉచితముగ బడయగలరు.

ప్రమోదూత సంవత్సర శ్రీరామచంద్రవైరి :—

గీర్వాణాంధ్రయవన హోలాభాషావికారములను దేశములో దేశపాండ్యముఖాదార్ జమీన్ దార్ రియదాంకితులును నగు శ్రీ తదకమల్ల పీతారామచంద్రరావుగారిచే గుడింపబడిన ప్రమోదూత సంవత్సరపంచాంగము. చిన్నపైజాన ముద్రింపబడినది. వలయువారికి ఉచితముగ నీయబడును. నైవామిషలాకావారు శ్రీ జమీదారుగారిపేర చేతవోయపోస్టు, సూర్యాపేట తాలూకా, నల్లగొండజిల్లా అనియు; బ్రిటీషు ఇలాకావారు జగ్గయ్యపేటపోస్టు, కృష్ణాజిల్లా అనియు వ్రాయవలెను.

- ఏప్రియలు 1:—మహారాష్ట్రీశ్రీసభ యాజమాన్యమున జిన్నాహాలునందు భొంతాయిశ్రీలు సమాజేశమైరి, అంతరికాబాయి గోఖలేగారు అధ్యక్షతవహించిరి. జమ్మలాల్ బజాజ్ గారు ఉపన్యసింపుచు హైందవవనితలు పాపంపూయగా స్వతంత్రసమరములందు పాల్గొనిరియు ఇప్పుడు మిరందలు దానిని నిలబెట్టవలెననియు చెప్పిరి. ఖూన్సిరాణిని ఈసందర్భమున నుదాహరించిరి. గుజరాతు విద్యాశీతపు ప్రిన్సిపాలుగారు కాకాశ లేల్కర్ గారు ఈతరుణమున హైందవశ్రీలు తమ పుత్రులను దేశసేవకు మధ్య రాగూడదనియు, సామాన్యులు పేరువదలిన మహారాష్ట్రవనితల పుణ్యవాహరణముల మనమునం దుంచుకొని వారివలెనే తమ కొడుకులను రణరంగమునకు పంపుచు ఆమోహాశీన్యుల నొసగుదనియు నుబోధించిరి.
- 2:—శ్రీయుత జమ్మల బసవయ్యచాడరిగారు రానున్న ధర్మసంగ్రామములో ఆత్మాభ్యుదయ చేయుటకు బయలుదేరిరి. వారితోబాటు వారి సహధర్మచారిణి శ్రీమతి దుర్గాబాయిను సంప్రాప్త్యాహమతో సత్సాగ్రహమునకు బయలుదేరిరి. ఈయను దురీత సంగ్రహశ్రీలోకమునకు విశేషించి కమ్మవారీములకును అదర్శపాద మనుటలో పండితుములేదు.
- 3:—కవిసీనియా చక్రవర్తియు, ఇతోపియారాజ భార్యయునైన శేటిలారాణి మరణించెను.
- 4:—చిరకాలమునుండి గుండెజబ్బుతో బీభత్సించుచున్న స్వీడనురాణి రోముగరమున చనిపోయెను.
- 5:—శ్రీమతి కమలాబాయి రాజారావువనిత, చుటిపిల్లరల్లి, క్రైస్తవమతమునకు చెందినది-భొంతాయి సేవాసదనమునకు ఇదివఱకు సూపరెండెంటుగా నుండినది- గాధిమహాత్ముని ఆశ్రమమున జేరుటకు సికిందరాబాదునుండి సబర్కత్తి పయనమైపోయెను.
- 6:—మహాత్ముడు లవణసత్సాగ్రహమును దండిలో ప్రారంభము చేసెను.
- 7:—అడవానిలో ఒక హిందూ కురవజాతిగృహస్థుడు తనయింట చెండు బాల్యవివాహములను గావించి ఈరేగింపుటుల్నవమును జరిపి కాదాకాసమును ధిక్కరించెను.
- 8:—లాహోరునగరమున సత్సాగ్రహమహాసభ కొకశ్రీ గాజలతోనిండిన పెట్టె నొకదానిని పంపుచు ఇట్లు లేఖవ్రాసెను, “పురుషులు దేశమునకు స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించువలె నిచో ఈ గాజలను ధరించుటయే ఉత్తమము.”
- 9:—అహమ్మదాబాదు జయినుశ్రీలు మతగురువుల ఎడట ఇట్లు ప్రమాణము చేసిరి. “విదేశ వస్త్రములను నేటినుండియు త్యజించెదము. నేటినుండి మహాసత్సాగ్రములను భుజింపము.”
- 10:—విశాఖపట్టణము జిల్లాలోని మడగోలు, వీరవల్లి సత్సాగ్రహాలు మడగోలు వడలిపోవుటకు ముందు జమిందారీవంశమునకు చెందిన ఘోషాశ్రీలు వారికొక విజ్ఞాపనప్రత్రమును సమర్పించిరి. అందు వారు తమవంశపు పాంఘికాచారమువలన తాము సత్సాగ్రహాలతో రాణేకపోయినను తమ ఆత్మలు వారిపుడు సలుపబోవు స్వాతంత్ర్యసమరమునందే యున్నవని వచించిరి.
- 11:—జలాల్పూరులో శ్రీలు కోర్టులకును పోలీసుస్టేషనులకును వెల్లి సత్సాగ్రహపైనియు కాసనమును ధిక్కరించి చేసిన ఉప్పుపొట్లములను కొనెదరాముని ప్రభుత్వవ్యోగకుల నడిగిరి.
- :—సుప్రసిద్ధ దేశభక్తురాలగు శ్రీమతి సంగం లక్ష్మీబాయియ్యగారు (శ్రీ సంగం సీతారామయ్యగారి కొడవ) గుంటూరున లవణకాసాధికార్ సమామున బాల్గానుటకు హైదరాబాదు నుండి బెజవాడమొయిలులో బయలుదేరెను.
- 12:—తూర్పు పడమరకృష్ణా వలంట్టియ గంపలసూడెం కుమారరాజా కోటగిరి వేంకటకృష్ణారావుగారి నాయకత్వమున మధ్యాహ్నము మాడుగంటలకు చిన్నాపురము విడచి కోనాపురమునకు ప్రయాణమైరి. వారు ఉత్సవముతో వెడలుచుండ శ్రీమతి తోట కామమ్మ అను 80

ఏండ్ల వృద్ధురాలు రాజాగారిని, కొల్లిపర మారయ్యగారిని కుంకుమతలకమిడి కర్పూర పొరతి ఒసంగి ఆశీర్వదించెను.

13:—పశ్చిమగోదావరిమండలములోని చాగల్లునందలి ఆనందనికేతస్వామిమఠముండి సత్యాగ్రహ దళము బయలుదేరెను. శ్రీ తల్లాప్రగడ ప్రకాశరాయుడు ఎమ్. ఏ. గారి వృద్ధురాలగు తల్లి “నాయనలారా! మీరు వెళ్లుచున్న పని చేసికొని మరీందు” అని హెచ్చరించిరి. సత్యాగ్రహులలో శ్రీ తల్లాప్రగడ నరసింహకర్మగారి సతీమణియగు శ్రీమతి విశ్వసుందరమ్మగారికయి.

14:—లక్ష్మీనగరమున శ్రీమతి కాంతీదేవి ఆపస్తిగారు ఉప్పుచేసిరి. ఆపుడవట 10000 మంది యుండిరి. ఆమె భర్తయగు జయదయాలు ఆపస్తిగారు నేటి మధ్యాహ్నమే 18 నెలలు శిక్ష చేయబడినను ఆమె వెనుపీయక సత్యాగ్రహ మొనరించెను.

:—శ్రీమతి మిక్తులెను పెటిటంకర్మగారి నాయకత్వమున భీమరథులలో 30 స్త్రీలు కల్లంగదుల దగ్గర పికెటింగు చేయుచు కల్లుత్రాగువారిని ‘మీరు మారత్తమును త్రొగుదురుగాని కల్లు త్రాగకుడు’ అని హెచ్చరించిరి.

15:—చెన్నరాష్ట్ర ప్రభుత్వమువారు చెన్నరాష్ట్ర స్త్రీలకొఱకు వెల్లూరులో మారతముగ నిర్మించిన జయలు సర్ ఉపాధ్యక్షుగారిచే తెరిపబడెను. స్త్రీలకొఱకు ప్రత్యేకముగ తెయిలు ఇంకే రాష్ట్రమునందును లేదు.

:—మీరటులో జరిగిన సభలో జ్యోతిప్రసాద్ రథోబుగారిసతి ఇట్లు పలికెను. ‘వాధర్తగారు కెందులపంత్వరముల కరినశిక్ష అనుభవించుచున్నారు. నా పెద్దకుమారుడు లవణసత్యాగ్రహిగా నున్నాడు. పదుపాటుగేండ్ల వయసుగల నా కెందవకుమారునిగూడ చలంట్టియగ తరిబీయకు చేయుచున్నాను. నేనీదినమున స్వరాజ్యలవణమును 60 రూపాయలకు విక్రయించితిని.’

16:—బొంబాయి యువకసంఘాధ్యక్షుడగు నారిమెనుగారిని కారాగృహమునకు బంపుటచే నేడు జరిగిన యువకజనసభలో ఆపదనికి శ్రీమతి కమలాదేవి ఛటోపాధ్యాయుగారిని ఎన్నుకొనిరి.

17:—కాంగ్రెసు మహాసభాధ్యక్షుడగు పండిత జవహర్లాల్ నెహ్రూగారి శిక్షకు తమ ఆసమ్మతిని తెలుపుటకు అలహాబాదునగరమున రామ్ బాగులో స్త్రీలసభ సమావేశమయ్యెను. పండితమోతీలాల్ నెహ్రూగారి సతి అధ్యక్షతవహించి గొప్ప ఉపవాసముగావించెను. ఉపవాసానంతరము ఆమె నిప్పులో కఱులను పెట్టి తనకుమారుడు ఏపనికై ఆరణ్యు చేయబడెనో ఆ పనినే తానుగూడ బహిరంగముగ చేయుచున్నానని చెప్పెను. ఆమె యిట్లు చెప్పుట చేత స్త్రీలలో ఉత్సాహము మేరమొరెను. చాలమంది స్త్రీలు సత్యాగ్రహము గావించుటకు వేర్లనిచ్చిరి.

—శ్రీమతి కమలాదేవి ఛటోపాధ్యాయ, శ్రీమతి ముస్సీసతి, పురుషోత్తమదాసుసతిగారల నాయకత్వమున కొండలు బొంబాయి హైకోర్టులోని న్యాయవాదుల పరనాగరములోనికి బోయి ఒకగంటలో ఉప్పుపొట్లముల నన్నిటిని 150 రూపాయలకు ఆమ్మిరి.

18:—శ్రీమతి సరోజినీదేవిగారు 600 ఉప్పుపొట్లములను బొంబాయిలో మాండ్రేలో వర్తకులకు 10,000 రూపాయలకు విక్రయించెను.

19:—జ్యోతిర్మయూ గంగూరి కన్యగారు తమలకులో 144-వ నెక్కును ఉల్లంఘించి బహిరంగ సభలో ఉపన్యసించెను. పోలీసువారు సభను చెదరగొట్టుటకు ప్రయత్నించిరి. ప్రజలలో చాలమందికి దెబ్బలుకలిగినవి.

స్వరాజ్యలక్ష్మిని గృహలక్ష్మిలే ఉద్ధరించవలెను:—

ఉద్యోగమున ఇంద్రుడు దూర్వాసుని తిరస్కరించెను. దాని కామునీశ్వరుడు కనబడి ఇంద్రుని స్వరాజ్యలక్ష్మి సముద్రమున బడునట్లు శపించెను. మునిశాపము క్రింద ఇంద్రుని రాచసీరి సముద్రమున గూలెను. అంతట ఇంద్రుడు భగవంతునొద్దకు పోయి ప్రార్థింపగా మందరాచలము మందయష్టిగా, దండశూకస్వామి తరువుత్రాడుగా చేసి దేవతలు సముద్రమును ద్రచ్చుచో తిరిగి లక్ష్మిని బడయగలుగుదురని ఆతడు హితోపదేశము చేసెను. దేవత లట్లే చేసిరి. భగవంతుడు కార్యప్రయోగరక్షకు కుదిరియందెను. శుభ్రిన హలాహలమును పురహరుడు అల్లానేరెడువండువలె మ్రుంగివైచెను. ఇంద్రునకు స్వరాజ్యలక్ష్మి చేపడియెను. ఎంబన్నలై భారతీయులు ఐకమత్యమును కావసిని కాలదన్నిరి. దానికి కోపించి ఆతాపసి శాపవాక్యములు పలికెను. అందుమీద భారతీయుల స్వరాజ్యలక్ష్మి సముదాంతరముల కేగెను. నూటవీబది వత్సరములుగ వారిట్లు విగతలక్ష్మినిలానులై ఒప్పుదటిగియుండి తిరిగి తమకు స్వరాజ్యలక్ష్మిని ప్రసాదించ పరమేశ్వరుని ప్రార్థించుచుండిరి. పరమేశ్వరుడు వీరి మొఱవిని గాంధీనామమున భారతభూమిపై అవతరించి నాడు. అహింసావ్రతము మందయష్టిగా, సత్యాగ్రహము తరువుత్రాడుగా లవణసముద్రమును ద్రచ్చునచో స్వరాజ్యలక్ష్మిని తిరిగి పడయవచ్చునని అత డాదేశించినాడు. ద్రచ్చుటకు భారతీయులగు శ్రీపురుషు లెల్లరు రావలయునని ఆతని ఆజ్ఞప్తి. అయితే నూటవీబది వత్సరములుగ ప్రభుత్వసేవ చేయుచు ఆర్థదాస్యమునకు, భావదాస్యమునకు అలవడి దివ్యత్వము గోల్పోయిన భారతపురుషులకంటె దివ్యత్వముగోల్పోవని శ్రీయ విశేషముగ ద్రచ్చువారైననే స్వరాజ్యలక్ష్మి సత్వరముగ చేపడునని స్వాధీనారంభుడు గాంధీ చెప్పాచున్నాడు. అదియునుగాక శ్రీస్వరూపిణియగు స్వరాజ్యలక్ష్మిని సుకరముగ ఉద్ధరించుట శ్రీలచేతనే యగునుకాని పురుషులచేత గాదు. వంకమగ్గుమగు సామజము నుద్ధరించుటకు సామజమే కావలయునుగదా? హలాహలమువంటి నిర్బంధవిధానము పొడ నూపినను లోగొను సహనశీలము వారికడ నున్నది.

ఉ ధ రిం చుటకు నడుములు కట్టినారు:—

సముద్రగతమైన స్వరాజ్యలక్ష్మిని గృహలక్ష్మితే ఉధరింప వలెనులని మహాత్ముడు సత్యాగ్రహశంఖమును పూరించినతోడనే ప్రతినీరమాటున ప్రస్తుతావస్థలోనున్న మహిళామణులు అందుతో మేల్కొంచి స్వరాజ్యలక్ష్మిని ఉధరింప నడుములుకట్టినారు. సమానమైన హక్కులకై పురుషులతో ప్రతిస్పర్ధించుచున్న స్త్రీలు మాతృదేశవిముక్తికై మాత్రము పురుషులతో ప్రతిస్పర్ధించక ఎట్లుందురు? ఏప్రిలులు 7-వ తేదీని అటులో మహాత్ముడు తనతో బాటు సత్యాగ్రహమొనరింప మూగియున్న స్త్రీలను “ఉప్పును తీసి నచో మిమ్ములను ప్రభుత్వమువారు బండిభానాకు పంపించెదరు. మీరు అందులకు సంసిద్ధులైయున్నారా?” అని ప్రశ్నించెను. “ఉన్నాము. ముమ్మాటికిని ఉన్నాము. మీ ఆజ్ఞలను తుచతప్పక నిర్వహింతుము.” అని ఆకాంతారత్నములు కన్యాకుమారినుండి కైలాస శిఖరమువఱకు కబురందునట్లు ఐక్యకంఠమున మహాత్మునకు ప్రత్యుత్తరమిచ్చినారు. అటు అతివ లిద్దిన ఆప్రత్యుత్తరము రణమందుభిధ్వానమై ఆ సేతుహిమాచలపర్యంతమైన ఈ భారతభూమిలో గ్రామగ్రామమునుండియు రమణీమణులను బయలుదేరదీసి వారిని రణరంగమునకు దుమికించినది. గుజరాతులో అంబాలాల్ శాగాబాయి; బొంబాయిలో కమలాదేవి, సరోజినీదేవి; పంజాబులో పార్వతీదేవి; తమిళనాడులో జ్యోతిర్మయిగంగూలికన్య; అలహాబాదులో నైహూనతి మొదలగువారు నాయకత్వమువహించి తాము యూనిట్లక్ష్మి బాయి లోబుట్టువులమైన సంగతి తోడిలోకమునకు తెలియజేయుచున్నారు. ఇతర రాష్ట్రపుస్త్రీలు ఇంతటి చోటవచూపి ఇంతింతవరాని కీర్తి నార్జించుచుండ భారతదేశము నందలి ప్రతిస్త్రీయుద్యమమునందును పురోభాగమున నడచు ఆంధ్రపురంధ్రీమతల్లులు ఇంట కూర్చుందురా? కూర్చుండరు. అదిగో బరంపురమునుండి బల్లారివఱకు దేశము నొకసారి పరకాయించుము. ఎండక న్నెఱుగని ఎలనాగలు పరదాపద్ధతి ప్రతిషేధించి బరంపురమున సత్యాగ్రహప్రచారము సాగించుచున్నారు. బొబ్బిలి మల్లమ్మగారి వీరత్వమును ప్రదర్శించిన మండలమునకు తిలకనగరమగు విశాఖపట్టణమున శ్రీ దిగుమర్తి జానకీదేవి గారు తాను తయారుచేసిన సత్యాగ్రహలవణమును భల్లూకమష్టిలో భద్రపఱచి పట్టవచ్చిన గవర్నమేంటుతాబేబారు పాపారాయని ప్రతిష్ఠ ప్రబ్రష్టమొనర్చినది. తూర్పు గోదావరిమండల ముఖనగరమగు కాకినాడలో సాంబమూర్తిగారి సతి సత్యాగ్రహము చేయుచున్నది, శ్రీ వేదాంతం కమలాదేవిగారు దేహోగ్యము అనుమతించినచో ఈపాటికే చేసియుండును. పశ్చిమగోదావరిమండలమున శ్రీ తల్లావ్రగడ విశ్వసుందరమ్మగారు సోదరిసహితయై సత్యాగ్రహము సల్పుచున్నది. దీవించి కరవాలమిద్ది ప్రాణేశ్వరుని ప్రథనరంగమునకు బంపిన వీరబాల మాంచాలనుపెంచిన మంచినీమ గుంటూరున శ్రీ ఉన్నవ లక్ష్మీబాయమ్మగారి నాయకత్వమున ప్రత్యేకము స్త్రీ సత్యాగ్రహదళ మొకటి

బయలుదేరి సంచారము సమాప్తికొందించి కార్యరంగమునకు దిగినది. విక్రమసింహపుర మండలమున శ్రీ ఓరుగంటి మహాలక్ష్మమ్మగారు ఉప్పుపట్టము ధిక్కరించినది. కుమ్మరి ఆన ములో ఇత్తడిముంతలు పుట్టించిన మంత్రకానివలె నిద్రాముద్రితమైయున్న మద్రాసుపట్టణ ములో సమరోత్సాహమును రగిలించిన ఆంధ్రకేసరికి శ్రీగుమ్మడిదల దుగ్గాబాయమ్మగారు కాకినాడనుండి వచ్చి అండయైనిల్చి పనిచేసినది. శ్రీ ఆచట దుక్కిణమ్మగారు అరవదేశ ములో సత్యాగ్రహశంఖమూది రవముపుట్టించుటలో రాజగోపాలాచారిగారికి తోడ్పడి నది. ఇట్లెందరిని పేర్కొనగలము?

శ్రీ మ తి జా న కీ దే వి వీ రా ం గ న :—

ఎట్టిసమయములందును ఇంట్లదాటివచ్చుట ఎఱుగని మూసినముత్యములగు భారత మహిళ లిట్లు ముందుకువచ్చి నిరాఘాటముగ ఉప్పుసత్యాగ్రహమొనరించుటతో ప్రభుత్వ మువారికి ఉప్పందినది. వారి ఉద్యోగులకు కాళ్లుచేతులాడని కంకారుపుట్టినది. ఆ కంకారులో ఆ ఉద్యోగులు ఉచితానుచితజ్ఞానమును గోల్పోవుచున్నారు. ప్రాణాపాయస్థితిలో కూడ పరపురుషుడగు డాక్టరునకు చేయిదూపసందేహించు సచ్చిలముగల భారతస్త్రీరత్న ములపై చేయివేయుటకు ఆ ఉద్యోగులు సందేహింపకున్నారు. బొంబాయిలో మూడు దినములలో ముప్పదివేలకూపాయిల సత్యాగ్రహలవణమమ్మిన దీక్షావతి కమలాదేవిని గవర్న మెంటువారితాబేదాగొకడు ముట్టుకొనినాడు. బొంబాయివఱకు పోసేల? మన విశాఖ పట్టణమున నడచిన క్రొవ్యమునుకాంచుడు. శ్రీదిగుమర్తి రామస్వామిగారును వారినతీమ ణియు విశాఖపట్టణ సముద్రతీరమున లవణసత్యాగ్రహమును సాగించిరి. నిరోధించుటకు ప్రభుత్వమువారి ప్రతినిధులు వచ్చిరి. అంతొకడు రామస్వామిగారి చేతిబొటనవ్రేలు విరుగునంత వంచెను. రామస్వామిగారి సతి శ్రీమతి జానకీబాయిగారు తమ భల్లూకముష్టిలో స్వరాజ్యలవణమును పట్టియుంచెను. సూపరెండెంటు సాండర్సు అడిచూచెను. స్త్రీలను గొరవించుట పుట్టుకతో నేర్చు ఆంగ్లజాతికిచెందిన వాడుగావున ఆతడు ఆఅతివహస్తమును ముట్టి ఉప్పుగైకొనుటకు ఉద్యమించలేక పోయెను. ఉండెనుగదా ఎట్టికక్కూర్తిపనియైన చేయుటకు ప్రక్కనుతాసిల్దారు పాపారాయుడు. ఆతనితో సాండర్సు 'ఉప్పుగైకొనుము' అని చెప్పెను. తాసిల్దారు ఆమెను ఉప్పునిచ్చివేయుమని కోరెను. "అరెస్టుచేసి నాకడ నున్నఉప్పు స్వాధీనము చేసికొనుడు. అని ఆమె ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. అందుమీద నాతడు దుక్కాసన నీతి నవలంబించి అభినవోత్సలకోమలమైన ఆమె చేయిపట్టి గుప్పిలివిప్ప ప్రయత్నించెను. ఆవీరాంగన అనాదరమందస్మితముతో గుప్పిలిపట్టియే యుంచెను. సంతకములు చేయుటకు మాత్రము చాలియుండు ఆతనిచేయి నంకల్పబలమున పట్టబడిన ఆమె గుప్పిలి విప్పజాలెనా? విప్పజాలెనో, జాలనేలేదో అదికాదు మన ప్రస్తుతప్రశ్న. తనరక్తములో రక్తమగు బిడ్డ, తనకు జన్మమిచ్చిన తల్లిదండ్రులు, తనప్రాణములో ప్రాణమగు

భర్త, తనతోబుట్టినతోడు వీరికితప్ప లాభివానికి అంటిముట్టరాని అనిందితశీల, పరమ సాధ్వీ అయిన స్త్రీచేతినండి నీతివాటించునేర్పుగల బ్రటిషుప్రభుత్వమువారి తాబేదారు ప్రభుత్వపక్షమున నాలుగువేల ప్రజలయెదుట బలవంతమున ఉపన్యసై కొనెను. మహాత్ముని సుగ్రీవాజ్ఞ పనునొంచి క్షమచే ఆమె దీనినోర్చెను; ప్రజలు రక్తానతాల్మివహించిరి. ఇంతటికఠిన దౌర్జన్యమునకు గుటియైనను ఆపీరాంగన తనదీక్షను ఇనమంతయేని సడలించ లేదు. తనభర్తగారు నిర్బంధింపబడిన సందర్భమున కోర్టులో వారితో నామె ఇట్లువచించెను. “నేనువట్టుదలతో సత్కారహము సాగింతును. తర్వాతనేమిమ్ము చెఱసాలలో కలిసి కొందును.” ఏమి వీరత్వము! ఏమి దృఢదీక్ష! “వెఱతురా ఘోరకాళో విషముచేత!” ప్రభుత్వము వారు ఏమి చెప్పెదరు?—

ప్రభుత్వసేవకులు స్త్రీలపై అమానుషముగునిట్టి దౌర్జన్యమునకు దిగినచో భారత దేశమునందంతటను ప్రభాశక్తి ప్రజ్వలితముకాగలదని మహాత్ముడు చెప్పుచున్నాడు. చట్ట ధిక్కారముచేసి కూర్చిన ఉప్పును స్వాధీన మొనర్చుకొనుటకు గవర్నమెంటువారికి హక్కుగలదని మేమంగీకరింతుము. అయితే స్వాధీనపఱచుకొనుటలో సభ్యతవిడరాదని మామనవి. మగవానిచే స్త్రీహస్తమునుండి ఉప్పులాగించుట క్రూర్యమునకు అవధి. కారాగారములందు సయితము ఆడుతైదీలతో వ్యవహరించుటకు స్త్రీలగు వార్దన్లు నియమించుట నాగరిక ప్రభుత్వముల పద్ధతి. మనప్రభుత్వమువారుకూడ సట్టిపద్ధతి నవలంబించియే యున్నారు. వెల్లూరులో స్త్రీలకొఱకు ప్రత్యేకము జయిలు ఏప్రియలు 15-వ తారీఖున తేఱివి మద్రాసు హోము మెంబరుగారు ఆడుతైదీలకు ప్రత్యేకపుటేర్పాటుల గావింపవలసిన అవసరమును ఇటుకగుప్పములతో చూపియున్నారు. అయితే ఆచూపుట ఫలమియజాలని ప్రదర్శనము మాత్రమే అయినది. ఏమందురా? మఱిరెండురోజులకు పిదప ఏప్రియలు 17-వ తారీఖున విశాఖపట్టణమున శ్రీమతి జానకమ్మ పిడికిలి విచ్చుటలో ప్రభుత్వమువారి ఉద్యోగపురుషుడు చేయిచేసికొనినాడు. దీనికి ప్రభుత్వమువారు ఏమిచెప్పుదురు?

స్త్రీ పోలీసులను పయోగింతురా?—

బ్రిటిషుసాంఘికారోగ్యసభవారి భారతప్రతినిధులచే సంపాదించిన విన్నపములప్రకారము స్త్రీపోలీసుల నేర్పాటుచేయు విషయములో ఏమిచేసితిరని మద్రాసు ప్రభుత్వమువారిని శ్రీమతి ముత్తులక్ష్మీరెడ్డిగారు మొన్నజరిగిన శాసనసభలో ప్రశ్నింపగా దానికి హోము మెంబరుగారు “స్త్రీ పోలీసుల నేర్పాటు చేయవలసిన అవసరమురాలేదని పోలీసుఇన్ స్పెక్టరు చెప్పుచున్నాడు” అని ప్రత్యుత్తరమిచ్చినారు. ఏమి? అవసరము రాలేదట. ఏప్రియలు 3-వ తేదీని ధూలినగరమున సానికమహిళాసభవారి యాజమాన్యమున జరిగిన ఘోషాస్త్రీల సభచేత పోలీసుభటుల కావలాపెట్టుటయు, సభలోవలకు పోలీసు

రిపోర్టులు వలదువలదనిపలుసారులు ప్రబోధింపబడియు చొరబడటయు, సరపురుషునికన్నెత్తి చూడనొల్లని పరదాస్త్రీలు సభచాలించుకొని ఇండ్లకుబోవుటయు జరిగినది. ఏప్రియలు 13-వ తేదీని బాంబాయిలో ఒకపోలీసు ఉద్యోగి కమలాదేవిగారిని చేయిపట్టుకుగొలుసు. ఏప్రియలు 17-వ తేదీని విశాఖపట్టణమున శ్రీమతి బానికీదేవి పిడికిలి ప్రభుత్వోద్యోగి సాపారాయుకు పట్టినాడు. ఏప్రియలు 25-వ తేదీని మద్రాసుపైకొర్టు బీచివద్ద శ్రీమతి గుమ్మడిదల దుర్గాబాయమ్మగారిని—బెనుక అనహయోద్యమదినములలో చిత్తరంజన దాను చిన్నారి కొడుకును చెయ్యినలిపి చంపిన పోలీసుఉద్యోగులకు సహృదయలగు వారు తమచేతులతో గెంటినారు; కజ్జలతోకొట్టినారు. స్త్రీపోలీసుల నుపయోగించుటకు ఇంతజరిగిన మీదటనైన అనకాశము కలిగినదని పోలీసుఇన్స్పెక్టరుజనరలు అంగీకరించునా? ఇకనైనను ఇట్టిఅమానుషములు జరుగకుండచేసి సభ్యలోకమువారి మన్నన బడయుటకు ప్రభుత్వమువారు స్త్రీపోలీసులనుపయోగింతురా?

గాంధీ మహాత్ముడు బాగ్యత పుచ్చుకొన్నాడు:—

ఉపయోగింతుకో లేదో తెలియదుకాని ఉద్యమనాయకుడు మహాత్మగాంధీగారు మాత్రము ఇట్టి అమానుషములు జరుగకుండుటకు బాగ్యత పుచ్చుకొని ఇట్లు ఆదేశించుచున్నాడు “స్త్రీలుమాత్రము మడులను కాపాడుటకు పూనుకొనరాదను. ఆ కాలము వచ్చినపుడు వారికిగూడ నేననుమతి నిచ్చెదను. కాని అది యింకను రాలేదు. ప్రస్తుతము స్త్రీలు విదేశవస్త్రముల దుకాణములవద్దను కల్లు సారా దుకాణములవద్దను పికెటింగు చేయుచుండవలెను. నూలు వదుకుచుండవలెను. భారతస్వాతంత్ర్యచాళశాలలో స్త్రీలింగను అక్షరములనే నేర్చుకొనవలెను. స్వరాజ్యమునుగూర్చి తెలిసికొని దానిని బడయుటకు ప్రయత్నించుటయే ప్రాధమికవిద్య.” స్త్రీలు సత్కాగ్రహలవణమును సంగ్రహించుటకు పూనుకొనరాదనియు తమకు ప్రకృతి ప్రసాదించిన సౌజన్యము తొలకాడు ఉపదేశవాక్యములతో విదేశవస్త్రబహిష్కరణప్రచారమునందును, మద్యపాన నిషేధప్రబోధమునందును తమ వ్యగ్రోత్సాహమును వ్యయపఱుపవలయునని మహాత్ముడు వారిని హెచ్చరించుచున్నాడు. ఈహెచ్చరిక తులసిదళమువలె తలదాల్చి భారతరమణులు విదేశపుబట్టల దుకాణములవద్దను, కల్లంగదులవద్దను పికెటింగు సాగించుచున్నారు. కఠినంపుదీక్షవహింప నాదేశము వచ్చువఱకు వారు ఇట్టి సామమార్గములనే అవలంబించి దేశమాత దాస్యవిమోచనమునకై పని చేయవలసియున్నది. గాంధీమహాత్ముని సలి కస్తూరిదేవి నాయకత్వమున ఈవిషయమున తుదివఱకు పనిచేయు నలుబదిమంది స్త్రీలు స్థిరసంకల్పములైయున్నారు. ఇతరతావులయందుకూడ స్త్రీలిట్టి స్థిరసంకల్పమునే ప్రదర్శించుచున్నారు.

“మా కెట్లు తెలియును?”:—

సచివసమీపముననున్న అంబుగ్రామమునకు మహాత్ముడు పోయినపుడు అచ్చట కూడిన స్త్రీల నాతడు ‘అమ్మా! కాంగ్రెసుసభాధిపతియగు జహ్వరీలాలు నెహ్రూ సంగతి తెలియునా?’ అని ప్రశ్నించెను. దానికి ఆస్త్రీలు ఐక్యకంఠమున “మహాత్మా! మాకెట్లు తెలియును?” అని ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి. ఈ ప్రత్యుత్తరములో పురుషులు తమధర్మమును ఎట్లు మఱచియుండిరో విస్పష్టమగుచున్నది. పురుషులు స్త్రీలను ఇంటి నాలుగుగోడల సందున కట్టివైచుటకై పురుషులు; కాని లోకవిషయమును వారి చెవినివేయుటకు పురుషులు కారు. ఈసంగతి గమనించిన మహానీయుడుగావుననే మహాత్ముడు అప్పడాసభలో నిట్లు చెప్పెను. “అమ్మా! అది మీకు తెలియనిచో మీతప్ప కాదు. ఇంతకాలమును మీమ్ము ఇంటికి కావలికత్తెలుగను, వంటలక్కలుగను, ఇల్లు తుడుచువారిగను, నీళ్లు తెచ్చువారిగను మ్రగించిన మాపురుషులమహాపరాధము.” ఇక నైనను పురుషులు మేలుకొని తామింతవఱకు చేయుచున్న మహాపరాధమునకు లెంపలువైచికొని స్త్రీలకు విద్య నేర్పియు, వార్తలుచెప్పియు సత్వరస్యరాజ్యసంపాదనకు అడ్డుపడుచున్న స్త్రీల అజ్ఞాన మను వింధ్యపర్వతమును క్రుంగజెట్టుటకు అగస్త్యమహామునులగుదురుగాక! ఏవిషయమున ప్రశ్నించినను ‘మా కెట్లు తెలియును?’ అనకుండ ‘మాకు తెలియును’ అని భారత మహిళామణులు ఎప్పుడు పలుకనేర్తురో నాడు భారతదేశమున కళ్యాణభానూనయ మగును.

ఉ ప శ్చ రి ఉ న్న ది:—

ఏప్రియలు 6-వతేదీని మహాత్ముడు లవణశాసనధిక్కారము చేయుటకు సర్వాయత్తములు చేసికొని అరేబియా సముద్రతీరమునందలి దండి చేరెను. అదియే సమయమున బంగాళాఖాతము తీరమున కలకత్తానగరము చెంత హుగ్లీ మహానదిలో సీమదేశము నుండి మనదేశమునకు 8500 టన్నుల ఉప్పును గొనివచ్చుచున్న కోగండేలు అను నావ మునిగిపోయెను. అరేబియా సముద్రతీరమున మహాత్ములవారిచే లవణశాసన ధిక్కారము చేయబడుటయు, బంగాళాఖాతము తీరమున విదేశపుటుప్పునావ గంగాప్రవేశమగుటయు కారణములేక ఎట్టికార్యమును జరుగని ఈస్థితిలో ఏకసమయమున జరుగుట కేవలము కాకతాళియము అగునా? మూఢనమ్మకముగలవారిగా మమ్ము కొండలు భావించ సాహసించినను మేమీ కార్యసంభవము దైవనిర్దిష్టమనియు, ఆ విదేశపుటుప్పునావ గంగాప్రవేశ మగుటలోనైన నాదమున భారతదేశమున నిక విదేశపుటుప్పునకు తుదిచీటి వచ్చినదను ఉపశ్చరి ఉన్నదనియు విశ్వసించుచున్నాము.

ఆంధ్ర కేశరి చిత్రనైర్యము:—

గతదినమున తమ నాయకులగు దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావుపంతులు, గద్దే రంగయ్యనాయుడు, భాష్యంచెట్టిగడ్లు కారాగృహమునకు పంపబడుటచే ఆనాడు సంపూర్ణమగు హఠాత్తామును గావించి మదరాసుపౌరులు ఏప్రియలు 22-వ తేది మంగళవారము సామంతము అరుగంటలకు హైకోర్టువీధికడ సమావేశమైరి. బ్రహ్మాండమగు సమావేశము. ఒక్కొక్క ఇసుక రేణువున కిద్దతేసిమనుష్యుల చొప్పుననుండిరి. ఈదిన సముద్రమును చూచి దాపుననున్న లవణసముద్రము ఉత్తరంగిరమగుచుండెను. ఆసమావేశమునకు ఆంధ్రకేశరి ప్రకాశంపంతులుగారు అధ్యక్షతవహించిరి. ఉపన్యసించుటకు లేచిరి. సహజమేఘనిస్వనస్వరమున ఉపన్యసించ నారంభించిరి. సభలో నిశ్శబ్దము విరాజమానమగుచుండెను. నిక్కపొడుచుకొన్న చెవులతో ప్రజలు ప్రకాశముగారి పలుకులను వినుచుండిరి. ఇంతలో కొంతదూరమున జరుగుచున్న చిన్నసభనుండి చెంతనున్న పోలీసువారిపై ఎవరో దుండగీండు రాళ్లువినరుటయు, అందుమీద గవర్నమెంటువారి రౌతులు లాటికర్రలతో చొరబడి ప్రజలనుకొట్టి సభను ఛిన్నాభిన్నము చేయుటయు జరిగినది. ఇంత భీభత్సము జరుగుచున్నను ప్రకాశముపంతులుగారి అధ్యక్షతను సమావేశమగుచున్న సభలో విశేషమగు అలజడి ఏమియు కలుగలేదు. ప్రకాశముపంతులుగారికి మద్రాసు పౌరులలోగల పలుకుబడికి ఇదియొక ప్రబలనిదర్శనము. గవర్నమెంటువారి రౌతులచే దెబ్బలుతిన్నవారి నందఱిని ప్రకాశముపంతులుగారు సభవారికి చూపుచు వారి దెబ్బలను గూర్చి వివరించుచుండిరి. సమావేశమైన అశేషజనములో ప్రభుత్వమువారి దౌర్జన్యమును గర్హింపనివారుగాని దెబ్బలుతినినవారికొఱకు సానుభూతి నొందనివారుకాని లేరు. ఈ దెబ్బలలో పదిఏండ్ల బాలుడొకడు స్ఫులితరెప్పి పడిపోయెననియు నానిని సార్వైత్యాకమ తన గుఱ్ఱముమీద నైచికొనిపోయెననియు ప్రత్యక్షముగ చూచినవారు తమతో చెప్పగా ప్రకాశముగారావార్తను సభికులకు తెలిపిరి. అప్పుడు సభవారిని ఒక దుఃఖిగరంగము ముంచెత్తెను. ఇంతలో మరియొకడుఱివార్త వినవచ్చెను. స్ఫటికవ్యాధిచే బాధపడుచున్న ప్రకాశముపంతులుగారి రెండవకుమారుడు మైలాపురమున వారియింట పరమపదించెనని వినవచ్చెను. (ఈ వార్త సత్యముకాదు. ప్రకాశముగారి ద్వితీయపుత్రుడు హనుమంతరావు స్ఫటికవ్యాధిచే బాధపడుచుండుటయు వ్యాధి తీవ్రదశలో నుండుటయు సత్యమేకాని మరణవార్త అసత్యము. ఆ బాలుడు పూర్ణపురుషాయుషజీవిత్యై ఆంధ్రకేశరికి అనంతగీర్తిగరవములు తెచ్చునుగాక!) ఎట్టి వార్త! కడుపున పుట్టిన కుమారుడు మరణించెననువార్త. అట్టివార్త వినియు ఆంధ్రకేశరి ఉపన్యాసమును విరమించలేదు. ఆయన విశాలవదనమున ఒకించుకైన విన్నదనము కూపట్టలేదు; ఉద్దమందరనేత్రములందు బాష్పతోయకగామైన కనిపించలేదు; గభీర

స్వరమునందు గద్గదిక పొడసూపలేదు. ఎప్పటిటిరున ఉపన్యాసము సాగించెను. చెప్పవలసినంతయు చెప్పెను. 'ఎట్టిసమయమునను అహింసను వీడవద్దు' అని హెచ్చరించి సభ ముగించెను. హృత్పిండమును చిదుపు దుఃఖవార్త వినియు చలింపని ఈ మేరుధీరుని లోకమునకు ప్రసాదించిన ఆంధ్రమాత ఎంతటిధన్య? గాంధీమహాత్ముని ఆదేశమును అలించి నెలకు ఐదువేలరూపాయల ప్రాక్టీసు వదలి దేశసేవలో దేహమునుడయ్యించిన ఆతని త్యాగబుద్ధికి—పైమనకమీషను బహిష్కరణసమయమున జరిగిన అల్లరులలో స్వాతంత్ర్యవాదులగు శ్రీమానులు గారకాయవాటము చూపగా తాను ముందుకువచ్చి గుండుచెట్టుకు గుండెవిరిచి నిలిచిన ఆతని ధైర్యగరిమకు ఇది మెఱుగుపెట్టుచున్నది. అతి లోకమైన ఇట్టి ధైర్యగరిమచూపిన ఆ త్యాగమూర్తి ఇప్పుడు సత్వరస్వరాజ్యప్రాప్తికి ప్రార్థనలు సలుపుటకు ఏకంతంపు నెలవగు కారాగారమున నున్నాడు. ప్రస్తుతమైయున్న మద్రాసునగరమును ప్రబోధించియే ఆతడు కారాగారమునకాలుపెట్టినాడు. 'అపురా ధీర చరిత్ర సంతదల సంఖ్యాత ప్రభావోన్నతుల'.

శ్రీ. శే. వేంకటాద్రి గారు:—

పెనుగొండ తాలూకాబోర్డు ప్రెసిడెంటుగారగు శ్రీయుత నారాయణగారి భార్య శ్రీమతి వేంకటమ్మగారు తుంకూరు బంధువుల ఇంట పెండ్లికిపోయి వచ్చుచు త్రోవలో కలరావలన స్వర్ణసురాలైనదని వినుటకు విచారించుచున్నాము. స్వయముసంతానము లేకపోయినను ఆనతిషణి బండుగులబిడ్డల నెందరినో చేరదీసి కడుపునబుట్టినవారికంటె హెచ్చుప్రేమతో పెంచి పోషించుచుండినది. గృహకార్య నిర్వహణమునందును అతిథి జన సత్కారమునందును ఈపూజ్యురాలు ఈమెకీమెయెసాటి యనునట్లు సంతరించుచుండినది. వేంకటమ్మగారి పవిత్రాత్మకు పరమళాంతి కలుగుగాక!

ఆంధ్ర దేశమున నిర్బంధ పరంపరలు:—

స్వాతంత్ర్యసంపాదనోద్యమమున గుజరాతురాష్ట్రమునకు తరువాత ఆంధ్రదేశమే అమితోత్సాహము చూపుచున్నది. ఈ దోషమునకుగాను ఆంధ్రభూమియందు నిర్బంధ దేవత నిరాఘాటవిహారము సల్పుచున్నది. ఉజ్జ్వలనిష్ఠానిధి బులుసు సాంబమూర్తి, నిర్మాణకార్యక్రమనిర్వహణపటిష్టుడు బ్రహ్మజోస్యుల సుబ్రహ్మణ్యము, సమంచితవక్త చెఱుకువాడ సరసింహము, ధనైకవిశ్రాణసకూరుడు కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు, యుగంధర శ్రతిభుడు వెన్నేటి సత్యనారాయణ, శాణవిఘ్నప్రథము భోగరాజు పట్టాభిసేతా రామయ్య, ఆంధ్రకేసరి టంగుటూరు ప్రకాశేంద్రులు మొదలగు ఆంధ్రమహానాయకులు అహింసావ్రతదీక్షయందు చిదిమిపెట్టిన బంటులు—హృదయవచశ్చరీరములందు పుణ్యసుధా ప్రపూర్ణుడైన మహాత్ముని మనసుకెక్కిన శిష్యులు—శ్రీకృష్ణజన్మస్థానమున కేగి యున్నారు. నిర్బంధవిధానముచే స్వాతంత్ర్యోద్యమము చల్లారునదికాదని వెనుకటిసంగ

తులు వెల్లడిచేసినవి. అయినను ప్రభుత్వమువారు అనుభవమూలకమునైన నజ్ఞానమును సంపాదించుకొల్లకుండుట శ్రేయోమార్గముకాదు. శిరీషపుష్పములచే ఉరువజ్రమును భేదించగలుగనా?

మహాత్ముడు అజాతశత్రుడు:—

మహాత్ముడు స్వరాజ్యప్రస్థానమున అనాథ అనుగ్రామము వచ్చెను. ఒక పోలీసు సబ్ ఇన్స్పెక్టరు మహాత్ముని ఉపన్యాసము వ్రాసి గవర్నమెంటుకు రిపోర్టుజేయుటకు అచ్చటికి వచ్చెను. ప్రజల పోలీసు ఉద్యోగికి ఆహారపదార్థములైనను దొరకనీయలేదు. త్రాగుటకు నీరమువైన లభించకుండజేసిరి. ఓహూ! ఏమి ఆకట్టు! గాంధీమహాత్ముని చెవియందీవార్త వడెను. ఆతనిమనము కరుణారసముతో దొకదొకలాడెను. ఆతడు ప్రజల నిట్లు ప్రబోధించెను. “గవర్నమెంటు ఉద్యోగులను పట్టుకొంటు నామతముగాదు. మన దేశమునకంతచేసిన డయ్యరుసేనాని నన్ను గుండుపెట్టి కాల్చినను ఆతనికా సమయమున పాముకాదినచో ఆవిషమును నేను నోటితోపీల్చి ఆతని బ్రతికించుటకు ప్రయత్నింతును.” తన్ను చంపవచ్చిన శత్రువు తనచేరిచిక్కినను ఆతని కెట్టిహానియు చేయక పొసగమేలుచేసి పొమ్మను పుణ్యాత్ముడు. అజాతశత్రువు తలపెట్టిన కార్యమునకు విపర్యాసము వాటిల్లునేని ప్రపంచమున ధర్మచనునది లేదనవలయును.

సిద్ధిక్ మూత సమర్పణము:—

జపానీయు లొకవృత్తాంతమును చెప్పెదరు. ఒకప్పుడు వారిదేశమున యుద్ధము పొడనూపినదట. ఆ సంగ్రామములో ఒక వీరాంగన నలుగురిపుత్రులు వైరివీరులను చెండాడి తుదకు వీరస్వర్గ మలంకరించిరట. సంగ్రామభూమి కంపుటకు నాకు ఇంకను పుత్రులులేరే అని ఆవీరమతి విలపించినదట. ఇది కాళ్లులేని ఉత్త కట్టుకథ అనియు, నిట్టి జరుగుట అసంభవమనియు మేరుంతవలకు భావించితిమి. తన ప్రాణములిచ్చి అయినను తన సంతానమునుగాపాడు తల్లిచేచేతల తనవిడ్డల నందఱిని సంగ్రామరంగమునకు సమసిపోవ బంపునా? పంపుననియు, అట్టివృత్తాంతము కాళ్లులేని ఉత్త కట్టుకథ కాదనియు మేమిప్పుడు తెలిసికొంటిమి. బొంబాయినగరమున సిద్ధిక్ అను మహమ్మదీయుయొకడు లవణసత్యాగ్రహసంగ్రామమున ఉత్సుకుడయ్యెను. ప్రభుత్వమువారి శిక్షా బాణమునకు గురియై చెఱసాలకేగెను. ఒక్కడేయగు ఈపుత్రునిపై పంచప్రాణములు పోట్లాగ్గి జరాకృతమైన దేహమును నిలుపుకొనుచున్న ఆతనితల్లి మరియునబీబీ ఈవృత్తాంతమును ఆలించి ఆనందతరంగితహృదయై ఇట్లు పలికెను. “నాసుతుడు ఎప్పుడు కారాగృహము నకు పోవునా అని వేగిరవడుచుంటిని. దేశస్వాతంత్ర్యసంపాదనార్థము జరుగుచున్న ఈ మహాసంగ్రామమునకు సమర్పించ నాకు నూసమంది పుత్రులు పుట్టియుండిన బాగుండి యుండునుగదా అని ఆలోచించుచున్నాను. సిద్ధిక్ జననమునొందినపుడు అతడు జాతీయ

స్వారంత్త్రసంగ్రామములో ప్రవేశించి ఇంతటి ప్రయోజనము కాగలదని నేను పలకరింప నైన లేదు. ప్రభుత్వమువారు శిక్షించి ఇప్పుడు ఆరని ప్రయోజకత బయలుపెట్టినారు. ఇక నేను నిశ్చింతతో ప్రాణముల విడచెదను.” భారతమహిళామణులలో మణిగొండలు మరియనుబీబీలు బయలుదేరుచో స్వరాజ్యము నిమిషములమీద ఆక్కులుకట్టుకొని వచ్చి వ్రాలునని చెప్పటకు శోకితశాస్త్రపండిత్య మవసరములేదు.

“ గా జ ల స ం ఘ ము ”:—

అసహాయోద్యమ దినములలో కొంతవఱకు మహాత్ములకు ప్రతిబంధపు పేరటాం ద్రయియుండిన స్త్రీలిప్సకు ఆతనికి బాసటయై నిల్చుచున్నారు. నిల్చుటయెగాదు. పారి పోవుచున్న పురుషులకు బుద్ధిచెప్పి నిలువరించుచున్నారు. స్వరాజ్యవ్రతదీక్షవహింప పొరుషరహితులగు పురుషులకు గాజులను వంపి వారుదేశీయోద్యమమునకు ప్రోత్సాహము కల్పించుచున్నారు. భిత్తిబిడాలములగు శ్రీనివాసయ్యంగారు, సత్యమూర్తిగార్లు వారు గాజులను వంపినట్లు సద్యోవార్తలు వివరచ్చుచున్నవి. అప్పటినుండి సత్యమూర్తిగారు విదేశవస్త్ర బహిష్కరణ విషయమున ముందుకు వచ్చుచున్నను అయ్యంగారు మాత్రము అయిపులేదు. అయిపుజాడలేని ఆయనగారి సంగతియే? ఇదికనుడు—దేశీయ గాజుల సంఘము అనుపేరట ఢిల్లీలో నొక సంఘము నేర్పరచి పనిచేయుచున్న 100 మంది స్త్రీలు ఢిల్లీలో గడియార స్తంభము నొద్దను యితరచోట్లను విదేశవస్త్రముల దుకాణములవద్ద పికెటింగు ప్రారంభించిరి. ఈదుకాణములవద్ద విదేశవస్త్రములను కొనుటకు పురుషులెవ రైన వచ్చినచో వీరు వారికి గాజుల నిచ్చుచుండురు. ఒక దుకాణమువద్దకు విదేశ వస్త్రములను కొనుట కొక పురుషుడు వచ్చెను. వెంటనే ఒక స్త్రీ అతనికి రెండుగాజుల నిచ్చెను. “విదేశవస్త్రములను బహిష్కరించుటకు తగిన ధైర్యము నీకు లేకపోయినచో నీవు యింటికిపోయి యీ గాజులను తొడుగుకొని ఘోషాస్త్రీవలె మేలిముసుగు వేసు కొనుము.” అని చెప్పెను. ఆమె చేతికొక విదేశపు రిట్టువాచీయున్నది. “మీరు దానిని తీసివేచుకుండ నాకెటుల బోధింపబూనితిరి?” అని ఆతడడిగెను. ఆమె వెంటనే ఆ వాచిని పగులగొట్టి పారవేసెను. అతడుగూడ వెంటనే తనబంటును విదేశవస్త్రముల నన్నిటిని తీసివేసి ఖడ్గరు కట్టుకొని తనబండిలో వెడలిపోయెను. ప్రజలందరును జరుజయధ్వమ లొనరించిరి. ఇంకొక దుకాణమువద్ద నొక పోలీసుఉద్యోగి విదేశవస్త్రములను కొను టకు వచ్చెను. ఒక స్త్రీ రెండుగాజుల నిచ్చెను. అతడు తృణీకారముగా వానిని పగుల గొట్టి పారవేసెను. ఆమె వెంటనే ఒక కత్తినితీసి అతనికిచ్చి “మొదట దీనితో నన్ను పొడిచివేసి పిమ్మట విదేశవస్త్రములను కొనుము” అని చెప్పెను. అతడు నిర్భాంత పోయెను. “ఇట్లుపైని నేనెన్నడును విదేశవస్త్రములను కొనను” అని వాగ్దానము చేసి ఆతడువెడలిపోయెను. ప్రబోధమతియగు స్త్రీ తలపెట్టినచో ఎవ్వరు మారకుండురు?

ఆరోగ్య భాగ్యముకొర మహామణు లకు

దేహారోగ్యముచేసి, బ్రతుకే భార
మని తోచిన స్త్రీలు ఫెలూనాగులికలను
6 లేక 8 వారములు వాడిన చాలా
మట్టకు మేలు పొందగలరు. స్త్రీలకు
సంబంధించిన జాడ్యములను పోగొట్టుటకై
ప్రత్యేకముగ తయారుచేయబడిన యీ
మాత్రలు, రక్తవృద్ధిని కల్గించి దేహశుద్ధిని
గావించును. స్త్రీలకు గాను ఏర్పడిన
ఫెలూనామాత్రలు కాయకూర దినుసు
లతో చేయబడినవి గాని అందు జంతు
పులకొప్పు పదార్థములు గాని, రసవాద
సంబాధములైన వస్తువులు గాని చేరవు.
ఇండియా, బర్మా, సిలోనునందు ప్రతి మం
దులపాపులలో దొరకును బుడ్డి 182-4-0

నవీన జర్మను చికిత్స

అద్భుతమైన క్రియలు! శరీరమైన ధరలు!
పాశ్చాత్య వైద్యకాస్త్రములలో మిక్కిలి ఖ్యాతి
చెందినది. ఈ చికిత్సలో ప్రాణాధీశులుగు అపరేషను
లున్న ఇంకెన్ననులున్న లేవు. క్రియలు అత్యద్భు
తము. సకలమైన వ్యాధులు కుదుర్చబడును. మా
యొక్క పోస్టువ్యాధి చికిత్సలు చాల ఫలవంతమైనవి
.....క్షయము, దగ్గు, కాంటులు, పురాణ
జ్వరములు, ఋతువ్యాధులు, మూర్ఛ, సంకామము
లేకుండుట, శుక్లవర్ణము, అలిసారిము, పెగ, కరు
వులు, స్పృహకము, కలరా, మూలవ్యాధి, మల
బద్ధకము, మూత్రదోగము, కుశుమము, మొదలగు
వ్యాధులు మాచే నయపరుపబడి యున్నవి. మిగత
వివరములను గురించి ఈ క్రిందివిలాసమును వ్రాయుదు.

డాక్టరు. పి. నాగరాజరావు

ఎం. డి (బయో)

40, పెంటులు ఆవిస్య, కలకత్తా

N. B. 1930 ఫిబ్రవరి సంచికయందు 'డాక్టరు. పి.
నాగరాజరావు' అనుటకు బదులు 'డాక్టరు. పి.
నాగరాజరావు' అనియు, ఏప్రియలు సంచికలో
'నవీన' అనుటకు బదులు 'నవనీ' యనియు పొర
పాటున ముద్రింపబడినవి; చదువరులు సవరించి చదువు
కొనగోరెదము.

గృహలక్ష్మి ద్వితీయసంపుటము

పండ్రెండు సంచికలును కలిపి ముచ్చ
టైన కాలికొత్తో బైండుచేయబడి అమ్మక
మునకు సిద్ధముగనున్నది.

కెల ప్రతి ఒక్కరికి రు 0/మాత్రమే

వలయువాడు :-

గృహలక్ష్మి కార్యాలయము

పోస్టుబాక్సు నెం 752

ఏగ్మూరు మదరాసు.

ఎలక్ట్రిక్ బంగారుగిల్లు, ఇమిటేషన్ రవలతో సమానమగు ఆభరణములు. చూచువారు ఆసల్ బంగారు, రవలతో చేయబడిన ఆభరణములని భ్రమించునట్లు దిగ్భ్రమ కలుగ జేయును. 5 సంవత్సరములు గ్యారంటీగలది.

No. 1. ఇమిటేషన్ తెల్లరాళ్లతో చెక్కబడిన కొండతిరుగుడువిల్ల 1.8-0	No. 5. ఇమిటేషన్ తెల్లరాళ్లు చెక్కబడిన బడవాగంజులతో రవలవలె వుంటున్నది 4.0-0
No. 2. బంగారుగిల్లు చేయబడిన పువ్వు 0.12-0	No. 6. ఇమిటేషన్ తెల్లరాళ్లు చెక్కిన మాటీలు బజ్జీ 1-కి 3.0-0
No. 3. ఇమిటేషన్ తెల్లరవలతో తీగలతో నీని ఆవర రవలతో తీగలతో తీగలతో నీని బడి మోపుతుంది 14.0-0	No. 7. మల్లెతూపుల ఒడ్డున వున్నది చేయుటకును చిన్నదిగ చేయుటకును చిన్నగుండు అనువుబడి యున్నది. సాదాగజ్జులతో ఒడ్డున వున్నది 5.0-0
No. 4. ఇమిటేషన్ తెల్లరాళ్లు చెక్కిన రవలగాజులు బజ్జీ 1-కి 7.0-0	No. 8. క్రొత్త మోస్తరు పాము మెలిక వలె గజ్జులతో ఒడ్డున వున్నది 6.0-0
No. 4. ఇమిటేషన్ తెల్లరాళ్లు చెక్కిన రవలగాజులు బజ్జీ 1-కి 7.0-0	No. 8. క్రొత్త మోస్తరు పాము మెలిక వలె గజ్జులతో ఒడ్డున వున్నది 6.0-0
No. 4. ఇమిటేషన్ తెల్లరాళ్లు చెక్కిన రవలగాజులు బజ్జీ 1-కి 7.0-0	No. 8. క్రొత్త మోస్తరు పాము మెలిక వలె గజ్జులతో ఒడ్డున వున్నది 6.0-0
No. 4. ఇమిటేషన్ తెల్లరాళ్లు చెక్కిన రవలగాజులు బజ్జీ 1-కి 7.0-0	No. 8. క్రొత్త మోస్తరు పాము మెలిక వలె గజ్జులతో ఒడ్డున వున్నది 6.0-0

ఇంకను ఇందులో వివరించబడిన ఆభరణములు యెన్నియోలవు. కావలసి కోరి వ్రాయువారికి పంపబడును.

వెల్ లాక్ కంపెనీ, పార్కుటౌన్, మదరాసు.
మాటలాడుచి త్రవటములు!

ఈ చిత్రపటములు జర్మనీ దేశమున సహజముగ వలన గనిపెట్టబడినవి. అతిపె
పువ్వులతో నెట్టిన వీనిని ప్రాణమున్నట్లు తోపజేసిరి. ఈ పటముల నొక భాగమున
నదిమివలె నతిచిత్రముగ ననేక విధములకు మాటలాడు పలుకును. వీల్చి యెఱుఁచునట్లు
కుక్క యెఱుఁగునట్లు పెద్దపులి గాఁగఁడించునట్లు పక్షులు పాడునట్లు విద్వ యెఱుఁచు
నట్లు మనుష్యులు మాట్లాడినట్లు, వివిధముగ విర్ణయపడరముగాని పలుకుల నెన్నిటితో
పలుకును. ఇదివలె తెచ్చుదును కని విని యెఱుఁగని యాకస్మికము దీరియందు గలదు.
వీనిని మీ చొక్కా జేబులలో నుంచుకొని యితరులు దిగ్భ్రమ జెందునట్లు, వారికి
చెలియకనే యింద్రజాలముట్లు పలికింపవచ్చును.

అందమయిన మాట్లాడు 12 పటముల పెట్టురు. 2.8-0 వి. సి. ఎస్ & కంపెనీ, పార్కుటౌన్, మదరాసు.

అద్భుతమైన చిన్న కుట్రపు మెషిన్

ఈ చిన్న వైహుట్టు మెషిన్ సీమలో తయారుచేయబడినది. దీనితో అందరును పెద్ద
పట్టుమిషన్ లో పట్టునట్లు ఇంటిలోవుండు స్త్రీలు బాలికలు అన్నివిధములైన పట్టు
పనుల నులభముగా చేయవచ్చును.

రకం పెద్దది 1.కి రు 7.0-0 పోస్టేజి. రు 1-4.0 రకం చిన్నది 1.కి రు 3.0-0 పోస్టేజి. 11

వి. సి. స్వామి & కంపెనీ, పార్కుటౌన్, మదరాసు.

కావలెను

గృహలక్ష్మి పత్రికా నిర్వహణమునకై
స్త్రీలు కావలెను. స్త్రీ జనాభ్యుదయ
మునకై స్థాపించబడిన ఈ పత్రికను నిర్వహించుటకు నలయు పత్రికా సంపాదకీయ
కార్యజ్ఞానము, ముద్రణ కార్యజ్ఞానము
మొదలగు వానియందు స్త్రీలకు తరిబీదు
నీయ సంకల్పించినారము. వసులనేర్చుకొన
గోరు స్త్రీలు క్రింది అడ్రసుకు ధర్మాస్తు
పంపుకొనవలయును.

మేనేజరు

గృహలక్ష్మి కార్యాలయము

తపాలపెట్టె 752, ఎగ్మూరు, మదరాసు

శ్రీ అంజనేయులుగారి కృతులు

విద్యావగర చరిత్రము:— విజయనగర
సామ్రాజ్య ప్రాచీన స్వరూపమును, నేటి కథల
యల యన్నింటి వృత్తాంతమును, నాల్గువందల పుట
లలో వర్ణింపఁబడినది.

36 పటములు గలవు. 2 0 0

కారద:—నవల 250 పుటలు 1 8 0

విద్యావగర వీరులు:—వీరరథ విలసితము 1 4 0

బుద్ధచరిత్ర:—బోధిసత్వుని సమగ్రచరిత్రము 0 8 0

ఈ నాల్గు పుస్తకములు మద్రాసు టెక్స్టుబుక్
కమిటీవారిచే సంగీకృతములు.

ధర్మవరచరిత్ర:—చిత్రపట శోభితము 0 8 0

వీరివిలాసము:—భట్టుగారి రామనాటకము 0 12 0

తెలుగు సమాచార:—వార్షిక సంచిక 1 8 0

కవిపరిచయము:—ఒక తీవ్ర చరిత్రము. 0 4 0

—అయిదువందల బహుమానము:—

వివరములకు పెంటనే వ్రాయుదు.

విజ్ఞానవల్లక, అనంతపురము పోస్టు.

THE MOVIE MIRROR

(FIRST IN MERIT)

Gives you the latest and most up-to-date information about Stars, Pictures and the Motion Picture Industry.

The only Cinema Journal in India having the widest circulation.

Become a subscriber and have the latest Photographs of actors and actresses on art paper.

Subscription Rs. 2 per year

Single copy As. 2

on sale at all News Agents or Apply to

POST BOX 1205

G. P. O. MADRAS

మీరు జ్యోతిష్కులా?

అట్లైన మీకవిశ్వమగుకొంది నూతన గ్రంథములకు వ్రాయుదు.

గ్రహమృదుగణితవిజ్ఞానోధి 1-0-0

హోరామధువదర్శనము 0-12-0

అశ్వులంపాశము 0-12-0

శేనశాస్త్రములు 0-3-0

ఈగ్రంథములు క్రమముగా భారతీయమృదులమును; అమధువదర్శనమును; గ్రహించుటయు; ఆయాధాదులయు; భావఫలసంగ్రహము ననుసరించియు; కొనిపెట్టె తెలియును. ఇతిగ్రంథముల మా కేట్రాగుడు వ్రాయుదు.

పి. నటేశమూర్తివర్మ,

49, తులసింగము వీధి,

పెరంబూరు, మద్రాసు.

ఉ పా ధ్యాయు లు

టి. వి. సుందరరామయ్యగారు, వారి
సతీమణియు, శిశువులు, లోక్మను,
లోధిణియును.

మ-రా-రా-శ్రీ
 దాష్టదు కే. ఎ. కేసరిగారికి,
 కేసరికుటీరము,
 మదరాసు.

అయ్యా,

అత్యద్భుతమగు లేకు 'లోధ్ర' వలన మాకుటుంబ
 మునకొవగూడిన మేలును వర్ణింపనశక్యము. 13 వత్స
 రములుగ కాపురము చేయుచుండియు మాకు
 సంతాన భాగ్యము లేకుండెను. ఇక ప్రాప్తి
 లేదని ఆశ వదలు కొంటిని. హఠాత్తుగ లేమ
 'లోధ్ర' ను గూర్చివిని, ఒక బుడ్డిని కొని నాభార్యకిచ్చి
 తిని. ఇపుడా మెకిరువురు శిశువులు పుట్టినందులకు
 సంతోషించుచున్నాను. వారికి లోధ్రుడు లోధ్రణి
 అని నామ కరణము చేసెతిని. ఇరువురును ఆరో
 గ్యముగనున్నారు.

టి. వి. సుందరరామయ్య
 ఉపాధ్యాయుడు,
 రేణిగుంట.

భూ స్వామి

శ్రీ ఎల్. శర్మగారు, వాసిభార్య,
చిత్త కేసరిబాయి.

డాక్టరు కే. ఎల్. కేసరిగారు

కేసరిగుటీరము.

మదరాసు.

అయ్యా,

నాభార్య సంవత్సరము ఆరునెలలుగా కడుపు
నొప్పితో బాధపడుచుండినది. అనేకమందు ను వాడితిని,
యింతెక్కునుల నిప్పించితిని గాని ప్రయోజనము లేక
పోయెను. 20 దినములకు 'లోధ్ర' ను వాడగనే నొప్పి
కొంతరిగెను. మరి 20 దినములకు వాడగా నొప్పి
పూర్తిగపోయి, గర్భవతియైనది. నాల్గవ మాసము
నుండి లోధ్రతోడ, గర్భరక్షకయు క్షీరబలాతైలము
నిచ్చితిని. సకాలమున స్త్రీ ప్రజను సుఖ ప్రసవమైనది.
కేసరి బాయియని శిశువునకు నామకరణము చేసినాను.

ఇట్లు

కే. ఎల్. కర్మ

భూస్వామి, బంగోలు

నిష్పక్షపాతీయగు ఇంగ్లీషువైద్యురాలు

శ్రీమతి అన్నా తామన్ గారు

సూపరింటెండెంటు,

మెటర్నిటీ & ఛైల్డ్ వెల్ఫేరు,

బెంగళూరు.

హెల్త్ & ఇన్సెప్టు వెల్ఫేర్

బెంగళూరు.

డా. కేశరి గారికి,

ఆర్యా,

ఇంగ్లీషు అనువధములవల్ల గుణము లేనందున
తమ 'లోధ్ర' ను నా పోదరికి వాడితిని.
ఆమెకు ఆశ్చర్యమయిన గుణమునిచ్చినందుకు
సంతోషించుచున్నాను. ఇకమీద ఈయావ
ధమును నారోగులకు వాడెదను.

ఇట్లు

డాక్టరు అన్న తామిన్ గారు

సు ఖ క టుంబము.

పండిత హనుమంతరావుగారు, వారి సతీసుని,
“శిశువు భీమకేశరి”.

బెంగుళూరు.

డాక్టరు. కే. ఎ. కే. గారికి,

కేసరి కుటీరము,

ఎగ్మూరు, మద్రాసు.

ఆర్యా,

గతవారము నా భార్య సుపుత్ర రత్నమును కనినందులకు చాల సంతసించి మీకు తెలియపఱచుచున్నాడను. మీ “లోధ” యెల్లప్పుడును నా కటుంబమున జ్ఞాపకముండును. నాభార్య గర్భముదాల్చిన వెనుక మీ “గర్భ రక్షక” వటిని వాడినందున చాల మేలు కలిగినది. మీరు వివరించిన విధముగ శిశువు బంగారువర్ణముగ నున్నాడు. “భీమకేసరి” యని శిశువునకు నామకరణము చేసితిని. నా కృతజ్ఞతను తమకెట్లు నెల్లడింపగలను? లోకమున జన సామాన్యమునకును, ముఖ్యముగ స్త్రీలకును మేలొనకూర్చుటకై, మీకు చిరాయు రాజోగ్య ఐశ్వర్యా భివృద్ధి కల్గించునట్లు దైవమును ప్రార్థించుచున్నాడను.

పండిత. కే. హనుమంతరావు.

గవర్నమెంటు ప్రొన్సులేటరు.